

Jaarverslag 2023

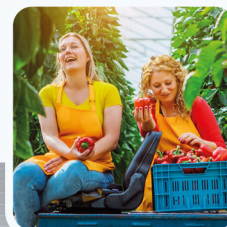
DAS Holding N.V.
Amsterdam

Meesters in juridische hulp

Inhoud

DAS in vogelvlucht	3
DAS Holding N.V. in het algemeen	4
Meerjarenoverzicht	5
Bericht van de CEO	6
De strategie van DAS	8
Trends en ontwikkeling	10
Business review	13
DAS Mens en Maatschappij	16
Mensen in cijfers DAS Holding	19
Risicomanagement	30
Solvency II	39
Corporate governance en regelgeving	42
De Directie	47
De Raad van Commissarissen	48
Bericht van de Raad van Commissarissen	49
Jaarrekening	54
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2023	59
Enkelvoudige jaarrekening 2023	93
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening 2023	95
Overige gegevens	101
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	103
Colofon	108

DAS in vogelvlucht

DAS maakt juridische hulp toegankelijk voor iedereen. Voor consument en ondernemer, verzekerd of niet. Wij lossen problemen op voordat ze conflicten worden en leveren zo een grote bijdrage aan een eerlijke samenleving.

Kerncijfers 2023

€ 298 miljoen

Bruto premie-inkomsten en opbrengst beleggingen

€ 3 miljoen

Andere baten

€ 230 miljoen

Totale baten na herverzekering

€ -7 miljoen

EBITDA

Onze juridische dienstverlening

- Rechtsbijstandverzekering
- Rechtshulp On Demand: juridische hulp voor een vast bedrag
- Preventie en Services: DAS Documenten Selfservice
- Contracten van DAS en DAS Privacy Protect
- DAS Professional Services

Metten is weten

Bij DAS stellen we alles in het werk om onze klanten zo goed mogelijk te helpen. We meten de algemene klantwaardering en de intentie tot aanbevelen. Dit noemen we de NPS (Net Promotor Score).

8,5

Algemene
klantwaardering*

+45

NPS Verzekerde
rechtshulp

+30

NPS On Demand
rechtshulp

Onze klanten

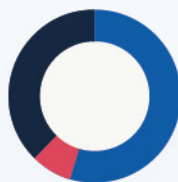

- Consumenten
- Zzp'ers
- Mkb-bedrijven
- Grootzakelijke bedrijven
- (Semi-)overheden
- Overige organisaties en instellingen

Onze partners

- Verzekeraars
- Volmachten
- Serviceproviders
- Tussenpersonen
- Brancheverenigingen
- Strategische samenwerkingen met mkb- en grootzakelijke bedrijven
- Legal Tech-partners
- Innovatieve online platforms

1.324 werknemers
(Totaal DAS Holding)

- circa 800 juridisch specialisten
- onder wie circa 120 advocaten

In 2023 behandelde DAS

Circa **134.000** meldingen in **40** verschillende rechtsgebieden

*Gemiddelde score op basis van circa 4.000 reviews via Feedback Company

DAS Holding N.V. in het algemeen

Algemeen

Als in dit jaarverslag naar DAS wordt verwezen, wordt de DAS-groep bedoeld. De DAS-groep bestaat uit DAS Holding N.V., DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en DAS Legal Services B.V. DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. vormt het grootste onderdeel van de groep en is als verzekeraar gericht op het juridisch bijstaan van verzekerde klanten. DAS Legal Services B.V. richt zich op niet-verzekerde juridische dienstverlening met de productnaam 'On Demand'.

DAS kan iedereen met juridische vragen een oplossing bieden, met of zonder rechtsbijstandverzekering.

Vragen komen bij het Juridisch Servicecenter binnen. Afhankelijk van de aard en complexiteit van de vraag en of er dekking is of niet, krijgt de klant een juridisch specialist toegewezen, die de klant verder bijstaat. Voor niet-verzekerde diensten is dat een specialist van DAS Legal Services B.V.

Meerjarenoverzicht

x € 1.000

	2023	2022*	2021*	2020	2019
Baten					
Premie-inkomsten (her)verzekeringen	283.022	270.224	271.000	270.104	244.626
Uitgaande herverzekeringspremies	-70.755	-54.044	-57.119	-55.024	-26.324
Omzet creditmanagement en overige omzet	-	-	-	41.554	43.712
Opbrengsten uit beleggingen**	9.916	2.227	7.997	6.294	2.597
Overige technische baten	-	-	-	15.400	-
Totaal	222.182	218.407	221.878	278.328	264.611
Lasten					
Verzekeringstechnische lasten	188.758	168.404	148.222	174.024	157.277
Verzekeringstechnische lasten aandeel herverzekeraars	-44.647	-31.224	-28.164	-30.811	-16.609
Totaal schadelast (netto)	144.111	137.180	120.058	143.213	140.669
Provisie op verzekeringen	87.801	82.042	83.561	81.918	72.179
Overige bedrijfskosten	28.347	29.537	26.768	72.326	76.916
Provisie en winstdeling ontvangen van herverzekeraars	-24.894	-20.471	-27.093	-24.695	-11.662
Beleggingslasten en Niet-gerealiseerd(e) winst/verlies op beleggingen**	-3.949	6.504	1.876	1.939	-1.136
Totaal	231.415	234.792	205.170	274.701	276.966
Andere baten*	3.431	3.480	33.187	-	-
Andere lasten*	-4.074	-4.542	-35.681	-	-
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening*	-9.876	-17.447	14.214	3.627	-12.355
EBITDA	-7.159	-14.847	18.022	9.080	-7.118
Resultaat na belastingen	-7.210	-13.251	12.826	1.064	-10.886
Technische voorzieningen na aftrek aandeel uitgaande herverzekering					
Voor niet-verdiende premies	12.700	14.153	16.681	16.860	17.784
Voor te betalen schaden	133.516	127.606	138.445	172.907	172.088
Totaal	146.216	141.759	155.126	189.767	189.872
Beleggingen					
Aandelen	55.989	89.928	124.370	124.187	130.004
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	153.972	133.603	144.310	153.549	164.547
Totaal	209.961	223.531	268.680	277.736	294.550
Kasstromen en liquide middelen					
Kasstroom uit operationele activiteiten	-8.054	-15.283	-1.905	-22.785	14.794
Liquide middelen	13.890	9.121	31.211	39.181	37.801
Eigen vermogen					
Gestort en opgevraagd kapitaal	11.844	11.844	11.844	11.844	11.844
Overige eigen vermogen componenten	97.997	115.060	129.302	126.653	131.077
Netto-resultaat	-7.210	-13.251	12.826	1.235	-10.970
Totaal	102.631	113.653	153.972	139.732	131.952
Cijfers per € 100 gestort kapitaal in hele euro's					
Resultaat na belastingen	-61	-112	108	10	-92
Eigen vermogen	867	960	1.300	1.180	1.116
Gemiddeld aantal werknemers op full-time basis	1.138	1.096	1.471	1.499	1.480
Combined ratio DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V.	107,2%	103,2%	94,6%	96,5%	99,6%
Solvency II-ratio DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V.	151%	152%	183%	175%	146%

*Vanaf het boekjaar 2022 worden de geconsolideerde balans en geconsolideerde winst-en-verliesrekening opgesteld conform de verzekeringsmodellen uit het Besluit modellen jaarrekening van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Als gevolg daarvan worden de baten en lasten van DAS Holding N.V. en DAS Legal Services B.V. gepresenteerd onder de andere baten en lasten. Voor vergelijkingsdoeleinden is de presentatie vanaf 2021 aangepast.

EBITDA betekent: Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization. In het Nederlands betekent dit: resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór rente en afschrijvingen.

De combined ratio wordt berekend door de som van de schaden en bedrijfskosten te delen door de verdiende premie. Er wordt geen rekening gehouden met de baten en lasten uit hoofde van uitgaande herverzekering.

De wettelijke Solvency II-ratio 2023 is pas definitief na submittie aan de toezichthouder.

** Vanaf het boekjaar 2023 worden de beleggingsresultaten gepresenteerd conform het verzekeringsmodel voor de winst-en-verliesrekening uit het Besluit modellen jaarrekening van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De presentatie van de vergelijkende cijfers (2019 – 2022) is hiervoor aangepast.

Bericht van de CEO

Ook 2023 was een jaar vol onzekerheden. In de wereld, in ons eigen land, in onze directe omgeving. De oorlog in Oekraïne woedde voort, de spanning in het Midden-Oosten laaide op en onze economie bleef kampen met inflatie en krapte op de arbeidsmarkt. Ook dit jaar raakten deze ontwikkelingen ons, net als andere organisaties, zowel professioneel als persoonlijk.

Ontwikkelingen in 2023

Onze missie werd alleen maar urgenter: het recht toegankelijk maken voor iedereen. We blijven relevant met deze missie. Dat zien we bij de werving van nieuwe collega's; zij lopen er warm voor. Onze klanten weten ons te vinden, voor allerlei vragen of om mee te denken in daadwerkelijke conflicten.

Het aantal meldingen is ook in 2023 hoog gebleven. We hebben steeds vaker te maken met meldingen die meer tijd vragen dan voorheen, relatief veel externe kosten van deskundigen met zich meebrengen en waarbij de kans op gerechtelijk gaan groot is. Ons werk wordt hiermee intensiever, juist in een tijd dat de arbeidsmarkt nog steeds gespannen is. Dat zien we ook terug in de ontwikkeling van onze juridische kosten. Samen met een aanhoudende inflatie heeft dat een negatieve impact op de financiële resultaten van DAS. We sluiten 2023 af met een operationeel verlies. Ons kapitaal is verder onder druk komen te staan en we hebben maatregelen¹ genomen om onze kapitaalspositie te versterken.

Innovatie en digitalisering

We blijven investeren in oplossingen die ons helpen om sneller in te spelen op de behoeften van onze klanten en ons ondersteunen om efficiënter te kunnen werken. Het huidige systeem waarin onze juridische collega's de dossiers van klanten behandelen wordt vervangen door een nieuw gebruikersvriendelijk systeem. Dat stelt ons in staat om verder gebruik te maken van AI-technologie en robotisering. De afdeling Juridische Hulpverlening zal in 2024 helemaal over zijn op dit nieuwe systeem.

Ook op andere digitale gebieden maken we stappen. Ons Data Science Team heeft inmiddels een forse databank van geanonimiseerde documenten zoals polissen, contracten, claims, correspondentie en jurisprudentie. Deze documenten kunnen snel en efficiënt worden doorzocht, geanalyseerd en gebruikt om de beste dienstverlening aan onze klanten te bieden. En we namen de VSO-checker in gebruik. Deze applicatie analyseert en beoordeelt vaststellings-overeenkomsten, en geeft suggesties voor verbetering. Zo kunnen onze juridisch specialisten meer tijd besteden aan hun deskundig advies voor onze klanten.

Onze website das.nl en de MijnDAS-omgeving zijn vernieuwd. Er is een modernisering doorgevoerd, zowel in gebruik als in technologie. Dit helpt ons om in de komende jaren sneller, veiliger en flexibeler nieuwe oplossingen te bieden aan onze klanten en partners.

Advocaten in dienst en mediation

Ook met onze advocaten zijn we beter in staat om zaken zelf van a tot z te behandelen. En hebben onze klanten te maken met één vertrouwd gezicht. Het aantal advocaten bij DAS is in 2023 dan ook verder gestegen. Met 122 advocaten in loondienst stonden we eind 2023 op de dertiende plaats in de top 50 van de grootste advocatenkantoren in Nederland. Daarnaast blijven we mediation stimuleren als een snelle alternatieve manier om geschillen op te lossen, wat eveneens besparingen oplevert. Onderzoek heeft uitgewezen dat oplossingen in mediation effectiever zijn en daarom leiden tot meer tevredenheid.

¹ Toelichting op effecten van genomen maatregelen op pagina 39 hoofdstuk Solvency II

Wij staan achter je

Ik sta achter je, wij staan achter je. Dat was in 2023 de boodschap die we in onze campagnes uitdroegen. Onze arbeidsmarktcampagne kreeg een heel persoonlijk gezicht. Collega's spraken over elkaar met trots, bewondering en respect. Dat was voelbaar en effectief: de campagne hielp ons bij het werven van vele nieuwe medewerkers. Wij zijn trots dat onze collega's dit zelf hebben opgezet en ingevuld. Hieruit blijkt enthousiasme, respect, onderlinge hulpvaardigheid. Uit intern onderzoek bleek ook dat DAS hoog scoort op inclusiviteit, een heel belangrijk thema.

In 2023 bestond DAS 60 jaar. Al die tijd deed DAS ertoe. En ook in de toekomst blijft DAS ertoe doen. We blijven het recht toegankelijk maken voor iedereen. Onze distributiepartners bewegen met ons mee en steunen ons. Samen spelen wij in op uitdagingen, trends en ontwikkelingen. Zo versterken wij elkaar.

Dank aan onze stakeholders

Graag spreken wij onze dank uit aan al onze stakeholders. Zij zorgen er samen met ons voor dat DAS kan doen wat zij belooft. Wij danken onze klanten, die erop vertrouwen dat hun zaak bij ons in goede handen is. Onze distributiepartners, die zij aan zij met ons staan. En natuurlijk danken wij onze collega's, die iedere dag met hart en ziel aan onze missie werken en klanten helpen. Wij realiseren ons dat de werkdruk hoog lag en dat er weer veel van ze gevraagd werd. Ook willen wij onze Raad van Commissarissen bedanken, die ons als directie met raad bijstaat, en tot slot onze aandeelhouders voor hun vertrouwen in onze organisatie en steun afgelopen jaar.

Vooruitkijkend naar 2024

In 2024 verwachten we dat de onzekere marktomstandigheden aanhouden, maar ook dat de inflatie - zoals het nu lijkt - afneemt. Door de samenwerking met onze partners en interne bezuinigingen en technologische vernieuwing zien wij dit jaar met vertrouwen tegemoet. Onze strategie geeft ons richting: wij willen dé digitale juridisch dienstverlener van Nederland zijn in 2030. Samen met onze collega's en partners blijven wij ons inzetten voor het creëren van langetermijnwaarde voor al onze stakeholders. Met de niet aflatende inzet en betrokkenheid van al onze collega's hebben wij er alle vertrouwen in dat we dit samen gaan realiseren.

Namens de directie,

Hanneke Jukema
CEO

De strategie van DAS

DAS maakt juridische hulp toegankelijk voor iedereen. Voor consument en ondernemer, verzekerd of niet. Dat is onze missie als toonaangevende juridisch dienstverlener. We lossen problemen ook op vóórdat die conflicten worden. Zo leveren we een bijdrage aan een meer rechtvaardige en eerlijke samenleving, die ondertussen snel verandert. Dat merken onze klanten zelf ook, en dat vraagt weer om nieuwe oplossingen.

Strategische pijlers

DAS biedt al ruim 60 jaar rechtsbijstand. Naast de verzekerde dienstverlening biedt DAS rechtshulp 'on demand', voor een vast bedrag. Iedereen kan bij ons terecht. Verzekerd of niet.

Om juridische hulp toegankelijk te maken kent onze strategie drie pijlers: Klantgerichte Innovatie, Ondernemende Organisatie en Financieel Fit. Door te digitaliseren blijven we toonaangevend in onze markt en blijven onze diensten betaalbaar. Bovendien spelen we in op de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt.

Klantgerichte Innovatie

Bij alles wat we doen staan onze klanten centraal. Of zij nu een rechtsbijstandverzekering hebben of een eenmalige juridische dienst willen afnemen: wij staan klaar om hun vragen en problemen te beantwoorden en op te lossen. Dat kan online, telefonisch of op afspraak. We willen er zijn voor onze klanten via welk kanaal dan ook.

We streven daarmee naar de best mogelijke klantervaring. We maken daarbij gebruik van technologie en data science. Klanten eisen steeds meer flexibiliteit in onze juridische dienstverlening. Die moet niet alleen sneller, persoonlijker en meer digitaal zijn, maar ook direct beschikbaar.

Digitalisering

Digitale oplossingen helpen onze 800 juridisch specialisten om nog klantgerichter en efficiënter te werken. Met circa 134.000 meldingen in het afgelopen jaar is dat een welkome ontwikkeling. Digitale oplossingen zorgen ook voor het verlagen van onze kosten en daarmee blijft juridische hulp betaalbaar en breed toegankelijk.

Onze partners helpen ons met het versterken van ons distributienetwerk en met het verder digitaliseren van onze processen. De effectieve inzet van digitale kanalen brengt ons juridisch advies en onze juridische hulp dicht bij onze klanten. Dat is belangrijk, omdat onze klanten juridische hulp vaak snel nodig hebben.

Nieuwe distributiekkanalen

Met DAS On Demand richten wij ons vooral op niet-verzekerden, maar ook onze verzekerden bieden wij deze betaalde dienstverlening aan. Op momenten waarop dat urgent is, zoals wanneer verzekerde klanten geen gedekte zaak hebben maar toch geholpen willen en kunnen worden. En op plaatsen waar dat kan, zoals op online platforms rond verbouwen of ondernemen. Daarnaast bieden wij DAS On Demand aan bij onze partners, die onze betaalde dienstverlening in hun eigen klantomgeving kunnen aanbieden. DAS blijft investeren in dergelijke nieuwe vormen van distributie.

Ondernemende Organisatie

DAS heeft deskundige collega's in huis die hoogwaardige dienstverlening bieden. Onze strategische pijler Ondernemende Organisatie heeft als doel dat onze collega's veelzijdig en flexibel inzetbaar zijn. Zij worden gestimuleerd in hun voortdurende persoonlijke ontwikkeling en groei. Dat geldt voor alle collega's in de gehele organisatie. Het leiderschap van onze managers speelt hierbij een grote rol. Zij stimuleren hun collega's om zelf verantwoordelijkheid te nemen.

We blijven bouwen aan een klantgerichte cultuur. We benutten de digitale mogelijkheden om de administratieve werkdruk van onze collega's te verminderen. Zo hebben zij meer tijd en aandacht voor hun deskundige hulp en het persoonlijke contact met hun klanten.

We spelen sneller in op de behoeften van onze klanten met een nieuw gebruiksvriendelijk systeem waarin onze juridische collega's zaken behandelen. Ook geeft de VSO-checker, een applicatie die vaststellingsovereenkomsten leest en beoordeelt, onze juridisch specialisten meer tijd voor hun deskundig advies aan hun klanten. Onze applicatie werd genomineerd voor een Gouden Zandloper 2023, categorie Legal Innovation.

Ons Data Science Team heeft een databank opgebouwd van maar liefst 60 miljoen geanonimiseerde documenten zoals polissen, contracten, claims, correspondentie en jurisprudentie. Deze documenten kunnen snel en efficiënt worden doorzocht, geanalyseerd en gebruikt om de beste dienstverlening aan onze klanten te bieden.

Financieel Fit

Financieel fit zijn is van strategisch belang om de toegankelijkheid van het recht betaalbaar te houden voor onze klanten. Daarnaast is financiële gezondheid cruciaal voor de veerkracht, groei en duurzaamheid van DAS. Het stelt DAS in staat om operationeel te blijven in uitdagende economische omstandigheden en om te kunnen investeren in nieuwe kansen, technologieën en de verdere ontwikkeling van onze collega's. In de operatie hebben we daarom een sterke focus op standaardisatie en efficiëntie met behoud van een sterke klantgerichtheid.

Voortgang 2023

Ook 2023 was onrustig door inflatie, krapte op de arbeidsmarkt en meer complexe meldingen. Opnieuw raakten deze ontwikkelingen ons, en dan vooral financieel. Onze juridische dienstverlening bleef onverminderd relevant.

De klant centraal

Onze klanten hebben recht op deskundige juridische hulp, van het begin tot het eind van hun zaak. Mede door onze ruim 120 advocaten in loondienst kunnen wij dat onze klanten bieden. Zij worden daardoor ook sneller en effectiever geholpen. In 2023 hebben we opnieuw vaker mediation ingezet, een snelle alternatieve manier om geschillen op te lossen, wat eveneens besparingen oplevert. Onderzoek heeft uitgewezen dat oplossingen in mediation effectiever zijn en daarom leiden tot meer tevredenheid bij klanten.

Een belangrijke graadmeter voor hoe goed wij erin slagen de klant centraal te stellen, is ons klanttevredenheidsonderzoek. De Net Promotor Score (NPS) is een indicator voor de mate waarin we erin slagen om aan de klantverwachting te voldoen en klanten enthousiast te maken over DAS en onze dienstverlening op een schaal van -100 tot 100. Na de zaakbehandeling was de NPS in 2023: 45 (2022: 41). De NPS voor onze dienstverlening voor niet-verzekerde klanten kwam uit op 30 (2022: 28). Dit is het gemiddelde van de metingen tijdens en na afloop van de dienstverlening van zowel DAS On Demand als Letselschadehulp van DAS.

De algemene klantwaardering op basis van klantreviews kwam uit op 8,5 (2022: 8,5). Klanten waarden onder andere de persoonlijke dienstverlening en het heldere taalgebruik dat wij hanteren. We merken dat klanten het belangrijk vinden om snel aan de telefoon geholpen te worden. Ook willen zij graag snel een reactie krijgen na een vraag of verzoek.

In 2023 meldde de Stichting Toetsing Verzekeraars twee uitslagen van audits. Bij de audit Klacht- en Feedbackmanagement kwamen we op de tweede plaats met een score van 91 procent. Bij de audit Informatieverstrekking kwam DAS als beste verzekeraar uit de bus. Met een score van 98 procent lieten wij de andere elf getoetste verzekeraars achter ons. De gemiddelde score was 85 procent. Deze uitslag laat zien dat wij klanten en distributiepartners op een begrijpelijke en toegankelijke manier informeren over onze rechtsbijstand-verzekeringen. Het is een belangrijke basis van onze juridische dienstverlening en sluit perfect aan bij onze klantbelofte 'Duidelijke taal'.

Ook was er in 2023 een review voor de Gouden Oor Erkenning, die we in 2022 hebben behaald. Deze review leverde weer een positieve beoordeling op. DAS heeft dus in 2023 ook de Gouden Oor Erkenning (niveau 1) behaald. Dit betekent dat DAS luistert naar de klant en feedback gebruikt om van te leren.

Manier van werken

Onze manier van werken heeft zich het afgelopen jaar verder ontwikkeld als mix van thuiswerken en werken in een van onze vestigingen. 'DAS overal' heet die werkwijze en is inmiddels ingeburgerd bij alle collega's. Onze vestiging in Den Bosch is verkleind en opnieuw ingericht. Onze vestigingen in Amsterdam en Arnhem hebben wij aan het eind van 2023 vervangen voor locaties die beter aansluiten op de eisen van deze tijd. Daarmee maken we DAS flexibeler, duurzamer en efficiënter.

Vooruitblik 2024

Ook in 2023 bleef de wereld om ons heen vol onzekerheden en spanning. Welke gevolgen dat voor 2024 zal hebben, is moeilijk te bepalen. Onze juridische dienstverlening blijft relevant. We blijven hard werken om onze klanten de beste oplossingen te bieden, verzekerd of niet. We blijven ons op een krappe arbeidsmarkt inzetten om deskundige collega's aan boord te brengen én te houden. We blijven digitaliseren en automatiseren om repetitieve werkzaamheden uit handen van onze juridisch specialisten te nemen. We blijven investeren in een organisatie die sneller en slimmer wil werken, die dé digitale juridische rechtshulporganisatie van Nederland wil zijn in 2030.

Trends en ontwikkeling

DAS speelt in op trends en ontwikkelingen die relevant zijn voor haar dienstverlening. Van maatschappelijke en technologische veranderingen tot wijzigingen in wet- en regelgeving. DAS zet vol in op digitalisering en samenwerking met partners om haar toegevoegde waarde te blijven bieden en haar rechtshulp efficiënt, toegankelijk en betaalbaar te houden.

Veranderende klantbehoefte

Steeds meer mensen nemen juridische diensten af die zij op dat moment nodig hebben, vooral bij belangrijke gebeurtenissen als het kopen van een huis of een echtscheiding. Deze klanten willen specifieke diensten direct afnemen en daarvoor betalen. Het is een goed alternatief naast onze verzekerde rechtshulp.

DAS voorziet in deze behoefte met DAS On Demand: juridische dienstverlening tegen een vast bedrag op het moment dat je het nodig hebt. Met DAS On Demand helpen wij dagelijks particulieren en ondernemers met hun juridische problemen. Onze betaalde dienstverlening is ook heel interessant voor onze verzekerde klanten. Bijvoorbeeld bij een geschil dat niet is gedekt door de verzekering. Ook ondernemers helpen wij dagelijks bij conflicten met klanten of personeel. Liefst voorkomen we dergelijke conflicten door goede algemene voorwaarden te leveren of actuele arbeidscontracten. Klanten geven ons in reviews gemiddeld een 8,1 en daar zijn we trots op!

Letselschadehulp van DAS bestond tien jaar in 2023. In die tijd hebben onze letselschadejuristen honderden klanten bijgestaan die geen rechtsbijstandverzekering hebben en die betrokken zijn geraakt bij een ongeval. Zij worden vaak geholpen zonder dat wij bij hen kosten in rekening brengen. De veroorzaker van het ongeval moet daarbij wel aansprakelijk zijn. Het zijn vaak lange trajecten waarbij wij financiële voorschotten kunnen regelen, zodat onze klanten hun leven sneller kunnen oppakken. Zakelijke klanten helpen wij tegen een vast bedrag, zoals bij het verhalen van het doorbetaalde loon van een werknemer die betrokken is geraakt bij een ongeval. Klanten zijn erg tevreden over de kwaliteit van onze dienstverlening en waarderen die in reviews gemiddeld met een 8,1.

Ook werken we samen met businesspartners en zijn we op online platforms aanwezig. Zo zijn wij zichtbaar als specifieke thema's of gebeurtenissen in het leven van onze klanten spelen. Onze juridische diensten maken bijvoorbeeld deel uit van de klantreis die een partner biedt, zoals in de Knab-app. DAS doet dit samen met Alicia Insurance, een verzekeraar die gericht is op zzp'ers.

Onze samenwerking met het Rechtsbijstandportaal hebben we in 2023 uitgebreid: zowel eindgebruikers als partners van het portaal kunnen ook doorverwijzen naar onze letselschadehulp, naast onze On Demand-oplossingen en mediation.

De dienstverlening van DAS is onderdeel van Walter Living, een (semi-)digitale aankoopmakelaar die met relevante data tegen een vaste prijs een volledige aankoopservice aanbiedt. De doelgroep zijn overwegend expats die volledig ontzorgd willen worden. Naast biedadvies krijgt de klant ook toegang tot de adviesdesk van DAS. De adviseurs van Walter Living kunnen ook advies inwinnen bij DAS. Het gaat vooral om koopcontracten en verborgen gebreken.

Ook in onze juridische dienstverlening zoeken we de samenwerking met andere partijen op. Vanaf eind 2023 werken we samen met notariskantoren Hermans & Schuttevaer Notarissen en Westport Notarissen in het erfrecht. Onze verzekerden kunnen beide kantoren tegen betaling inschakelen voor het opstellen van een verklaring van erfrecht of een verklaring van executele. Door deze samenwerking worden zij sneller geholpen en zijn ze verzekerd van kwalitatief goede juridische hulp.

Zaken zelf regelen

DAS wil sneller, slimmer en efficiënter zijn, ook voor haar zakelijke klanten. Het gaat om een combinatie van ontzorgen, flexibiliteit en de juiste juridische kennis. DAS biedt een brede dienstverlening, waarbij klanten kiezen tussen 'zelf doen', 'samen met DAS doen' of 'door DAS laten doen'. Zo blijven de kosten beheersbaar, terwijl klanten altijd kunnen terugvallen op onze resultaatgerichte juridische hulp.

Veel ondernemers zetten de eerste stappen zelf, op momenten dat het ze uitkomt. Bijvoorbeeld met de Documenten Selfservice, onze webshop waar zij juridische documenten gratis of tegen betaling kunnen krijgen. Vooral de algemene voorwaarden zijn gewild, omdat deze documenten juridische problemen juist voorkomen. Preventie is ook de leidende gedachte achter onze juridische tips in checklists, blogs en video's. Klanten zijn zeer tevreden over de documenten en de Ondernemersdesk waar zij hun vragen kunnen stellen. Zij geven ons in reviews gemiddeld een 8,3.

Onze particuliere klanten worden ook steeds vaker digitaal geholpen wanneer het ze uitkomt. Met een online keuzehulp zetten zij zelf de eerste stappen in hun zaak. Ook kunnen zij op een geschikt moment online een afspraak maken met hun juridisch specialist.

Digitalisering

Digitalisering draagt bij aan onze interne bedrijfsvoering, procesoptimalisatie en productontwikkeling. Zo kunnen repeterende werkzaamheden worden geautomatiseerd. Onze juridisch specialisten komen hierdoor sneller tot de essentie van de zaak. Dit draagt niet alleen bij aan hun werkplezier en een hogere kwaliteit van onze dienstverlening, maar ook aan het verlagen van onze kosten.

In ons Data Science Team en ons Data Center of Excellence staat datagedreven werken centraal. Zij zorgen ervoor dat data beter benut worden bij DAS. Cybersecurity is een topprioriteit. De data-ambassadeurs helpen het management van DAS om meer slagkracht en snelheid te ontwikkelen op het gebied van data. Ook werken we samen met de Jheronimus Academy of Data Science om onze kennis en expertise te blijven ontwikkelen.

In 2023 hebben collega's van ICT en Webmarketing samen met externe partner Dept onze website das.nl en de MijnDAS-omgeving vernieuwd. De opgefriste digitale omgeving met verbeterde navigatie speelt beter in op klantvragen en voldoet aan alle toegankelijkheidseisen.

Bij DAS onderzoeken en benutten we de mogelijkheden van AI. Onze collega's van ICT, het Data Science Team en Innovatie zijn daar dagelijks mee bezig. Collega's van Marketing en Corporate Communicatie hebben een experiment met Tynetone uitgevoerd, een tool waarmee we snel en eenvoudig teksten voor bijvoorbeeld onze website en nieuwsbrieven kunnen maken in de tone of voice van DAS. In dit experiment zijn de voor- en nadelen van Tynetone getest en afgezet tegen alternatieven, zoals een gratis of betaalde versie van ChatGPT zelf. Conclusie van het experiment was dat Tynetone niet een substantiële besparing van tijd en geld oplevert en ook niet voldoende meerwaarde biedt boven een gratis versie van ChatGPT.

Distributiepartners in beweging

De distributiekanaalen blijven in beweging. Verzekeraars en volmachten worden kleiner in aantal en groter in omvang. In de indirecte markt blijven schaalvergroting en efficiency belangrijk door zowel de toenemende druk van wet- en regelgeving als digitalisering en innovatie. In het directe kanaal zorgt digitalisering ervoor dat verzekeraars makkelijker direct contact hebben met hun klanten. Er ontstaan nieuwe distributiemodellen en netwerkproposities, waarbij een verzekering onderdeel wordt ('embedded') van een dienst.

DAS ondersteunt adviseurs en distributiepartners door bijvoorbeeld acceptantentrainingen te organiseren en webinars over relevante juridische ontwikkelingen. DAS stelt haar competenties beschikbaar in partnerships en krijgt daarbij inzicht in diverse markten en processen. Ook op platforms van onze partners versterkt DAS haar positie. Daar brengen we rechtsbijstand met name bij kleine mkb'ers en zzp'ers onder de aandacht. Samen met haar partners richt DAS zich op het moderniseren en vereenvoudigen van producten, het verder digitaliseren van de samenwerking en de uitrol van nieuwe diensten zoals de webshop Documenten Selfservice en de betaalde dienstverlening DAS On Demand.

Toenemende juridisering

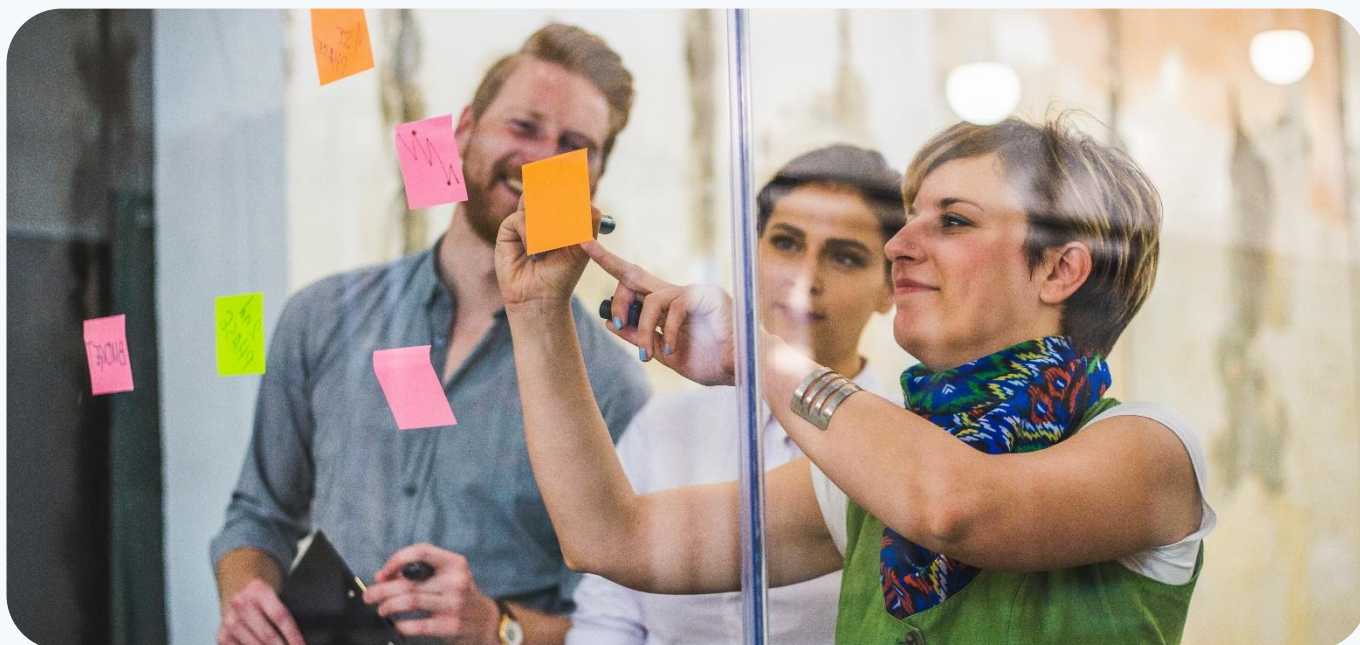
De juridisering in onze maatschappij neemt verder toe. De kans op het ontstaan én het melden van conflicten wordt groter. We zien dat mensen steeds sneller hun recht willen halen. De onzekerheid in onze economie en maatschappij, onder meer door de toenemende geopolitieke onrust en de hoge inflatie, versterkt de juridisering des te meer.

DAS zag het aantal geschillen in 2023 vooral op contractueel gebied toenemen. Naast veel juridische conflicten over online aankopen zagen we ook een stijging in het aantal bouw- en aannemingszaken. Veel huiseigenaren verbouwden hun huis. Er werden in 2023 weer veel zonnepanelen geplaatst, waarbij vanwege de krapte op de arbeidsmarkt vaak onvoldoende gekwalificeerd personeel werd ingezet. Dat leidde tot een toename in geschillen over de kwaliteit van het opgeleverde en soms ook al betaalde werk.

De relevantie van onze dienstverlening neemt in deze onzekere tijden fors toe. Het is een goede zaak dat we steeds meer mensen kunnen helpen. Aan de andere kant staat de betaalbaarheid van onze juridische hulp onder druk. Daardoor zijn wij ook gedwongen om dekkingen aan te passen en premies te verhogen.

Alternatieve conflictbemiddeling en oplossingen

Er zijn andere manieren om een juridische kwestie op te lossen dan via de reguliere geschillenbeslechting. De verzamelnaam hiervoor is alternatieve dispute resolution (ADR). Daaronder vallen bijvoorbeeld mediation, buurtbemiddeling, arbitrage en bindend advies. DAS zet zich intensief in voor mediation, voor zowel verzekerden als niet-verzekerden. Onze twintig mediators lossen allerlei conflicten op: arbeidsconflicten, burenruzies, zakelijke geschillen, familiezaken, echtscheidingen of conflicten met de overheid. Bijna alle grote en kleine conflicten lenen zich voor mediation.

Mediation houdt de relatie van beide personen of partijen scherp voor ogen. Zij moeten vaak nog met elkaar verder, bijvoorbeeld als ex-partners met gezamenlijke kinderen. Bovendien is mediation vaak goedkoper en sneller dan het voeren van een gerechtelijke procedure. Ook heeft onderzoek uitgewezen dat oplossingen in mediation effectiever zijn en leiden tot meer tevredenheid. Mede daardoor verwijzen steeds meer rechters naar mediation. Met een campagne op onze eigen socialemediakanalen hebben we in 2023 mediation en buurtbemiddeling gepromoot als duurzame oplossing. Onze mediators vertelden levensechte verhalen uit hun eigen praktijk.

Veranderingen in de wetgeving

De Wet toekomst pensioenen (Wtp) is op 1 juli 2023 in werking getreden. Een speciale taskforce kijkt naar de veranderingen en informeert en adviseert onze klanten daarover. Op onze site zijn preventieve antwoorden op algemene vragen te vinden. Onze klanten hebben daardoor op tijd inzicht in hun situatie en kunnen conflicten voorkomen. Klanten met juridische problemen helpen we natuurlijk direct.

De Omgevingswet geldt vanaf januari 2024. We verwachten een toename van zowel de adviesbehoefte als het aantal zaken op het gebied van wonen. Een taskforce van juristen speelt hierop in met informatie en advies.

Business review

DAS Holding

DAS Holding N.V. (DAS) is een juridisch dienstverlener. We werken samen met onze klanten om ze te helpen juridische problemen te voorkomen of op te lossen. Dit doen we door het bieden van brede, betaalbare en toegankelijke juridische dienstverlening voor iedereen. We blijven continu aandacht besteden aan onze drie strategische pijlers: Klantgerichte Innovatie, Ondernemende Organisatie en Financieel Fit. Ondanks tegenvallers blijven we focussen op een structureel gezond rendement.

De voornaamste activiteiten van de groep bestaan uit het aanbieden van rechtsbijstandverzekeringen en juridische dienstverlening aan verzekerden en niet-verzekerden. In 2023 heeft DAS Rechtsbijstand circa 131.000 zaken in veertig verschillende rechtsgebieden behandeld en circa 2.200 niet-verzekerde klanten geholpen. DAS heeft 7 vestigingen, verspreid over heel Nederland. Het gemiddeld aantal FTE in 2023 bedraagt 1.138.

Groepsstructuur

DAS Holding is 100% aandeelhouder van DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. (DAS Rechtsbijstand) en DAS Legal Services B.V. (DLS), beide gevestigd in Amsterdam.

Wanneer 'DAS' in dit jaarverslag wordt genoemd, wordt de groep van DAS Holding N.V. bedoeld. De cijfers in dit jaarverslag zijn gebaseerd op geconsolideerde cijfers, tenzij anders aangegeven.

Financiële resultaten

Kerncijfers DAS Holding

(in miljoen euro)

	2023	2022
Baten ¹	300,1	269,2
Lasten ¹	308,8	284,3
EBITDA ²	-7,2	-14,8
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen	-9,9	-17,4
Resultaat na belastingen	-7,2	-13,3
Solvency II-ratio DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. ³	151%	152%

1 Exclusief herverzekeringsresultaat.

2 EBITDA betekent: Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization. In het Nederlands betekent dit: resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór rente en afschrijvingen.

3 De wettelijke Solvency II-ratio 2023 is pas definitief na submittie aan de toezichthouder.

De totale baten in 2023 zijn gestegen ten opzichte van vorig jaar. Dit is te verklaren door de hogere baten in DAS Rechtsbijstand door hogere premie-inkomsten en een hogere beleggingsopbrengst. De hogere premie-inkomsten zijn het gevolg van doorgevoerde premie-indexaties en het beperkte roeyment. De baten van DLS zijn op het niveau van 2022.

De totale lasten in 2023 zijn ook gestegen ten opzichte van vorig jaar. In het verzekeringsbedrijf stijgen de provisielasten mee met de premie-inkomsten. Tegelijkertijd leiden gestegen inflatie, een update van de actuariële assumpties en een krappe arbeidsmarkt tot een hogere verzekeringstechnische last. De lasten van DLS zijn op het niveau van 2022.

DAS Rechtsbijstand

Financiële resultaten

Kerncijfers DAS Rechtsbijstand

(in miljoen euro)

	2023	2022
Premie-inkomsten	283,7	268,2
Opbrengst beleggingen	13,8	-4,3
Operationele kosten ¹	302,5	278,0
Resultaat na belastingen	-5,7	-11,6
EBITDA ²	-5,0	-12,8
Combined ratio % ³	107,2%	103,2%
Solvency II-ratio ⁴	151%	152%
Fte (gemiddeld)	1.113	1.073

¹ Operationele kosten (voor herverzekeringen) bruto.

² EBITDA betekent: Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization. In het Nederlands betekent dit: resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór rente en afschrijvingen.

³ De combined ratio wordt berekend door de som van de schaden en bedrijfskosten te delen door de verdiende premie. Er wordt geen rekening gehouden met de baten en lasten uit hoofde van uitgaande herverzekering.

⁴ De wettelijke Solvency II-ratio 2023 is pas definitief na submittie aan de toezichthouder.

Op financieel gebied was 2023 een uitdagend jaar. Ondanks een verbetering ten opzichte van 2022 is het resultaat nog niet op het gewenste niveau. De operationele kosten zijn gestegen door verdere toename in aantal en complexiteit in meldingen, in combinatie met een hoge inflatie en krappe arbeidsmarkt. Kostenbesparingstrajecten en stijging in premie-inkomsten konden deze stijging onvoldoende compenseren.

Wel zien we na een aantal jaren van gelijkblijvende premie-inkomsten, in 2023 een duidelijke toename. Dit is het gevolg van de indexaties die zijn doorgevoerd naar aanleiding van de snelle stijging van inflatie in 2022. Ook zien wij in verschillende portefeuilles een toename in aantallen verkochte polissen.

De financiële markten waren gedurende 2023 behoorlijk volatiel. De renteontwikkelingen en stijging van de aandelenmarkt hebben geresulteerd in een positief beleggingsresultaat. Omdat de Solvency II-ratio in 2023 onder druk kwam te staan, is besloten om een groot deel van de aandelenportefeuille af te bouwen aan het eind van 2023. De opbrengsten uit de verkoop zijn herbelegd in vastrentende waarden waarmee de toekomstige volatiliteit in de Solvency II-ratio is afgenomen.

Hogere premie-inkomsten resulteerden in stijgende provisiekosten daar de distributiepartners van DAS een vast percentage van de premie ontvangen. De schadelast is gestegen door een complexere meldingenmix, hogere inflatie en krappe arbeidsmarkt waardoor de loonkosten zijn toegenomen en geplande procesoptimalisaties slechts deels zijn gerealiseerd.

Omdat de extra premie-inkomsten de stijging in operationele kosten niet hebben gecompenseerd, is de combined ratio³ gestegen naar 107,2%. Door de extra beleggingsopbrengsten is er wel een verbetering in het resultaat na belastingen gerealiseerd.

DAS heeft diverse maatregelen genomen om de impact op de Solvency II-ratio te mitigeren; deze komt uit op 151% en daarmee ruim boven het triggerpoint van 140%. Een nadere toelichting bij de ontwikkeling van de ratio en de maatregelen die DAS heeft genomen, staat in het Solvency II-hoofdstuk.

Ondanks tegenvallende financiële resultaten is DAS in 2023 blijven investeren in het optimaliseren van processen en digitalisering binnen de operatie. In 2023 is een deel van het nieuwe juridische platform geïmplementeerd, met onder meer AI-toepassingen voor onze juristen. De verwachting is dat de verdere uitrol van het nieuwe platform zal leiden tot een efficiëntere operatie. Ook voor onze klanten zijn er zichtbare veranderingen door de vernieuwing van das.nl en de MijnDAS-omgeving met meer functionaliteiten.

DAS Legal Services

Via DAS Legal Services B.V. (DLS) bieden we Letselschadehulp en juridische dienstverlening voor een vast bedrag (On Demand) aan voor niet-verzekerden.

Via Letselschadehulp hebben we in 2023 weer veel klanten met letsel kunnen ondersteunen en help en hun leven weer op de rit te krijgen. Hoewel het aantal dossiers achterblijft bij de verwachting zien we een groei van het totaal aantal afgehandelde dossiers ten opzichte van vorig jaar (+6%).

Via Rechtshulp On Demand hebben we zowel zakelijke als particuliere klanten voorzien van juridische dienstverlening tegen een vast bedrag. Daarnaast hebben aanvullende diensten zoals de documentenshop een bijdrage geleverd aan de omzet.

Financiële resultaten

Kerncijfers DAS Legal Services

(in miljoen euro)

	2023	2022
Omzet Letselschadehulp	2,0	2,2
Omzet On Demand	1,3	1,2
Operationele kosten	4,6	3,9
Resultaat na belastingen	-1,0	-1,1
EBITDA	-1,4	-1,2
Fte (gemiddeld)	25	23

De totale omzet van DLS is licht lager dan 2022. Dit is te verklaren door een lagere omzet uit Letselschadehulp. Binnen On Demand is de omzet licht hoger dan vorig jaar. Dit is volledig te verklaren door de omzet van particuliere klanten. Ook het aantal particuliere klanten is gestegen ten opzichte van 2022.

De operationele kosten zijn gestegen ten opzichte van 2022. Dit wordt veroorzaakt door een toegenomen personele inzet ten behoeve van DLS, hogere bezetting binnen DLS en een eenmalige doorbelasting van een deel van de pensioenvoorziening. Die was in 2019 in DAS Rechtsbijstand gevormd ten behoeve van alle medewerkers van DAS. Het deel van de voorziening ten behoeve van personeel in dienst van DLS wordt nu onder DLS verantwoord.

DAS Mens en Maatschappij

Verantwoord ondernemen en goed werkgeverschap staan bij DAS hoog in het vaandel. Met onze missie leveren wij een actieve bijdrage aan de maatschappij: het recht toegankelijk maken voor iedereen. Daarmee voeren wij het zestiende duurzame ontwikkelingsdoel van de Verenigde Naties 'Vrede, justitie en sterke publieke diensten' uit.

Medewerkers maken DAS

Onze collega's doen ertoe. Zonder hen geen DAS: zij zorgen ervoor dat juridische hulp toegankelijk is voor iedereen en maken daarmee ons bedrijf tot een succes. Onze positionering laat dat ondubbelzinnig zien: 'Meesters in juridische hulp'.

Onze stafafdelingen zijn onmisbaar om te zorgen voor een aantrekkelijke en stimulerende werkomgeving. Een omgeving waarin collega's tot hun recht komen. Een omgeving waarin zij het beste uit zichzelf kunnen halen. We stimuleren collega's om zichzelf te blijven ontplooiën, op persoonlijk en professioneel vlak. Zo geven we richting aan wat we doen en hoe we dat doen: voor onze klanten en voor elkaar.

Samen bouwen we aan vakmanschap. Wij geloven in investeren in jezelf en in het ontwikkelen van kennis en vaardigheden. Trainingen en opleidingen zijn essentieel om de hoge kwaliteit van onze collega's te blijven garanderen, maar ook om de verbinding met en betrokkenheid van onze medewerkers te versterken. Het ontwikkelen van kennis, vaardigheden en gedrag biedt perspectief voor al onze collega's. Het is een van de belangrijkste prioriteiten bij DAS en een voorwaarde voor duurzame inzetbaarheid.

Eigenaarschap

Bij DAS stimuleren we dat een medewerker in het dagelijks werk verantwoordelijkheid neemt en daarmee het verschil maakt. Essentieel is een cultuur die is gebaseerd op vertrouwen. Belangrijk is dat we met elkaar in gesprek zijn en blijven en waar nodig ontwikkelmogelijkheden bieden. Dat er goede afspraken worden gemaakt en we elkaar daar op een positieve, constructieve manier scherp op houden.

Tegemoetkoming inflatie

Onze collega's hebben ook in 2023 de gevolgen van een hoge inflatie in hun portemonnee gevoeld. In maart 2023 ontvingen zij daarom net als in 2022 een bedrag van 500 euro bruto.

Succesvolle werving

Nederland kampt nog steeds met een krappe arbeidsmarkt. Dat geldt ook voor DAS. Vooral hebben we behoefte aan juridisch, financieel en ICT-medewerkers. Toch hebben we veel nieuwe collega's begroet in 2023.

Dat kwam vooral door de arbeidsmarktcampagne: 'Ik sta achter je'. Deze geeft potentiële kandidaten een beeld hoe het is om bij DAS te leven en te werken. Collega's komen zelf in beeld en aan het woord. Zij vinden zingeving heel belangrijk: we maken bij DAS het recht toegankelijk voor iedereen. Ook noemen collega's de groeimogelijkheden, het sociale contact met collega's, de ruimte om je te specialiseren en de werk-privébalans.

De arbeidsmarktcampagne leverde in een paar maanden tijd 350 sollicitaties op. 248 nieuwe collega's zijn bij DAS gaan werken. Vervolgens versterkte de corporate campagne 'Wij staan achter je' in het najaar van 2023 deze arbeidsmarkt-campagne, met billboards en online uitingen.

De trots bij onze collega's is duidelijker zichtbaar geworden. De campagne droeg bij aan de eigentijdse positionering van ons bedrijf.

Eenmaal aan boord krijgen nieuwe medewerkers bij DAS een onboardingsprogramma voor de eerste maanden. Onder andere via een centrale bijeenkomst, een buddysysteem en een afsluitende game.

DAS is blij met de grote interesse van studenten en afgestudeerden. De stagemogelijkheden bij DAS zijn goed; een stage kan ook leiden tot een dienstverband. DAS biedt een breed carrièreperspectief: een starter bij het Juridisch Servicecenter kan doorgroeien naar juridisch specialist en tenslotte advocaat. Verschillende collega's zijn in 2023 zo'n groeipad ingegaan. Zij zijn inmiddels werkzaam bij een team van Interne Rechtshulp (IRH).

Diversiteit

DAS heeft een divers medewerkersbestand, dat een afspiegeling is van onze samenleving. Onze klanten herkennen zich in onze organisatie. Bij DAS werken verschillende mensen. Er zijn zichtbare verschillen zoals geslacht, leeftijd of etniciteit. Opmerkelijk daarbij is dat er veel meer vrouwen (64%) dan mannen (36%) bij DAS werkzaam zijn. Maar er zijn ook minder zichtbare verschillen zoals seksuele voorkeur, drijfveren of religie. Onze diversiteit zorgt voor betere samenwerking, betere resultaten én een goede sfeer en dynamiek op de werkvloer.

DAS Academy

DAS heeft een eigen opleidingsinstituut, DAS Academy. DAS Academy biedt ontwikkel- en trainingsprogramma's op verschillende niveaus en op verschillende vakgebieden en in diverse disciplines. Van juridische opleidingen tot commerciële trainingen, van thema's als klantgerichtheid tot leiderschap. Heel belangrijk, want de ontwikkeling van onze collega's is de basis voor onze toekomst. DAS Academy verzorgde in 2023 circa 450 opleidingen.

Certificering en accreditering

DAS Academy biedt collega's zowel ingekochte als zelf ontwikkelde programma's. DAS laat haar opleidingen voor juristen door de UvA Academie voor Bank en Verzekeringen certificeren. Sinds 2021 worden de PE-opleidingen (permanente educatie) van de DAS Academy door de Nederlandse Orde van Advocaten geaccrediteerd. Een bevestiging van onze kwaliteit.

Permanente educatie

Met een systeem van permanente educatie waarborgt DAS de deskundigheid, integriteit en betrouwbaarheid van onze juridisch specialisten, beleidsbepalers en het senior management. Dit geldt ook voor personen die een door Solvency II bepaalde sleutelfunctie bekleden. Het individuele PE-programma voor medewerkers wordt in overleg met de leidinggevende bepaald. De permanente educatie van de directie wordt jaarlijks besproken met de Raad van Commissarissen.

Persoonlijke ontwikkeling

DAS Academy richt zich ook op vaardigheden en gedrag. Daarvoor worden verschillende methoden ingezet, zoals intervisie. Onze collega's hebben toegang tot een groot online platform, waar zij veel programma's en opleidingen kunnen vinden die op hun persoonlijke ontwikkeling zijn gericht.

Leiderschapsontwikkeling

DAS besteedt veel aandacht aan leiderschapsontwikkeling. In het leiderschapsprogramma spelen diverse methodieken en instrumenten optimaal in op de verschillende leerstijlen van de leidinggevenden. Ook de directie houdt zich nadrukkelijk met dit onderwerp bezig.

Teamontwikkeling

We zetten steeds meer in op teamontwikkeling, met de methode van management drives. Veel teams werken hiermee, net als de directie en de ondernemingsraad. Management drives maakt inzichtelijk wat een team en/of een persoon drijft. Het biedt daarmee een gemeenschappelijke taal om gedrag bespreekbaar te maken en gebruik te maken van de kracht van het team en het individu. Dit draagt ook bij aan de samenwerking in multidisciplinaire teams. Bij de werving van nieuwe collega's kijken we mede naar de drijfveren van een kandidaat, om de diversiteit in onze teams te onderhouden.

Digitalisering

Digitalisering is niet meer weg te denken uit onze dagelijkse praktijk. Onze collega's moeten voortdurend hun digitale vaardigheden ontwikkelen. Digitalisering verandert onze manier van werken en zorgt ervoor dat collega's nog beter het verschil maken voor onze klanten. Tegelijkertijd heeft het een positieve invloed op hun eigen welzijn.

Medewerkersbetrokkenheid

Jaarlijks meten wij hoe betrokken en bevlogen medewerkers zijn en in hoeverre zij tevreden zijn over hun werk en werkomgeving. Bijna duizend collega's van DAS hebben in 2023 de vragenlijst voor het medewerkersbetrokkenheids-onderzoek ingevuld: een respons van 75 procent tegenover 68 procent in 2022. Onze organisatie biedt medewerkers een veilig en inclusief werkklimaat, medewerkers zijn tevreden over doorgroei- en opleidingsmogelijkheden, het contact met hun directe leidinggevende, de teamdynamiek en de werk-privébalans. We zijn trots op deze mooie resultaten die belangrijke voorwaarden zijn om een succesvolle organisatie te zijn en te blijven. We zien ook belangrijke aandachtspunten. De employee Net Promotor Score (eNPS) van -10 (-11 in 2022) geeft genoeg reden tot verbetering. We moeten onze werkprocessen nog beter op de wensen van collega's laten aansluiten en de topdown-communicatie verbeteren.

Vitaal Meesterschap

Sinds april 2023 heeft DAS een specialist Vitaal Werken die werkt aan Vitaal Meesterschap bij DAS met diverse initiatieven die het welzijn van collega's ondersteunen. Zij kunnen ook zelf invulling geven aan hun vitaliteit, van ergonomisch advies voor hun werkplek tot het verbeteren van hun energiebalans. Tijdens de Nationale Vitaliteitsweek en de Week van de Werkstress zijn verschillende webinars en trainingen aangeboden.

Verzuim

Het verzuim bij DAS was in 2023 6,7% (2022: 7,1%). Het verzuim is kwartaal op kwartaal gedaald, maar het verlagen van het verzuim blijft een structureel aandachtspunt. Digitalisering kan ook in 2024 hieraan een bijdrage leveren. Daarnaast is de begeleiding van de managers belangrijk om het ziekteverzuim te verminderen. De specialist Vitaal Werken helpt daarbij.

DAS wisselde van arbodienst. Sinds juli 2023 werken we samen met Kwiek. Kwiek werkt, net als de vorige arbodienst, met het Huis van Werkvermogen. Dat is een wetenschappelijk onderbouwde methodiek die ervoor zorgt om goed en gezond te kunnen werken. Trainingen behandelen de vraag hoe verschillende factoren de inzetbaarheid bepalen en hoe leidinggevend en hun medewerkers met elkaar in gesprek kunnen gaan om een gezonde balans te houden.

DAS overal

De combinatie van thuiswerken en op locatie werken is de afgelopen jaren bij DAS gemeengoed geworden. Het is een van de doelen van ons programma 'DAS overal'. Daarmee zijn wij wendbaarder, duurzamer en efficiënter. Collega's ervaren meer werkgeluk en zijn meer tevreden, omdat ze zelf meer regie hebben over de wijze waarop zij het werk doen.

Ook onze vestigingen zijn hierop ingericht. Onze vestiging in Den Bosch is duurzaam gemoderniseerd en teruggebracht tot drie verdiepingen. Onze vestiging in Arnhem is verhuisd naar een duurzaam en toekomstbestendig pand: Business Center Meander. Ons hoofdkantoor in Amsterdam-Zuidoost hebben we begin 2024 verlaten om even verderop in het bedrijfs-verzamelgebouw B Vital in een duurzame en eigentijdse werkomgeving verder te gaan.

Onze vestigingen krijgen steeds meer de functie van een ontmoetingsplek en faciliteren verschillende werkbehoeften, zoals samenwerking, teambuilding en kennisoverdracht. Daarnaast blijft een groot deel van onze kantoorruimtes beschikbaar als werkplek. En uiteraard voor het ontvangen van klanten.

Vertrouwenspersonen

Ons netwerk van zeven interne vertrouwenspersonen is uitgebreid met twee externe vertrouwenspersonen en is geprofessionaliseerd. Een vereiste is nu dat onze interne vertrouwenspersonen zich certificeren. Daarnaast voeren de vertrouwenspersonen regulier overleg, is er een coördinator aangewezen en vindt onderling intervisie plaats.

De Ondernemingsraad (OR)

De OR van DAS heeft vijftien leden, die in verschillende bedrijfsonderdelen van DAS werken. Het is een diverse groep medewerkers, wat zorgt voor een goede dynamiek en energie. Het leidt tot constructieve discussies en weloverwogen besluiten.

Overleg met zowel de directie als de Raad van Commissarissen vindt plaats in een sfeer van transparantie en openheid. De onderwerpen die de OR behandelt zijn zeer divers. Belangrijke onderwerpen in 2023 waren onder meer:

- de huisvesting (Utrecht, Den Bosch, Arnhem, Amsterdam);
- de aanpassing van de klokkenluidersregeling;
- de overstap naar arbodienst Kwiek;
- diverse organisatorische aanpassingen;
- de compensatie van de pensioenregeling.

Mensen in cijfers DAS Holding²

Aantal medewerkers

1.324
Totaal

FTE

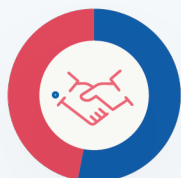
1.152
afgerond naar boven

Gemiddelde leeftijd

43
Jaar

In- en uitdiensttredingen

272 ● In
240 ● Uit

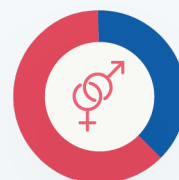
Vrouw / Man / X

850 Vrouwen

473 Mannen

1 X

% Mannen en vrouwen in leidinggevende posities

38% ● Mannen
62% ● Vrouwen

Opleiding en ontwikkeling

450 Aantal interne opleidingen

1.500 Uren training (ongeveer)

8.2 Gemiddeld cijfer voor interne opleidingen

Deze verhouding past bij onze ambitie om minstens 25% diversiteit te hebben

² Peildatum 31-12-2023

De rol van DAS in de maatschappij

Onze maatschappelijke rol is direct verbonden met onze kernactiviteit: juridische hulp voor iedereen. We staan onze klanten bij op 'momenten van de waarheid', zowel privé als zakelijk. Verzekerd of niet. Ook delen wij onze kennis op onze eigen site, op platforms, via sociale media, nieuwsbrieven en artikelen in de nieuwsmedia.

Ethiek en integriteit bij DAS

Bij DAS staan betrouwbaarheid en integer handelen hoog in het vaandel. De mate waarin een organisatie integer is en voldoet aan wet- en regelgeving hangt mede af van het gedrag van de mensen en de cultuur van de organisatie.

Compliance en Integriteit en 'soft controls'

Net als in 2022 heeft de afdeling Compliance & Integriteit ook in 2023 in verschillende settings aandacht besteed aan 'soft controls'. Met soft controls wordt beoogd een omgeving te creëren waarin medewerkers uit zichzelf gewenst gedrag tonen en handelen in het belang van de organisatie, in combinatie met de 'hard controls'. Hard controls gaan over de procedurele kant van ons werk. Denk aan beleid, procedures, richtlijnen, checklists, beheersmaatregelen, analyses en controles. Soft controls sluiten hier mooi op aan en gaan over de gedragsmatige kant. In medewerkersbijeenkomsten werd uitleg gegeven over hoe gedrag en cultuur kunnen bijdragen aan goede compliance en het borgen van integriteit.

Gedragscode

De Algemene Gedragscode DAS beschrijft de principes en uitgangspunten waar wij als organisatie achter staan en naar handelen. De gedragscode beslaat alle deelgebieden van integer handelen en geeft concrete richtlijnen voor onderwerpen als omgangsvormen en ongewenst gedrag, hoe om te gaan met vertrouwelijke informatie, het voorkomen van belangenverstrengeling, het voorkomen en afhandelen van fraude, omgang met sociale media, het veilige gebruik van apparatuur, het melden en de afhandeling van incidenten. Bij DAS staan we samen voor een veilig en plezierig werkklimaat waarbij geen enkele ruimte bestaat voor ongewenst gedrag in welke vorm dan ook. DAS staat geen enkele vorm van omkoping of corruptie toe. Verder voorziet de gedragscode in een eerlijke behandeling en het eerbiedigen van mensenrechten, onder meer door discriminatie expliciet te veroordelen.

Training en awareness

DAS heeft een awareness-programma, waarin ook activiteiten zijn opgenomen over integriteit en ethiek. Alle medewerkers van DAS nemen twee keer per jaar verplicht deel aan een e-learning, de PowerApp, en moeten die met succes afronden. Daarnaast verzorgt Compliance & Integriteit communicatie, workshops en masterclasses over tal van onderwerpen toegesneden op doelgroep, actualiteit en relevantie.

Incidenten

In 2023 is binnen DAS nadrukkelijk aandacht geschonken aan een veilig werkklimaat en het durven en kunnen melden van ongewenst gedrag. Het aanbod van kanalen en procedures om dit soort incidenten te melden is uitgebreid met een zeer laagdrempelige tool in de intranetomgeving van DAS. Dit heeft het melden van een integriteitsincident verder vereenvoudigd.

In 2023 zijn twee incidenten gemeld die betrekking hadden op schending van de gedragscode. Deze zijn onderzocht en op deze incidenten is adequate en passende actie ondernomen, waardoor de impact op de bedrijfsvoering minimaal is gebleven.

Ook kent DAS een klokkenluidersregeling, waarop in 2023 geen beroep is gedaan.

Omkoping of corruptie

Praktijken van omkoping of corruptie hebben een groot maatschappelijk gevolg. DAS staat geen enkele vorm van omkoping of corruptie toe. De principes rond integriteit zoals geformuleerd in ons Beleid Integriteit, de DAS Eed of Belofte en de Algemene Gedragscode DAS, zijn hier duidelijk over. Voor praktijken als omkoping, corruptie en andere vormen van belangenverstrengeling is binnen onze integere bedrijfsvoering geen plaats. In de systematische integriteit-risicoanalyse (SIRA) is dit onderwerp nader geanalyseerd onder de noemer belangenverstrengeling en corruptie. Verschillende scenario's, de aanwezige beheersmaatregelen en hun effectiviteit zijn uitgewerkt. Zo komen in de SIRA onder andere de volgende scenario's aan bod:

- inkomende en uitgaande uitnodigingen met als mogelijk gevolg dat belangen vermengd raken waardoor betrokkenen niet meer vrij kunnen handelen;
- nevenfuncties waarbij er mogelijk een onverenigbaar belang ontstaat in combinatie met de functie bij DAS;
- het bijdragen aan en in stand houden van corruptie door activiteiten uit te voeren in landen of sectoren met een hoger corruptierisico, het hebben van een zakelijk belang en betrokkenheid bij voor corruptie gevoelige lokale overheidssectoren, het verrichten van betalingen aan landen die verhoogd corruptiegevoelig zijn en de betrokkenheid van ambtenaren of politici daarbij.

Uitkomsten van de SIRA of andere assessments, uitgevoerde test- of monitoringactiviteiten en audits kunnen aanleiding geven om via feedback onderdelen binnen de management-cyclus voor de bestrijding van omkoping en corruptie aan te scherpen.

Sanctiewet

DAS vindt het belangrijk om bij te dragen aan internationale veiligheid, het voorkomen van financiële criminaliteit en het handhaven van ethische normen in de financiële sector. Voor de uitvoering van de sanctiewet heeft DAS in 2023 verdere aanpassingen in systemen en werkzaamheden doorgevoerd. De werkzaamheden hebben zich enerzijds gericht op het identificeren van de zogenoemde Ultimate Beneficial Owners (eigenaren van of beslissers in een organisatie) en het toetsen van onze relaties aan de sanctielijsten, en anderzijds op het verbeteren van de inrichting van processen, systemen en governance om te waarborgen dat bij het aangaan van nieuwe relaties deze tijdig geïdentificeerd en getoetst worden. Als de UBO niet geïdentificeerd en/of getoetst is of kan worden, vindt er geen juridische dienstverlening en/of betaling plaats. DAS zal ook in 2024 relaties doorlopend blijven toetsen.

Fraude en de menselijke maat

DAS voert een zero-tolerance-beleid wat betreft fraude, maar met aandacht voor de menselijke maat. Dit betekent dat we fraude willen voorkomen, opsporen en onderzoeken. En dat we bij het nemen van maatregelen ook kijken naar de impact die dat heeft op de betrokkene. Het voorkomen van fraude is belangrijk om misbruik van de verzekering tegen te gaan. Dit voorkomt onnodige kosten en mogelijke premiestijgingen die daar het gevolg van zijn.

Duurzaamheid: vier thema's

Op een aantal duurzame thema's binnen onze werkzaamheden kan DAS impact maken: juridische zelfredzaamheid, gelijke behandeling en inclusiviteit, vitaliteit en duurzame inzetbaarheid, en in beperkte mate klimaatverandering. DAS geeft deze thema's binnen het duurzaamheidsbeleid prioriteit en hanteert daarbij vier van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's - Sustainable Development Goals) als kader. Deze doelstellingen zijn door de Verenigde Naties in 2015 vastgesteld als de nieuwe mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030.

- **SDG 5:** gelijke rechten voor mannen en vrouwen empowerment van vrouwen en meisjes.
- **SDG 10:** verminderen ongelijkheid binnen en tussen landen.
- **SDG 13:** aanpak klimaatverandering.
- **SDG 16:** bevorderen van veiligheid, publieke diensten en recht voor iedereen.

Juridische zelfredzaamheid

DAS vindt het belangrijk dat mensen toegang hebben tot juridische hulp. Met of zonder verzekering. Dat is niet voor iedereen vanzelfsprekend. DAS helpt mensen daarom bij het oplossen én het voorkomen van juridische problemen. Dat uit zich regelmatig in externe waardering voor de activiteiten van DAS, zoals via de Stichting Toetsing Verzekeraars.

De dienstverlening is zó ingericht dat we klanten snel een oplossing bieden. In veel gevallen kan dat meteen. Doordat we advocaten in loondienst hebben, kunnen we klanten van het begin tot het einde van de zaak helpen. Goede samenwerking met advocaten en juristen buiten DAS helpt daar verder bij. DAS levert een actieve bijdrage aan de ontwikkeling van juridische dienstverlening in Nederland. Samen met andere stakeholders, zoals het Verbond van Verzekeraars, kijken we naar de mogelijkheden van alternatieve geschillenbeslechting. Zelf biedt DAS op dat vlak mediation aan.

Dit thema draagt bij aan SDG 16 (vrede, justitie en sterke publieke diensten) en SDG 5 en 10 (gelijke rechten en ongelijkheid verminderen).

Gelijke behandeling en inclusiviteit

DAS heeft een divers medewerkersbestand, een afspiegeling van de Nederlandse samenleving. Diversiteit bij DAS gaat over alle verschillen tussen mensen. Dat wil zeggen zichtbare verschillen zoals geslacht, leeftijd of etniciteit, maar ook minder zichtbare verschillen zoals seksuele voorkeur, drijfveren of religie. Bij het invullen van vacatures zoekt DAS uitdrukkelijk naar een kandidaat die ook een bijdrage kan leveren aan de diversiteit.

Het verminderen van ongelijkheid hoort bij de missie van DAS om het recht toegankelijk te maken voor iedereen. Dat doet DAS onder meer door veel informatie ter beschikking te stellen en door heldere communicatie.

Dit thema draagt bij aan SDG 10 (ongelijkheid verminderen).

Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid

Dit thema raakt ook aan het vorige thema: inclusiviteit. Diversiteit en dynamiek maken onze medewerkers, onze organisatie en onze prestaties beter. DAS investeert daarom in de ontwikkeling van persoonlijk leiderschap en een klantgerichte cultuur. DAS wil graag een goede werkgever zijn en een actieve bijdrage leveren aan de maatschappij. DAS besteedt veel aandacht aan gezondheid en vitaliteit, ook ingegeven door maatschappelijke ontwikkelingen als stijgende zorgkosten en de stijgende AOW-leeftijd. DAS richt zich op het voorkomen van ziekte, verzuim en arbeidsongeschiktheid om duurzame inzetbaarheid te stimuleren. We noemen dat Vitaal Meesterschap.

Dit thema draagt bij aan SDG 10 (ongelijkheid verminderen).

Klimaatverandering

Financiële instellingen en juridisch dienstverleners moeten steeds meer rekening houden met de risico's van klimaatverandering, het transitiebeleid van de overheid voor een klimaatneutrale economie en de impact hiervan op technologische ontwikkelingen. Vanuit haar activiteiten is de directe impact van DAS op het klimaat relatief beperkt. DAS maakt geen gebruik van (zwaar) vervuilende processen en valt ook niet binnen de bestaande EU Taxonomie definities. Ook de rechtstreekse impact van klimaatverandering op de business van een rechtsbijstandverzekeraar lijkt beperkt. Maar duidelijk is dat de transitie naar een klimaatneutrale economie niet zonder slag of stoot gaat, en dat DAS te maken krijgt met een toename van vragen om juridische ondersteuning.

Als werkgever levert DAS via het facilitair, huisvestings-, inkoop- en mobiliteitsbeleid een bijdrage aan een zo klein mogelijke impact op het klimaat. Het resultaat hiervan is onder meer dat DAS het eigen gebruik van energie, grondstoffen en water minimaliseert.

Binnen de voorwaarden die er gelden, maakt DAS altijd de keuze voor de meest duurzame beleggingen die beschikbaar zijn. In ieder geval belegt DAS niet in bedrijven, fondsen en overheden die niet-duurzaam zijn.

Dit thema draagt bij aan SDG 13 (klimaatactie).

DAS en verantwoord beleggen

DAS belegt zowel direct als indirect voornamelijk in de zakelijke dienstverlening en technologiesectoren. Door een herschikking van de aandelenportefeuille beleggen we eind 2023 uitsluitend nog in duurzame en groene beleggingsfondsen. Deze fondsen hebben een sustainable financial disclosure regulation-classificatie volgens artikel 8 of 9.

Onze maatschappelijke verantwoordelijkheid in ons beleggingsbeleid komt onder meer tot uiting door de toepassing van ethische en duurzaamheidscriteria. Alle beleggingen van DAS worden gescreend op zowel milieuaspecten als sociale aspecten (zoals mensenrechten, corruptie, het behalen van SDG-doelstellingen), die zijn omschreven in de Code Duurzaam Beleggen van het Verbond van Verzekeraars. Deze code gaat uit van de UN Global Compact en de UN Principles for Responsible Investment.

Daarnaast heeft DAS zich gecommitteerd aan het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO)-convenant voor de verzekeringssector. In dit convenant worden aanvullende kaders gesteld voor een aantal thema's, waaronder kinderrechten, landrechten, dierenwelzijn, klimaatverandering en controversiële wapens. Om doorlopende compliance met deze kaders te waarborgen, is er in lijn met het IMVO-convenant een ESG (Environmental, Social & Governance) due-diligence-proces opgenomen in het beleggingsbeleid van DAS die op de website van DAS terug te vinden is.

Wanneer een fonds niet voldoet aan de gestelde eisen uit ons beleggingsbeleid, bouwen we onze activiteit daarin af. In het afgelopen jaar hebben we daarom afscheid genomen van onze beleggingen die onder artikel 6 van de Sustainable Finance Disclosure Regulation vallen. Hiermee wordt via beleggingsfondsen uitsluitend nog belegd in beleggingsproducten die op zijn minst ecologische en/of sociale kenmerken promoten.

De beleggingsportefeuille van DAS bestaat uit staatsobligaties, bedrijfsobligaties en beleggingsfondsen. In de volgende tabel staan de beleggingen geclassificeerd naar duurzaamheidskenmerken en reguliere/niet-specifieke duurzaamheidskenmerken:

	Gehele portefeuille	Surplus portefeuille
Duurzaamheidskenmerken	27%	100%
Reguliere/niet-specifieke duurzaamheidskenmerken	73%	0%

We bekijken de Surplus-portefeuille exclusief de Matched-portefeuille omdat het in de praktijk niet mogelijk is voor een deel van de Matched-portefeuille - (semi)-staatsobligaties - duurzaamheid als selectiecriteria te hanteren. Dan kan 100% van onze beleggingen als duurzaam worden geclassificeerd. Inclusief de Matched-portefeuille is 27% van de beleggingsportefeuille van DAS duurzaam. De criteria die voor duurzaamheid zijn toegepast, zijn SFDR-klasse 8/9 voor beleggingsfondsen. Hetgeen inhoudt dat voor de surplusportefeuille uitsluitend in beleggingsproducten wordt belegd die op zijn minst ecologische en/of sociale kenmerken promoten.

Duurzaamheid in de dagelijkse praktijk

Als juridisch dienstverlener is onze directe impact op het milieu beperkt, omdat we voornamelijk in een kantooromgeving opereren. Toch hebben we de verantwoordelijkheid om zorgvuldig om te gaan met de wereld om ons heen. Ons hoofdkantoor heeft een BREEM-in-Use-certificaat. BREEM staat voor Building Research Establishment Environmental Assessment Method en wordt wereldwijd gebruikt om panden te beoordelen op integrale duurzaamheid.

Begin 2024 is het hoofdkantoor van DAS verhuisd naar een duurzame kantoorlocatie, B Vital. De panden van DAS voldoen ruimschoots aan de richtlijnen wat betreft duurzame locaties (en het nu geldende energielabel van minimaal C). Vrijwel alle panden die DAS huurt hebben energielabel A, met uitzondering van één pand met label B. Medewerkers van DAS werken aan cradle-to-cradle-meubilair. Alle materialen zijn na gebruik nuttig inzetbaar in een ander product.

Het wagenpark van DAS wordt zo duurzaam mogelijk aanbesteed, maar is in omvang zeer beperkt. Het beleid van DAS is om zoveel mogelijk gebruik te maken van het openbaar vervoer en op die manier de reisvoetafdruk van de DAS-medewerkers te verkleinen. Bij het kiezen van de nieuwe kantoorlocaties is de nabijheid van openbaar vervoer een belangrijke afweging geweest. En bij het aangaan van een nieuw partnerschap met bijvoorbeeld leveranciers weegt maatschappelijk verantwoord ondernemen mee in ons keuzeproces.

EU Taxonomy

Per 1 januari 2022 is de regelgeving aangaande niet-financiële verslaggeving (verordening EU 2020/852, ook wel 'taxonomie-verordening') van kracht geworden. De taxonomie is een classificatie van economische activiteiten gebaseerd op hun bijdrage aan specifieke milieugerelateerde doelstellingen. Aangezien de Non-Financial Reporting Directive (NFRD) van toepassing is op DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V., valt DAS eveneens onder de reikwijdte van de EU-Taxonomy.

De zes milieudoelstellingen hebben betrekking op:

- mitigatie van klimaatverandering;
- adaptatie aan klimaatverandering;
- het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen;
- de transitie naar een circulaire economie;
- de preventie en bestrijding van verontreiniging;
- de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen.

DAS heeft een analyse gedaan van de activiteiten die vallen onder de reikwijdte van de op 27 juni 2023 aangenomen Gedelegeerde Taxonomie Verordening Milieu. In deze analyse is van alle door de EU beschreven activiteiten beoordeeld of DAS deze activiteit uitvoert, of DAS met haar producten of investeringen bijdraagt aan het uitvoeren hiervan. Op basis van bovengenoemde analyse is de conclusie dat de verzekeringsactiviteiten van DAS niet vallen onder de reikwijdte van de onder de taxonomie beschreven activiteiten.

Als voor bepaalde beleggingen onvoldoende informatie aanwezig was voor een goede classificatie is de belegging opgenomen als Taxonomy niet-eligible.

DAS belegt voornamelijk in vastrentende waarden uitgegeven door overheden, semi-overheden en supranationale instellingen. Daarnaast wordt belegd in vastrentende waarden uitgegeven door bedrijven en in aandelen van beleggingsfondsen. In deze laatste twee categorieën wordt nog uitsluitend belegd in de SFDR-klassen conform artikel 8 en 9. De keuze voor een gekwantificeerde ambitie voor beleggingen die EU Taxonomy eligible zijn wordt een volgende stap in de ontwikkeling van het duurzaamheidsbeleid.

We rapporteren over het aandeel van onze Taxonomie overeengekomen ('eligible') en afgestemde ('aligned') economische activiteiten in beleggingen en verzekeringen, volgens EU-verordening 2020/852 (EU-taxonomieverordening) in combinatie met de Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/2178 van de Commissie.

Op 21 december 2023 heeft de Europese Commissie een nieuw FAQ-document (ontwerpmededeling van de Commissie) gepubliceerd over de interpretatie en uitvoering van een aantal wettelijke bepalingen van Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/2178 van de Commissie betreffende de taxonomiegerelateerde informatie die door financiële ondernemingen openbaar moet worden gemaakt.

We hebben onze verslaglegging op deze basis herzien en dienovereenkomstig gewijzigd, op voorwaarde dat de interpretatie duidelijk was en, in het licht van de late publicatie van de mededeling, dat implementatie haalbaar was. De EU-taxonomieverordening bevat een gestandaardiseerd systeem om te classificeren welke economische activiteiten als ecologisch duurzaam kunnen worden aangemerkt en onder welke voorwaarden.

De taxonomiecriteria die tot op heden van toepassing zijn voor de klimaat gerelateerde milieudoelstellingen zijn geactualiseerd;

- klimaatmitigatie
- klimaatadaptatie

Voor het jaar 2023, moeten de rapportagevereisten over de vier niet-klimaatgerelateerde milieudoelstellingen, voor het eerst worden toegepast:

- duurzaam gebruik en bescherming van water en mariene hulpbronnen
- overgang naar een circulaire economie
- preventie en bestrijding van verontreiniging
- bescherming en herstel van biodiversiteit en ecosystemen

Voor elke economische activiteit die in 2023 voor het eerst wordt bekendgemaakt of gewijzigd, geldt een overgangperiode van twee jaar waarin alleen hoeft te worden gerapporteerd over het in aanmerking komen voor de taxonomie van die activiteit.

Voor het verslagjaar 2023 rapporteren we voor het eerst niet alleen over het aandeel van onze activa die voor de taxonomie in aanmerking komende (eligible) economische activiteiten financieren, maar ook over het aandeel van onze activa waarmee we economische activiteiten financieren die afgestemd zijn op de klimaat gerelateerde milieudoelstellingen. Onze focus met betrekking tot de taxonomie is het berekenen van de maatstaven die vereist zijn door de regelgeving. Er zijn op dit moment geen bredere strategische implicaties.

Op het moment van publicatie was er geen informatie beschikbaar over de vier niet-klimaatgerelateerde milieudoelstellingen voor het verslagjaar van de ondernemingen waarin we beleggen. We hebben echter gekeken naar andere beleggingen in niet-financiële activa, om te bepalen of ze in aanmerking komen voor de taxonomie en dus wat hun bijdrage is aan de nieuw geldende milieudoelstellingen. Daarbij hebben we ook rekening gehouden met de nieuwe economische activiteiten in het licht van de klimaatgerelateerde milieudoelstellingen.

Alle activa die theoretisch in staat zijn om economische activiteiten te financieren, vallen binnen het toepassingsgebied van de taxonomie-KPI's. Dit omvat voor DAS voornamelijk de balansposten 'Overige financiële Beleggingen', 'Materiële vaste activa' en 'Liquide middelen'. Het omvat geen immateriële vaste activa. Bovendien vallen beleggingen in overheden, centrale banken en supranationale emittenten buiten het toepassingsgebied van de taxonomie-KPI's. Investerings in overheden omvatten ook investeringen in Duitse deelstaten. Emittenten die worden gegarandeerd door EU staten worden onderworpen aan een beoordeling om de eligibility te bepalen.

De totale beleggingen, de basis voor de berekening van het bestreken aandeel ('coverage ratio'), omvatten voornamelijk de beleggingen in overheden, centrale banken en supranationale emittenten, naast de beleggingen in het kader van de taxonomie-KPI's.

Om te voldoen aan de vereiste van artikel 6 van Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/2178 van de Commissie, hebben we de tabellen opgenomen als voorgeschreven in bijlage X van die verordening, bekend onder 'De verzekerings-KPI voor schadeverzekerings- en schadeherverzekerings-ondernemingen'. In dit deel van het verslag worden veel van de toelichtingsvereisten voor het lopende verslagjaar voor het eerst gepresenteerd. Om die reden is vergelijkende informatie pas vanaf het verslagjaar 2024 beschikbaar.

De volgende tabel toont de reikwijdte van de taxonomie-KPI's en de 'Coverage Ratio', d.w.z. de activa die door de KPI's worden gedekt in verhouding tot de totale beschouwde investeringen. Het geeft een volledig overzicht van de investeringen die binnen het toepassingsgebied van de taxonomie-KPI's vallen.

In overeenstemming met de bepalingen van artikel 8 van de EU-taxonomieverordening, in samenwerking met Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/2178 van de Commissie, rapporteren we hieronder maatstaven met betrekking tot het aandeel van onze activa die in aanmerking komen voor de taxonomie en die zijn afgestemd op de taxonomie. De tabel geeft een volledig overzicht van de activa die zijn opgenomen in de beoordeling over het in aanmerking komen voor de geschiktheid en de afstemming met de taxonomie.

De verzekerings-KPI voor schadeverzekerings- en schadeherverzekeringsondernemingen volgens artikel 6 van Verordening (EU) 2020/852 vereiste rapportage

Economische activiteiten (1)

GEAD (geen ernstige afbreuk doen aan)

	Absolute premies jaar 31-12-2023	Aandeel premies, jaar 31-12-2023	Aandeel premies, jaar 31-12-2022	Klimaat-adaptatie (6)	Klimaat-mitigatie (7)	Water en marine hulpbronnen (8)	Circulair Economie (9)	Verontreiniging (10)	Biodiversiteit en ecosystemen (11)	Minimum garanties (12)	Categorie (transitie-activiteit (T))(13)	Categorie (transitie-activiteit (T))(14)
	Valuta (miljoenen)	%	%	%	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	E	T
A. 1 Op taxonomie afgestemde schadeverzekerings- en schadeherverzekeringsactiviteiten (ecologisch duurzaam)	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.
A 1.1 Waarvan herverzekerd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.
A 1.2 Waarvan afkomstig uit herverzekeringsactiviteiten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.
A 1.2.1 Waarvan herverzekerd (retrocessie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	n.v.t.	n.v.t.
A. 2 Activiteiten niet opgenomen in A.1	284	100	100									
Totaal (A.1 + A.2)	284	100	100									

Standaardtemplate voor de krachtens artikel 8 van Verordening (EU) 2020/852 vereiste rapportage

Het aandeel van de beleggingen van de verzekerings- of herverzekeringsonderneming die gericht zijn op de financiering van of verband houden met op de taxonomie afgestemde activiteiten in verhouding tot de totale beleggingen

Omschrijving	%	Omschrijving	x € M
De gewogen gemiddelde waarde van alle beleggingen die gericht zijn op financiering van of verband houden met op de taxonomie afgestemde economische activiteiten in verhouding tot de waarde van de totale door de KPI bestreken activa, met de volgende wegingsfactoren voor beleggingen in ondernemingen		De gewogen gemiddelde waarde van alle beleggingen die gericht zijn op financiering van of verband houden met op de taxonomie afgestemde economische activiteiten, met de volgende wegingsfactoren voor beleggingen in ondernemingen:	
Op omzet gebaseerd:	0,4	Op omzet gebaseerd:	0
CapEx-gebaseerd:	0,8	CapEx-gebaseerd:	1
Het percentage van de door de KPI bestreken activa in verhouding tot de totale beleggingen (totaal activa onder beheer). Met uitzondering van beleggingen in overheidsentiteiten, Bestreken aandeel:		De monetaire waarde van door de KPI bestreken activa. Met uitzondering van beleggingen in overheidsentiteiten Bestreken aandeel:	
Coverage ratio	48,2	Coverage ratio	114

Bijkomende, aanvullende rapportage: uitsplitsing van de noemer van de KPI

Het percentage derivaten in verhouding tot de totale door de KPI bestreken activa:	0,0	De waarde in geldbedragen van derivaten:	0
Het aandeel van blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen uit de EU die niet aan de artikelen 19bis en 29bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen, in verhouding tot de totale door de KPI bestreken activa:		Waarde van blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen uit de EU die niet aan de artikelen 19bis en 29bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen:	
Voor niet-financiële ondernemingen:	6,2	Voor niet-financiële ondernemingen:	7
Voor financiële ondernemingen:	54,1	Voor financiële ondernemingen:	61
Het aandeel van blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen uit niet-EU-landen die niet aan de artikelen 19bis en 29bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen, in verhouding tot de totale door de KPI bestreken activa:		Waarde van blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen uit niet-EU-landen die niet aan de artikelen 19bis en 29bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen:	
Voor niet-financiële ondernemingen:	10,8	Voor niet-financiële ondernemingen:	12
Voor financiële ondernemingen:	13,1	Voor financiële ondernemingen:	15
Het aandeel van blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen die aan de artikelen 19bis en 29bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen, in verhouding tot de totale door de KPI bestreken activa:		Waarde van blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen die aan de artikelen 19bis en 29bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen:	
Voor niet-financiële ondernemingen:	5,8	Voor niet-financiële ondernemingen:	7
Voor financiële ondernemingen:	10,0	Voor financiële ondernemingen:	11

Het aandeel van blootstellingen met betrekking tot andere tegenpartijen in verhouding tot de totale door de KPI bestreken activa:	0,0	Waarde van blootstellingen aan andere tegenpartijen:	0
Het deel van de beleggingen van de verzekerings- of herverzekeringsonderneming, met uitzondering van de beleggingen die worden aangehouden in het kader van levensverzekeringsovereenkomsten waarbij het beleggingsrisico wordt gedragen door de polishouders:	100,0	Waarde van beleggingen van verzekerings- of herverzekeringsondernemingen, anders dan beleggingen aangehouden in het kader van levensverzekeringsovereenkomsten waarbij het beleggingsrisico wordt gedragen door de polishouders:	114
De waarde van alle beleggingen die niet voor de taxonomie in aanmerking komende economische activiteiten financieren, in verhouding tot de waarde van de totale door de KPI bestreken activa:		Waarde van alle beleggingen die niet voor de taxonomie in aanmerking komende economische activiteiten financieren:	
Op omzet gebaseerd:	4,9	Op omzet gebaseerd:	6
Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	3,0	Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	3
De waarde van alle beleggingen die voor de taxonomie in aanmerking komen, maar niet op de taxonomie afgestemde economische activiteiten financieren, in verhouding tot de waarde van de totale door de KPI bestreken activa:		Waarde van alle beleggingen die voor de taxonomie in aanmerking komen, maar niet op de taxonomie afgestemde economische activiteiten financieren:	
Op omzet gebaseerd:	2,0	Op omzet gebaseerd:	2
Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	2,4	Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	3
Bijkomende, aanvullende rapportage: uitsplitsing van de teller van de KPI			
Het aandeel van op de taxonomie afgestemde blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen die aan de artikelen 19bis en 29bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen, in verhouding tot de totale door de KPI bestreken activa:		Waarde van op de taxonomie afgestemde blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen die aan de artikelen 19bis en 29bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen:	
Voor niet-financiële ondernemingen:		Voor niet-financiële ondernemingen:	
Op omzet gebaseerd:	0,4	Op omzet gebaseerd:	0
Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	0,8	Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	1
Voor financiële ondernemingen:		Voor financiële ondernemingen:	
Op omzet gebaseerd:	-	Op omzet gebaseerd:	0
Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	-	Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	0
Het aandeel van de beleggingen van de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen, anders dan beleggingen die worden aangehouden met betrekking tot levensverzekeringsovereenkomsten waarbij het beleggingsrisico wordt gedragen door de polishouders, en die gericht zijn op de financiering van, of verband houden met, op de taxonomie afgestemde economische activiteiten:		Waarde van beleggingen van verzekerings- of herverzekeringsondernemingen, anders dan beleggingen aangehouden met betrekking tot levensverzekeringsovereenkomsten waarbij het beleggingsrisico wordt gedragen door de polishouders, die gericht zijn op de financiering van, of verband houden met, op de taxonomie afgestemde economische activiteiten:	
Op omzet gebaseerd:	0,4	Op omzet gebaseerd:	0
Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	0,8	Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	1

Het aandeel van op taxonomie afgestemde blootstellingen aan andere tegenpartijen en activa ten opzichte van de totale activa die door de KPI worden gedekt:		Waarde van op taxonomie afgestemde blootstellingen aan andere tegenpartijen en activa ten opzichte van de totale activa die door de KPI worden gedekt	
Op omzet gebaseerd:	-	Op omzet gebaseerd:	0
Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	-	Op kapitaaluitgaven gebaseerd:	0

Uitsplitsing van de teller van de KPI per milieudoelstelling

Op de taxonomie afgestemde activiteiten —:	%	Uitsplitsing	%
1) Klimaatmitigatie			
Omzet:	100,0	Transitieactiviteiten: A % (Omzet)	6,0
CapEx:	100,0	Transitieactiviteiten: A % (CapEx)	9,3
		Faciliterende activiteiten: B % (Omzet)	42,2
		Faciliterende activiteiten: B % (Capex)	38,8
2) Klimaatadaptatie			
Omzet:		Transitieactiviteiten: A % (Omzet)	
CapEx:		Transitieactiviteiten: A % (CapEx)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Omzet)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Capex)	
3) Duurzaam gebruik en bescherming water en mariene hulpbronnen			
Omzet:		Transitieactiviteiten: A % (Omzet)	
CapEx:		Transitieactiviteiten: A % (CapEx)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Omzet)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Capex)	
4) Transitie naar een circulaire economie			
Omzet:		Transitieactiviteiten: A % (Omzet)	
CapEx:		Transitieactiviteiten: A % (CapEx)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Omzet)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Capex)	
5) Preventie en bestrijding van verontreiniging			
Omzet:		Transitieactiviteiten: A % (Omzet)	
CapEx:		Transitieactiviteiten: A % (CapEx)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Omzet)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Capex)	
6) Bescherming en herstel van de biodiversiteit en de ecosystemen			
Omzet:		Transitieactiviteiten: A % (Omzet)	
CapEx:		Transitieactiviteiten: A % (CapEx)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Omzet)	
		Faciliterende activiteiten: B % (Capex)	

De hierboven vermelde tabellen hebben betrekking op DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V.

Economische activiteiten zijn taxonomie eligible als ze voorkomen in de lijst in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/2139 die aanvullend is op de EU Taxonomie Verordening. Taxonomie-eligible activiteiten zijn activiteiten die geschikt worden geacht om een positieve bijdrage te leveren aan één van de klimaatdoelstellingen.

In overeenstemming met Artikel 3 van de EU Taxonomie Verordening, zijn economische activiteiten ecologisch duurzaam (op de taxonomie afgestemd / aligned) als ze substantieel bijdragen aan één of meer van de in de verordening genoemde milieudoelstellingen, zonder ernstig afbreuk te doen aan één of meer van de andere in de verordening genoemde milieudoelstellingen (het principe van geen ernstige afbreuk doen aan of GEAD). Beide worden vastgesteld met gebruik van technische screeningcriteria. Voor een beoordeling als op de taxonomie afgestemd (aligned) moet de onderneming die de economische activiteiten uitvoert dit doen met inachtneming van de in Artikel 18 van de Taxonomie Verordening vastgestelde minimumgaranties.

Onze rapportage over de mate van afstemming op de taxonomie is gebaseerd op rapportage door niet financiële ondernemingen, die over het rapportagejaar 2022 voor het eerst informatie publiceren over hun mate van afstemming op de taxonomie met betrekking tot de klimaatmitigatie en klimaatadaptatie milieudoelstellingen. Met betrekking tot onze investeringen in andere financiële ondernemingen was er geen gepubliceerde informatie over afstemming op de taxonomie beschikbaar op het moment van publicatie van dit verslag. Daarom zijn deze beleggingen als niet afgestemd op de taxonomie geclassificeerd. Voor onze investeringen in ondernemingen die zelf verplicht zijn onder de NFRD informatie te verschaffen over hun mate van afgestemd zijn op de taxonomie (alignment) hebben we informatie gebruikt van een externe dataleverancier waarbij uitsluitend gerapporteerde data zijn gebruikt.

Non-Financial Reporting Directive (NFRD)

DAS heeft een wettelijke verplichting om te rapporteren onder de Non-Financial Reporting Directive (NFRD). In Nederland is de NFRD van toepassing via twee besluiten: het Besluit bekendmaking diversiteitsbeleid en het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie. De niet-financiële rapportage, in overeenstemming met de NFRD heeft betrekking op milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden, de eerbiediging van mensenrechten en de bestrijding van corruptie en omkoping.

De NFRD is van toepassing tot en met het boekjaar 2023. Vanaf het boekjaar 2024 wordt de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) van toepassing voor organisaties waarop nu de NFRD van toepassing is. In het jaarverslag over 2024 zal door DAS voor het eerst gerapporteerd worden volgens de vereisten van de CSRD, die veel uitgebreider zijn dan de NFRD-vereisten.

Risicomanagement

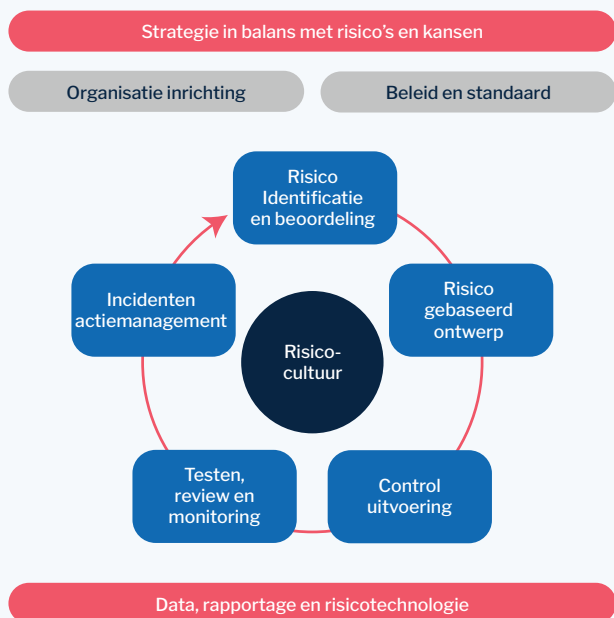
Samen bewust en verantwoord omgaan met risico's

Wij zijn een juridisch dienstverlener en willen onze dienstverlening toegankelijk maken voor iedereen. Om deze doelstelling te realiseren, hebben we ons risicomanagement en interne controlesysteem zo ingericht dat we dat ook waar kunnen maken. Ook in onze rol als inkomende herverzekeraar.

Voor het waarborgen van onze betrouwbaarheid en continuïteit stellen we grenzen aan de risico's die we accepteren en houden we ons aan de wet- en regelgeving.

Risicomanagement, interne controle en governance

Ons risicobeheersingsysteem en interne controle-systeem omvat onze strategieën, beleidskaders, processen en rapportageprocedures. Die zijn nodig om de risico's waaraan we worden blootgesteld te identificeren, analyseren, beheersen, monitoren en rapporteren. De risicobeheersingscyclus maakt deel uit van het Integrated Control Framework (ICF). Dit ziet er schematisch als volgt uit.

De verbindende factor in ons ICF is onze risicocultuur. Centraal staan daarin bewustwording en eigenaarschap. Ons risicobeheersingsysteem en interne controlesysteem is ingericht volgens het 'three lines model', waarbij sleutelfuncties van elkaar zijn gescheiden en er een scheiding is tussen de eerste, tweede en derde lijn. Naast deze drie lijnen is er ook een vierde en vijfde lijn.

Eerste lijn

De eerste lijn omvat directie, management en medewerkers. Zij hebben het contact met onze verzekerde en niet-verzekerde klanten, tegenpartijen, (distributie)partners en onze leveranciers. Dit maakt dat zij ook als eerste risico's kunnen signaleren en beheersen. De eerste lijn is verantwoordelijk voor het dagelijks managen van de risico's, waaruit volgt dat zij risico-eigenaar zijn.

De eerste lijn voert periodiek risicoanalyses uit en inventariseert operationele, financiële en strategische risico's. Bij deze analyses worden risico's beoordeeld en wordt vastgelegd op welke wijze die worden beheerd. Deze beheersmaatregelen worden uitgevoerd en gemonitord en maken deel uit van het ICF. Risicoanalyses worden periodiek herijkt. Hierdoor wordt gewaarborgd dat risico's en de daarbij behorende beheersmaatregelen tegen het licht worden gehouden om juistheid, volledigheid en tijdigheid ervan te waarborgen.

Tweede lijn

De tweede lijn bestaat uit de sleutelfuncties Actuarieel, Compliance en Risk Management. De functies zijn onafhankelijk van elkaar gepositioneerd, werken onafhankelijk van elkaar en hebben elk een eigen sleutelfunctiehouder. Sinds september 2023 vallen de sleutelfuncties Compliance en Risk Management onder dezelfde sleutelfunctiehouder. Om de onafhankelijkheid en objectiviteit van deze sleutelfuncties te waarborgen zijn aanvullende maatregelen genomen die zijn vastgelegd in de charters van beide sleutelfuncties. De sleutelfuncties ondersteunen de organisatie bij het effectief uitvoeren van risicomanagement en monitoren de risicobeheersingsactiviteiten van de eerste lijn.

Dit doen zij door kaders te stellen voor de beheersing van risico's, door hierover te adviseren, te rapporteren en door de risicobeheersing te monitoren via het ICF. De uitgangspunten van dit raamwerk zijn vastgelegd in het risicomanagementbeleid en het interne controlebeleid.

De sleutelfuncties rapporteren aan de CFRO en de CEO, en hebben ook directe toegang tot de eerste lijn, de directie, de Audit- en Risk Commissie en de Raad van Commissarissen. De drie sleutelfuncties in de tweede lijn rapporteren elk kwartaal aan de directie en de Audit- en Risk Commissie. Deze functies hebben ook een formele 'escalatielijijn' naar de directie en de Raad van Commissarissen.

Om de risicobeheersing verder te verbeteren en te monitoren is in 2023 gebruikgemaakt van diverse methodieken zoals Risk en Control Self Assessments (RCSA), Change Risk Assessments (CRA), een thematische Systematische Integriteit Risico Analyse (SIRA) en de ORSA (Own Risk and Solvency Assessment). Daarnaast wordt jaarlijks een assessment uitgevoerd op frauderisico's.

Vanuit deze integrale aanpak is het ICF opgezet en in 2023 verder geoptimaliseerd. Hiermee wordt geborgd dat we een eenduidig, actueel systeem en proces hebben wat de directie de gelegenheid biedt om integraal onze risico's te beheersen, aantoonbaar in control te zijn over onze bedrijfsvoering, dat risico's weloverwogen worden genomen en dat wij in staat zijn hierover volledig, tijdig en juist te rapporteren.

De risicoanalyses op diverse niveaus hebben als doel het onafhankelijk inventariseren en meten van risico's die (strategische) doelstellingen bedreigen. De analyses stellen het management en directie in staat te beslissen welke (aanvullende) beheersmaatregelen genomen moeten worden.

Naast het uitvoeren van risicoanalyses en de daaruit voortvloeiende beheersmaatregelen zijn er ook trainingen en awareness-activiteiten uitgevoerd om de risicocultuur te bevorderen. Het netwerk van risk- en privacy-ambassadeurs helpt ons daarbij. Ook hebben collega's diverse e-learnings gedaan en zijn de trainingen met betrekking tot 'soft controls' en het hanteren ervan voortgezet dit jaar.

Bij DAS worden risico's onderverdeeld in drie categorieën: strategisch, financieel en operationeel. Strategische risico's zijn risico's die samenhangen met de strategische keuzes van organisaties. Bij financiële risico's staat centraal het risico van financieel verlies als gevolg van een financiële en/of een economische transactie met financiële impact. Operationele risico's zijn risico's die ontstaan door het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen, en onverwachte externe gebeurtenissen. Interne en externe frauderisico's en integriteitsrisico's vallen onder operationele risico's. In 2023 is er een frauderisicoanalyse opgesteld en een thematische SIRA uitgevoerd. Onder operationele risico's vallen ook de ICT-risico's. De ICT-omgeving wordt periodiek door DAS zelf maar

ook extern beoordeeld om na te gaan of alle risico's in beeld zijn en of de genomen maatregelen toereikend zijn. Gesignaleerde risico's worden waar mogelijk continu gemonitord, onder andere via tooling.

De doelstelling van het risicomanagementbeleid en interne controlebeleid is om een optimale balans te realiseren tussen groei, resultaat en gerelateerde risico's. Daardoor kunnen middelen op effectieve en efficiënte wijze worden ingezet en kansen worden gesignaleerd om onze bedrijfsdoelstellingen te realiseren.

Derde lijn

Internal Audit, de interne auditfunctie, is de derde lijn bij DAS. Het primaire doel van deze functie is het geven van aanvullende zekerheid aan directie en Raad van Commissarissen over de mate waarin de risico's die onze bedrijfsdoelstellingen bedreigen, effectief worden beheerst en het geven van advies ter verbetering van de processen binnen ons bedrijf.

De derde lijn helpt om onze doelstellingen te realiseren door met een systematische en gedisciplineerde aanpak gevraagd en ongevraagd audits uit te voeren en te rapporteren over mogelijke verbeterpunten. Internal Audit is onafhankelijk gepositioneerd en rapporteert hiërarchisch aan de CEO. Daarnaast heeft Internal Audit een functionele rapportagelijijn (en escalatiemogelijkheid) naar de Raad van Commissarissen.

De Internal Auditfunctie werkt op basis van een auditjaarplan dat de directie en Raad van Commissarissen (na een positief advies van de Audit- en Risk Commissie) hebben goedgekeurd. Internal Audit informeert elk kwartaal de directie en de Raad van Commissarissen. Ook vindt periodieke afstemming plaats met de externe accountant.

Vierde lijn

De vierde lijn wordt gevormd door de externe accountant. Die richt zich primair op het beoordelen en toetsen van de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersmaatregelen van de belangrijkste bedrijfsprocessen, om daarmee vast te stellen dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van het vermogen en het resultaat van DAS. Een doelstelling van de interne beheersing is dat de financiële administratie, die de basis is voor de financiële verslaglegging en besluitvorming, voldoende betrouwbaar en actueel is voor het nemen van verantwoorde managementbeslissingen.

Vijfde lijn

De vijfde lijn wordt gevormd door de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen heeft de taak om toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken bij DAS.

Risicocommissies

De risico governance omvat vijf risicocommissies, elk met een eigen mandaat en charter. Zij fungeren als adviesorgaan bij besluitvorming door de directie.

Onze risicocommissies zijn:

- **Enterprise Risk Committee (ERC)**
Hier staan specifiek strategische risico's en commissie-overstijgende aangelegenheden centraal.
- **Finance and Risk Committee (FRC)**
Hier staan de financiële risico's centraal en worden de belangrijkste aannames en ontwikkelingen rondom reserveringen en de financiële positie besproken.
- **Investment Risk Committee (IRC)**
De risico's verbonden aan de beleggingsportefeuille worden in deze commissie gemonitord.
- **Non-Financial Risk Committee (NFRC)**
Niet-financiële risico's of operationele risico's op het vlak van IT (waaronder risico's met betrekking tot cyber security), integriteit, privacy en het niet-voldoen aan wet- en/of regelgeving staan centraal.
- **Product and Distribution Risk Committee (PDRC)**
De risico's verbonden aan producten en distributie staan centraal.

De verantwoordelijke leden van de directie, lijnmanagement en sleutelfunctionarissen hebben zitting in de verschillende commissies.

Risicostrategie en risk appetite

De risicomangementstrategie van DAS bestaat uit het identificeren, beheersen en monitoren van risico's op alle niveaus (strategisch, tactisch en operationeel) en op alle risicomangementgebieden (de categorieën strategisch, operationeel en financieel) vanuit een integrale aanpak.

Voortvloeiend uit onze risicostrategie hebben wij onze risicobereidheid vastgelegd in risk appetite statements. Voor verschillende (clusters van) onderwerpen zijn risk appetite statements opgesteld. Elk statement omvat een beschrijving en een set van indicatoren waarmee de risk appetite voor de risicogebieden is gedefinieerd. De risk appetite geeft de hoeveelheid risico's en het soort risico aan dat wij bereid zijn te accepteren bij de realisatie van onze doelstellingen. Met andere woorden: dit is het kader voor onze bedrijfsvoering. De onderliggende beleidskaders bevatten de richtlijnen voor de beheersing van risico's in de verschillende risicogebieden.

Onze risk appetite is niet statisch. Risk appetite statements worden jaarlijks herzien. Risk Management faciliteert dit proces en de Raad van Commissarissen keurt de statements uiteindelijk goed.

Belangrijke risicothema's en interne en externe omgeving

Er zijn drie ontwikkelingen in het bijzonder van belang voor DAS:

- operationalisering van de aangescherpte strategie en markten;
- economische en financiële volatiliteit;
- toenemende wet- en regelgeving.

Operationalisering van de aangescherpte strategie en markten

Er is een strategische risico analyse uitgevoerd met de directie. Hierbij is de toekomstvastheid van ons verdienmodel, specifiek rendement, in ogenschouw genomen, en ook duurzaamheid, distributiepartners, technologische en marktontwikkelingen, wet- en regelgeving, arbeidsmarkt en de volatiliteit van de financiële markten. Hieruit is naar voren gekomen dat onze strategie passend is op hoofdlijnen om de geïdentificeerde risico's te mitigeren.

Economische en financiële volatiliteit

Door de oorlog in Oekraïne en het conflict in het Midden-Oosten is er sinds 2022 in een rap tempo veel veranderd. Zo is er economische en financiële volatiliteit ontstaan in de wereld. De stijging van de energieprijzen en de effecten daarvan op huishoudens, industrie en productieketens duren ook voort in 2023. Ook de financiële markten delen in deze malaise. We zien een grote volatiliteit in zowel de aandelen als de obligatieportefeuilles door de rentestijgingen die worden doorgevoerd om de hoge inflatie in te dammen. Deze economische situatie en financiële gevolgen hebben ook impact op ons bedrijf. We zien dat het rendement van ons product onder druk staat onder andere door het effect van inflatie maar ook door een toenemende aantal complexere meldingen. We hebben een set aan maatregelen ingezet om ons rendement te behouden en te vergroten. De maatregelen omvatten aanpassing van premies en commissies, verandering van productvoorwaarden en verdere reductie van kosten. De verdere reductie van kosten is vormgegeven door een verandering van onze processen (transformatie van ons rechtshulpproces), toepassing van digitalisering en als gevolg daarvan deze wijzigingen ook incorporeren in onze parameters zoals bijvoorbeeld in onze voorzieningen.

De volatiliteit in de geopolitieke situatie heeft ervoor gezorgd dat de cyberdreiging hoog is gebleven in 2023. Door onze maatregelen op het vlak van informatiebeveiliging structureel te toetsen en door te ontwikkelen, zorgen wij ervoor dat we optimaal beschermd zijn en blijven.

De krapte op de arbeidsmarkt is een ontwikkeling die wij scherp in de gaten houden. Het aantrekken van nieuwe medewerkers met de juiste kennis en vaardigheden is lastig in deze arbeidsmarkt. Door ons op te stellen als een werkgever met een maatschappelijke en duurzame missie en visie, lukt het om medewerkers aan te trekken en te behouden. Toch blijven vacatures langer onvervuld dan bedoeld, wat druk op de bestaande organisatie geeft en er toe leidt dat we meer moeten uitwijken naar het inhuren van externen.

De volatiliteit van de financiële markten en economische situatie worden continu gemonitord. De toepassing van scenario-analyses biedt inzicht. Deze input wordt in ogenschouw genomen bij het periodiek evalueren en beoordelen van de beheersing van de financiële risico's. Periodiek toetsen wij of er aanvullende maatregelen nodig zijn.

Toenemende wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving is voortdurend in beweging. Onder invloed van duurzaamheid en klimaatverandering ontstaat nieuwe wet- en regelgeving die ook onzekerheden met zich meebrengt voor onze klanten. Deze toenemende wet- en regelgeving op allerlei gebieden heeft impact op ons als rechtsbijstandverzekeraar en leidt tot extra meldingen. Wij zien een toenemend aantal meldingen doordat mensen eerder hun gelijk proberen te zoeken via juridische wegen. Daarnaast zien we dat het aandeel complexe meldingen de afgelopen jaren aan het stijgen is.

Het blijven toepassen van scenarioanalyses is een middel om bij deze veranderingen adequaat en slagvaardig op te blijven treden. Dit naast het monitoren van acties en de effectiviteit van genomen maatregelen.

Naast nieuwe en/of wijzigingen in wet- en regelgeving voor ons als uitvoerder van rechtshulpverlening, is er ook nieuwe wet- en/of regelgeving voor ons als verzekeraar. Denk hierbij aan bijvoorbeeld nieuwe wet- en regelgeving over duurzaamheid. Ook zijn we actief bezig met de implementatie van diverse maatregelen en processen om te voldoen aan de aanstaande DORA-wetgeving. Daarvoor is het onder meer van belang om onze supply chain volledig in kaart te brengen. DORA staat voor Digital Operations Resilience Act: een verordening van de Europese Unie met als doel dat financiële organisaties hun IT-risico's beter gaan beheersen en daarmee weerbaarder worden tegen cyberdreigingen.

Om te blijven voldoen aan wet- en regelgeving hebben wij ons proces verbeterd om wijzigingen in wet- en regelgeving tijdig te signaleren en daar adequate opvolging aan te geven.

Overzicht van risico's en mate van beheersing

In 2023 hebben we geconcludeerd dat een aantal risico's buiten de door ons gestelde risk appetite ligt. Voor deze gesignaleerde risico's zijn beheersmaatregelen ingeregeld. Deze maatregelen zijn niet over de gehele breedte van ons bedrijf effectief. Waar nodig hebben we aanvullende maatregelen genomen.

Bij DAS worden risico's onderverdeeld in drie categorieën: strategisch, financieel en operationeel.

Hieronder zijn schematisch de risico's per categorie weergegeven met de bijbehorende risk appetite (laag, midden of hoog), blootstelling en financiële impact in 2023. Na dit schematische overzicht worden de risico's stuk voor stuk toegelicht en wordt de beheersing van het risico toegelicht.

	Risk Appetite	Blootstelling	Fin. Impact
Strategische risico's			
Verdienmodel	M	▲	H
Financiële risico's			
Kapitaalrisico	M	▲	H
Marktrisico	M	=	L
Tegenpartij-kredietrisico	M	=	L
Verzekeringstechnisch risico	M	▲	M
Operationele risico's			
Cybercrime risico	L	=	L
Klimaatrisico	L	=	L
Risico niet voldoen aan wet- en regelgeving	L	▲	L
Intragroep risico's			
Risico op onvoldoende of versnipperde focus	M	=	L
Juridische claims	M	=	L
Risico niet voldoen aan belastingwetgeving	M	=	L

Legenda: L-Laag, M-Midden, H-Hoog, = gelijk gebleven, ▲ gestegen en ▼ gedaald

Strategische risico's

Beschrijving

Onze strategische risico's, waaronder de toekomstvastheid van ons verdienmodel, vormen de input voor onze ORSA (Own Risk and Solvency Assessment). In de ORSA wordt de mogelijke impact van de strategische risico's op onze kapitaalpositie beoordeeld. Uit de ORSA van 2023 blijkt dat we voldoende vermogen hebben om de effecten van de in de ORSA 2023 benoemde risicoscenario's op het strategisch meerjarenplan 2023-2028 binnen de Solvency II-kapitaaleisen op te vangen, gelet op gedefinieerde managementacties. In verband met ontwikkelingen in de kapitaalpositie in het vierde kwartaal van 2023 zal in het eerste kwartaal van 2024 een herberekening van onze ORSA-scenario's worden uitgevoerd.

DAS is primair gericht op de Nederlandse markt, die verzadigd is en een gelimiteerd aantal concurrenten kent. Om rendabele groei te kunnen behouden is het nodig om focus te houden op kostenbeheersing en verdere reductie van de kosten. Met deze focus wordt de aangescherpte strategie als uitvoerbaar beschouwd. Een scenario van een groeiende portefeuille bij achterblijvende opbrengsten uit het digitaliseringsprogramma, in combinatie met een economische crisis (waaronder toenemende inflatie, stijgende rente en krapte van de arbeidsmarkt) en een scenario waarin ook klimaatrisico (inclusief de impact van de klimaattransitie), pandemie, verruiming van de vrije keuze rechtshulp en ander claimgedrag is opgenomen, hebben de meeste impact op onze solvabiliteitspositie. Waar nodig zijn managementacties gedefinieerd en doorgerekend om inzicht te krijgen in de effectiviteit ervan. In de ORSA is ook vastgesteld dat de managementacties het gewenste effect sorteren. Wel blijkt uit de ORSA dat de uitgangssituatie ten opzichte van 2022 uitdagender is.

Risk appetite, blootstelling, impact

De risk appetite van ons verdienmodel is 'midden'. De blootstelling aan dit risico is in vergelijking met 2022 voor ons gestegen, mede door externe factoren (waaronder inflatie) maar ook door een toename van claims als gevolg van de juridisering van de maatschappij. De risk appetite is overschreden. De financiële impact, vooral door externe factoren, was 'hoog' in 2023.

Maatregelen

Onze strategie zorgt ervoor dat ons verdienmodel toekomstbestendig blijft. Het is de bedoeling om onder andere door digitalisering onze dienstverlening verder te optimaliseren en tegelijkertijd onze kosten te reduceren. Om de realisatie van onze strategie optimaal vorm te geven, worden de strategische initiatieven bestuurd door middel van portfoliomanagement en onze risk appetite.

Financiële risico's

Kapitaalrisico

Beschrijving

Als zelfstandige onderneming moeten we in staat zijn om een financieel gezonde bedrijfsvoering te voeren. We moeten voldoende gekapitaliseerd zijn om aan onze (verzekerings)verplichtingen te kunnen voldoen. Naast de wettelijke norm hanteren we interne solvabiliteitsnormen.

Risk appetite, blootstelling, impact

De risk appetite van dit risico is 'midden'. De blootstelling aan dit risico is voor ons gestegen in vergelijking met 2022 als gevolg van operationele verliezen. Er is geen overschrijding geweest van de risk appetite. De financiële impact in 2023 was 'hoog', waardoor er aanvullende maatregelen nodig zijn geweest om voldoende gekapitaliseerd te blijven.

Maatregelen

De Solvency II-ratio is gedurende 2023 afgenomen. Elk kwartaal wordt met behulp van het Integrated Control Framework (ICF) gemonitord en gerapporteerd of nog aan de wettelijke en interne normen wordt voldaan. In lijn met onze ORSA hebben we aanvullende maatregelen genomen om onze kapitaalpositie te behouden. Daardoor is de Solvency II-ratio per jaareinde gelijk aan een jaar eerder. Voor nadere details zie het hoofdstuk Solvency II.

Marktrisico

Beschrijving

Het marktrisico is het risico op een ongunstige verandering in de financiële situatie, als direct of indirect gevolg van de volatiliteit van de marktprijzen van activa, verplichtingen en financiële instrumenten. Onder het marktrisico vallen onder andere het liquiditeitsrisico, het valutarisico, het aandelenrisico en het renterisico. Het beleggingsbeleid geeft kaders voor de wijze waarop deze risico's worden beheerst.

Risk appetite, blootstelling en impact

De risk appetite van dit risico is 'midden'. Door ongunstige marktomstandigheden (oorlog in Oekraïne, hoge inflatie en sterk gestegen rentes) is dit risico vergelijkbaar met 2022. Bij het overschrijden van de risk appetite zijn passende maatregelen genomen. Omdat de financiële markten zich in 2023 gunstig hebben ontwikkeld, was de financiële impact in 2023 'laag'. Door de daling in het totale beleggingsvolume als gevolg van operationele verliezen is de blootstelling aan het marktrisico per ultimo 2023 afgenomen in vergelijking met 2022.

Maatregelen

Belangrijke maatregelen ter beheersing van het marktrisico zijn bijvoorbeeld het periodiek uitvoeren van een asset-liability-managementstudie (ALM), het uitvoeren van stresstesten (het kwantificeren van de impact van extreme gebeurtenissen op de waarde van de beleggingsportefeuille) en het toepassen van beleggingsbeleid. De ALM-studie is een analyse waarbij een afweging plaatsvindt tussen het rendement en het risico binnen de gestelde kaders van risicobereidheid, kapitaalbeleid en de vereisten vanuit Solvency II. De resultaten van de ALM-studie worden gebruikt om invulling te geven aan het beleggingsplan en de beleggingsrichtlijnen. We hebben het directe beheer van de beleggingsportefeuille uitbesteed, maar monitoren deze nauwgezet. Om op de lange termijn aantrekkelijke beleggingsrendementen te kunnen behalen is het geen streven voor DAS om het marktrisico volledig te minimaliseren.

Door operationele verliezen kwam de Solvency II-ratio in 2023 onder druk te staan. Om de kapitaalspositie te behouden is, in lijn met onze ORSA, besloten om een deel van de aandelenportefeuille te verkopen. Hierdoor is de blootstelling aan marktrisico afgenomen.

Tegenpartij-kredietrisico

Beschrijving

Het kredietrisico of tegenpartij-kredietrisico is het risico op een ongunstige verandering in de financiële situatie door het niet-nakomen van een verplichting door een tegenpartij, of door een verslechtering van de kredietwaardigheid van die tegenpartij. De financieel risicomanagement standaard geeft kaders voor de manier waarop dit risico wordt beheerst. Belangrijke tegenpartijen voor ons zijn (her)verzekeraars en financiële instellingen en partijen in de beleggingsportefeuille.

Risk appetite, blootstelling, impact

De risk appetite van dit risico is 'midden'. In vergelijking met 2022 is de blootstelling aan dit risico gelijk gebleven. Het risico is binnen de risk appetite gebleven. De financiële impact in 2023 was 'laag'.

Maatregelen

Maatregelen om het tegenpartij-kredietrisico te beperken richten zich op de kwaliteit van de tegenpartij. Bij de aanstelling van distributiepartners wordt een externe kredietbeoordeling uitgevoerd en hanteren we minimale credit ratings voor toegestane tegenpartijen. Ook zijn eisen gesteld aan de kredietwaarheid van de herverzekeraars van DAS. Het tegenpartij-kredietrisico bij de beleggingen is voor ons relatief beperkt, omdat het grootste deel van de beleggingen minimaal een AA-rating heeft. Daarnaast zijn kwantitatieve grenzen gesteld aan de maximale omvang van individuele posities van de beleggingsportefeuille en aan de maximale omvang van posities in bedrijfsobligaties zonder rating.

Liquide middelen zetten we uitsluitend uit bij financiële instellingen die onder toezicht staan en die voldoen aan de eisen van kredietwaardigheid.

Verzekeringstechnisch risico

Beschrijving

Het verzekeringstechnisch risico is het risico op een ongunstige resultaatontwikkeling door het toepassen van inadequate aannames bij premiestelling en/of reservering, met als gevolg hoger dan verwachte schadebetalingen en kosten en onvoldoende dekking vanuit premie-inkomsten. We streven naar een gezond technisch resultaat en een rendabele groei en we accepteren in beperkte mate de risico's die dit bedreigen. Onze verzekeringstechnisch beleid geeft kaders voor de manier waarop we dit risico beheersen.

Risk appetite, blootstelling en impact

De risk appetite van dit risico is 'midden'. De blootstelling aan dit risico is gestegen, vergelijkbaar met 2022. De hogere inflatie zorgt voor extra onzekerheid in toekomstige schadebetalingen, daarnaast zien wij in 2023 een verdere toename in het aantal meldingen. De verslechtering van de economische situatie kan verzekerden ertoe doen besluiten hun rechtsbijstand-verzekering op te zeggen. In 2023 is de risk appetite niet overschreden. De financiële impact afgelopen jaar was 'midden'.

Maatregelen

Belangrijke maatregelen om verzekeringstechnische risico's te beheersen zijn het toepassen van acceptatie- en voorzieningenbeleid, herverzekeringsbeleid, het monitoren van trends en veranderingen in claimedrag en het monitoren van de toereikendheid van de voorzieningen. De verzekeringstechnische risico's waar wij aan blootstaan, hebben betrekking op de jurisdisering van de samenleving en de veranderingen van wet- en regelgeving in Nederland. Voorbeelden daarvan zijn de beoogde wet- en regelgeving om de stikstofuitstoot te beperken en de nieuwe wet toekomst pensioenen. De mate waarin de jurisdisering van de samenleving zich ontwikkelt en de invoering van nieuwe wet- en regelgeving kunnen voor ons direct gevolgen hebben. Als gespecialiseerde rechtsbijstand-verzekeraar is er bij ons sprake van een concentratie van verzekeringstechnische risico's. Juist als specialist hebben wij onze organisatie en processen zodanig ingericht dat de risico's continu bewaakt en gevolgd worden zodat we, als het nodig is, tijdig en adequaat kunnen ingrijpen.

Een stijging in het verzekeringstechnisch risico werd eind 2022 voorzien, daarom is besloten om de quota share in ons herverzekeringscontract in 2023 te verhogen. Voor 2024 is het quota share percentage verder verhoogd.

Operationele risico's

Het risicomangement- en interne controlebeleid bevat de uitgangspunten voor de beheersing van deze risico's, aangevuld met de kaders van de risicobereidheid. Voor specifieke risico's geldt aanvullend beleid, zoals het integriteitsbeleid, het inkoop- en uitbestedingsbeleid en het beleid voor businesscontinuïteit crisismanagement.

Om operationele risico's te identificeren en te analyseren, worden risk control self assessments uitgevoerd op processen. Daar waar nodig worden beheersmaatregelen genomen om risico's in processen te beheersen. De eerste lijn voert deze maatregelen uit en ziet toe op de effectiviteit. De tweede lijn monitort en toetst dat periodiek.

Cybercrime-risico

Beschrijving

Het cybercrime-risico is het risico dat er onvoldoende weerbaarheid of weerstand is tegen cybercrime-aanvallen (zoals ransomware, andere malware en supply chain attack) die zó van invloed zijn dat de reguliere bedrijfsvoering niet kan worden voortgezet en we als gevolg daarvan niet kunnen voldoen aan onze verplichting jegens onze verzekeren. Bovendien kan ons vermogen om wet- en regelgeving na te leven in gevaar komen, waarmee financiële risico's (boetes van toezichhouders, claims van klanten, betaling van losgeld) en ook reputatieschade worden geriskeerd.

Risk appetite, blootstelling en impact

De risk appetite van dit risico is 'laag'. De blootstelling aan dit risico is niet veranderd ten opzichte van vorig jaar en blijft hoog mede door een continue hoge dreiging van buitenaf. Er zijn passende maatregelen genomen in 2023 om binnen de gestelde risk appetite te blijven. De financiële impact was in 2023 'laag'.

Maatregelen

Om dit risico te beperken richten wij ons op beheersmaatregelen op het vlak van privacy, informatiebeveiliging en cyber security (bijvoorbeeld meer penetratietesten, continue monitoring en crisissimulaties), het stimuleren van bewustzijn bij medewerkers, lijnmanagement en directie en door het monitoren van dit risico in het ORSA-proces en de uitgevoerde thematische SIRA.

Bij toenemende dreiging van een cybercrime-aanval hanteren we een proces waarin extra maatregelen worden genomen om de continuïteit van onder andere onze dienstverlening te waarborgen.

Klimaatrisico

Beschrijving

Het klimaatrisico is het risico dat wij lopen als gevolg van klimaatverandering en de overgang naar een klimaatneutrale economie. De verwachting is dat klimaatrisico's ons vooral kunnen raken in de vorm van meer claims en een hogere schadelast, wanneer op grotere schaal de effecten van klimaatverandering in de samenleving worden gevoeld (fysiek risico). Ook veranderingen in wet- en regelgeving om klimaatverandering tegen te gaan (transitierisico) hebben effect op onze beleggingen en bedrijfsvoering. De wijzigingen in wet- en regelgeving gerelateerd aan de stikstofcrisis kunnen resulteren in een hoger aantal schademeldingen.

Risk appetite, blootstelling en impact

De risk appetite van het klimaatrisico is 'laag'. De blootstelling aan dit risico is voor 2023 gelijk gebleven. De risk appetite is niet overschreden. De financiële impact in 2023 was 'laag'.

Maatregelen

Ons beleggingsbeleid richt zich op duurzame beleggingen. DAS blijft zich ontwikkelen en toetst haar beleggingsbeleid en -activiteiten regelmatig, bijvoorbeeld via de Benchmark Duurzaam Beleggen van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling en via evaluaties van het IMVO (Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen)-convenant.

In de ORSA 2023 is in diverse stressscenario's aandacht voor klimaatrisico's. Dit uit zich in de scenario's door enerzijds meer claims die klimaatgerelateerd zijn en anderzijds toenemende wet- en regelgeving op dit vlak.

Binnen het operationaliseren van de strategie zijn twee initiatieven rechtstreeks gerelateerd aan duurzaamheid. Eén initiatief is erop gericht om onder andere onze missie 'het recht toegankelijk maken voor iedereen' door onze hele bedrijfsvoering toe te gaan passen. Het andere initiatief is gericht op 'sustainable reporting', om te voldoen aan bestaande en alle nieuwe vereisten op dat vlak.

Qua huisvesting hebben we maatregelen genomen om de CO₂-uitstoot van onze vestigingen te reduceren. In Amsterdam verhuizen we naar een duurzamer pand. Dat is al gebeurd in Roermond en Utrecht, en binnenkort ook in Arnhem. In Den Bosch wordt geïnvesteerd in het huidige pand om de nieuwe manier van werken te ondersteunen. Komend jaar werkt HR aan een nieuw mobiliteitsbeleid en gaan we ook kijken wat we nog meer kunnen doen op het gebied van diversiteit en inclusie.

Veranderingen in wet- en regelgeving om klimaatverandering tegen te gaan worden door ons nauwlettend gemonitord met het oog op onze productvoorwaarden. Zo hebben we in het kader van de stikstofcrisis onze productvoorwaarden voor onze agrarische rechtsbijstandverzekering aangepast.

Risico van het niet-voldoen aan wet- en regelgeving

Beschrijving

Onder dit risico valt onder andere het niet-voldoen aan nationale en/of internationale wet- en regelgeving en/of verzoeken van toezichthouders.

Risk appetite, blootstelling en impact

De risk appetite van het niet-voldoen aan wet- en regelgeving is 'laag'. De blootstelling aan dit risico is voor ons toegenomen door belangrijke wijzigingen in wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld de CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) en de Pensioenwet. In 2023 zijn passende maatregelen genomen bij overschrijdingen van de risk appetite in het kader van de Sanctiewet. De financiële impact was in 2023 'laag'.

Maatregelen

In het kader van het voldoen aan wet- en regelgeving speelt de beheersing van de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming), de IDD (Insurance Distribution Directive) en de Sanctiewet een voorname rol. In het kader van de Sanctiewetgeving is als gevolg van intern geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersing een verbeterprogramma opgestart eind 2022. Het resultaat van dit verbeterprogramma is dat we de identificatie van onze relaties, de daarbij behorende ultimate beneficial owners en de toetsing ervan sterk hebben verbeterd en meer in lijn hebben gebracht met de wettelijke vereisten om daarmee te voldoen aan de verplichtingen vanuit de Sanctiewet. De uitvoering van dit verbeterprogramma heeft in 2023 de hoogste prioriteit gehad bij diverse afdelingen en de directie. In 2024 zal er een vervolg worden gegeven aan acties in relatie tot het doorlopend toetsen van onze relaties.

Om het risico van het niet-voldoen aan wet- en regelgeving te beheersen, is in 2023 een nulmeting uitgevoerd waarin verantwoordelijken in de eerste lijn beoordeeld hebben of zij voldoen aan de wet- en regelgeving. Hun vaststelling is beoordeeld door de afdeling Compliance en Integriteit, die heeft vastgesteld dat het eerste-lijnmanagement heeft aangetoond dat wet- en regelgeving is ingebed in beleid en processen.

In het kader van compliance met wet- en regelgeving heeft een voormalige dochtermaatschappij DAS op de hoogte gesteld dat zij de bevindingen van een langlopend onderzoek van de toezichthouder heeft ontvangen. Hierbij is sprake van een risico dat de betreffende voormalige dochtermaatschappij mogelijk niet op alle punten heeft voldaan aan wet- en/of regelgeving. De afstemming over het rapport loopt nog. In de

verkoopovereenkomst van deze entiteit is opgenomen dat DAS de koper de voormalige dochtermaatschappij vrijwaart voor een eventuele boete ten aanzien van dit onderzoek, dat reeds voorafgaand aan de verkoop was aangevangen.

Intragroepisico's

Deze paragraaf beschrijft het risico tussen de entiteiten van DAS Groep (DAS Holding N.V., DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en DAS Legal Services B.V.) met als doel meer inzicht te geven in de risico's zelf, de onderlinge samenhang en de materialiteit.

Risico op onvoldoende of versnipperde focus

Beschrijving

De drie entiteiten van DAS Groep (DAS Holding N.V., DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en DAS Legal Services B.V.) worden bestuurd door dezelfde directie. De directie draagt zorg voor de strategie en is eindverantwoordelijk voor het behalen van de strategische doelstellingen. Dit betekent dat niet alleen de directie maar ook het senior management doelstellingen heeft op het gebied van zowel verzekerings- als niet-verzekeringsactiviteiten.

Onze besturing of governance is ingericht naar de aard van de werkzaamheden. Claimbehandeling is bijvoorbeeld één domein, ongeacht hoe het wordt gefinancierd (premies of directe facturen). Als gevolg hiervan worden de prestaties van deze twee bedrijfsactiviteiten niet strikt beheerd op het algemene niveau, maar in plaats daarvan in elk respectievelijk domein. Er is dus niet één functie die het totaaloverzicht heeft en direct verantwoordelijk is voor de niet-verzekerde dienstverlening, maar een gezamenlijke sturing afhankelijk van het betreffende domein.

Deze wijze van besturing stelt ons bloot aan het risico dat er te weinig aandacht is voor niet-verzekeringsdiensten. Dit kan leiden tot onderpresteren van de business unit, tot het niet-tijdig realiseren van gestelde doelen of tot uiteindelijk verlies van toekomstvastheid van ons businessmodel.

Risk appetite, blootstelling, impact

Onze risk appetite voor dit risico is 'midden'. De blootstelling aan dit risico is gelijk aan vorig jaar. De financiële impact is laag.

Maatregel

Om dit risico te mitigeren, worden alle strategische initiatieven gemanaged door portfoliomanagement. Dit zorgt voor een geheel beeld van hoe het niet-verzekeringsbedrijfsmodel presteert, en zo nodig kan er worden bijgestuurd.

Juridische claims

Beschrijving

Met het afstoten van de incassoactiviteiten eind 2021 zijn tijdens de verkoop afspraken gemaakt over de afwikkeling van een aantal zaken, waaronder meldingen van toezichthouders over eventuele het risico van onvoldoende naleving en mogelijk daaruit voortvloeiende boetes.

Risk appetite, blootstelling, impact

Onze risk appetite voor dit risico is 'midden'. De blootstelling aan dit risico is gelijk aan vorig jaar. De financiële impact is laag.

Maatregel

Als mitigerende actie worden de ontwikkelingen rond deze niet-naleving nauwlettend gevolgd.

Risico van het niet-voldoen aan belastingwetgeving

Beschrijving

De samenloop op verzekerde en niet-verzekerde diensten in relatie tot belastingen is complex.

Risk appetite, blootstelling, impact

Onze risk appetite voor dit risico is 'midden'. De blootstelling aan dit risico is gelijk aan vorig jaar. De financiële impact is laag.

Maatregel

Als mitigerende actie worden de ontwikkelingen rond dit risico nauwlettend gevolgd door onze fiscalist en in overleg met onze externe adviseur.

Solvency II

De Solvency II-wetgeving heeft als hoofddoel om de belangen van de klant - de polishouder - te beschermen. Daarnaast is de Solvency II-wetgeving erop gericht om de Europese verzekeringsmarkt te harmoniseren en de risicobewustheid bij zowel het bestuur als de toezichthouders van verzekeringsmaatschappijen te verbeteren. Doordat Solvency II een risicogebaseerd toezichtregime voor verzekeraars is, geeft dit duidelijk zicht op de daadwerkelijke risico's die DAS loopt.

DAS stuurt op de solvabiliteit van DAS Rechtsbijstand en hanteert voor de bepaling van de kapitaaleisen het door de toezichthouders geformuleerde standaardmodel.

De solvabiliteit wordt gemanaged door te werken met een ondergrens van 110% (de minimaal vereiste interne solvabiliteit) en een trigger tot actie die ligt op 140% (de interne normsolvabiliteit) om zodoende voldoende financiële flexibiliteit te waarborgen. Als de solvabiliteit op enig moment onder de interne normsolvabiliteit van 140% dreigt te komen, worden er maatregelen getroffen om de solvabiliteit te herstellen. De te nemen maatregelen zijn afhankelijk van de verwachte ontwikkeling van de solvabiliteit en zijn in het kapitaalmanagementbeleid beschreven. In de ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) wordt jaarlijks binnen het meerjarenplan de ontwikkeling van de interne normsolvabiliteit getoetst aan de hand van verschillende scenario's. Wanneer de omstandigheden daartoe aanleiding geven, kan de ORSA ook frequenter worden uitgevoerd. DAS acht de interne normsolvabiliteit van 140% voldoende om eventuele negatieve ontwikkelingen in de genoemde risico's in de risicomangementparagraaf op te vangen. Uit de ORSA van 2023 blijkt dat DAS voldoende vermogen heeft om de effecten van de in de ORSA 2023 benoemde risicoscenario's op het strategisch meerjarenplan 2023-2028 binnen de Solvency II-kapitaaleisen op te vangen, gegeven de gedefinieerde maatregelen.

De solvabiliteitsratio van DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. bedraagt per 31 december 2023 151%.

In onderstaande tabel wordt de solvabiliteitspositie onder Solvency II weergegeven:

Bedragen x € 1.000	31 dec 2023	31 dec 2022	Mutatie
Eigen vermogen (EV)*	122.013	114.999	7.014
Solvabiliteits- kapitaalvereiste (SCR)	80.602	75.794	4.808
Solvabiliteitsratio (EV/SCR)**	151%	152%	-1%

* Betreft eigen vermogen op basis van Solvency II-waarderingsgrondslagen.

** De wettelijke Solvency II-ratio 2023 is pas definitief na submittie aan de toezichthouder.

Het eigen vermogen wordt gewaardeerd op basis van de economische waarde. Het eigen vermogen bestaat uit Tier 1-kapitaal, Tier 2-kapitaal en Tier 3-kapitaal. Het Tier 3-kapitaal is gelijk aan de contante waarde van de uitgestelde belastingvordering (DTA) en bedraagt € 8,4 miljoen (2022: € 4,0 miljoen). Daarnaast is er eind 2023 € 20,5 miljoen (2022: nihil) Tier 2-kapitaal aan het kapitaal toegevoegd, bestaande uit niet-gestort en niet-opgevraagd aandelenkapitaal. De rest van het eigen vermogen bestaat uit Tier 1-kapitaal. De uitgestelde belastingvordering en het niet-gestorte en niet-opgevraagde aandelenkapitaal kan volledig worden meegenomen in het eigen vermogen, omdat wordt voldaan aan Artikel 82 van de Solvency II gedelegeerde verordening.

De solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR) is in 2023 gestegen ten opzichte van 2022. De solvabiliteitskapitaalvereiste voor het schadeverzekeringstechnisch risico is gestegen door een toename in de verwachte premie-inkomsten. Daarnaast is het verliesabsorberend vermogen van uitgestelde belastingen in 2023 gedaald.

Op 18 december 2023 heeft De Nederlandsche Bank (DNB) de resultaten van het thema-onderzoek uitgestelde belastingen teruggekoppeld. Het is de verwachting van DNB dat de onder haar toezicht staande instellingen de conclusies, waar nodig, verwerken in de Solvency II-jaarrapportages per 31 december 2023. DAS heeft, op basis van de terugkoppeling van DNB, een herberekening gemaakt van het verliesabsorberend vermogen van uitgestelde belastingen (LAC DT). De herberekening heeft geleid tot een hogere LAC DT dan de daarvoor gebruikte berekeningswijze, waardoor de SCR lager uitvalt en daardoor een hogere Solvency II-ratio wordt berekend.

De nieuwe berekeningswijze en de gevolgen daarvan zijn nog onvoldoende uitgekristalliseerd en in beleid verwerkt, wat DAS uit prudentie heeft doen besluiten deze hogere LAC DT nog niet in de gerapporteerde Solvency II-ratio mee te nemen. De afname van de LAC DT gedurende 2023, door veranderde omstandigheden, is de voornaamste oorzaak van de stijging van de SCR. Ook met gebruikmaking van de nieuwe berekeningswijze voor de LAC DT ultimo 2023 zou dat het geval zijn geweest.

Door operationele verliezen daalde het eigen vermogen (EV) in de loop van 2023.

Door het nemen van onderstaande maatregelen is de stijging in de solvabiliteitskapitaalvereiste beperkt tot € 4,8 miljoen ten opzichte van 2022 en is het in aanmerking komend eigen vermogen met € 7,0 miljoen gestegen. Hierdoor is de solvabiliteitsratio vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van eind 2022 en boven de interne normsolvabiliteit van 140% gebleven.

Genomen maatregelen:

- het toevoegen van € 20,5 miljoen niet-gestort en niet-opgevraagd aandelenkapitaal als Tier 2-kapitaal;
- het verhogen van het aandeel van de uitgaande herverzekering naar 35% voor 2024 (waardoor het verzekeringstechnisch risico is afgenomen);
- het verminderen van blootstelling aan het risico op verliezen in de beleggingsportefeuille door verkoop van een deel van de aandelenportefeuille (waardoor het marktrisico is afgenomen).

In de volgende tabel is de aansluiting weergegeven tussen het eigen vermogen zoals blijkt uit de jaarrekening van DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en het eigen vermogen van DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. zoals opgenomen in de Solvency II-rapportage:

in miljoen €	<u>31 december 2023</u>
Eigen vermogen DAS	
Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V.	97,7
Aanpassing (im)materiële vaste activa minus leaseverplichting	-3,6
Aanpassing obligaties (inclusief lopende rente)	-4,2
Aanpassing technische voorzieningen	
Voorziening niet-verdiende premies	-2,9
Voorziening te betalen schaden	26,7
Risicomarge	<u>-9,7</u>
	14,1
Aanpassing pensioenvoorziening	<u>0,3</u>
	6,6
Totaal voor effect belastingen	6,6
Effect latente belastingen	<u>-1,7</u>
Totaal verschil jaarrekening en rapportage Solvency II	4,9
Vershil activa minus passiva	102,6
Tier 2-kapitaal	20,5
Bankgaranties	<u>-1,1</u>
Eigen vermogen rapportage Solvency II	122,0

De verschillen tussen het eigen vermogen in de jaarrekening en in de Solvency II-rapportage kunnen onder meer als volgt worden verklaard:

- De aanpassing voor immateriële vaste activa is voor software waarvan de waarde niet op een actieve markt is genoteerd en die derhalve op nihil wordt gewaardeerd.
- De aanpassing voor obligaties is vanwege de waardering op marktwaarde in de Solvency II-rapportage in plaats van de geamortiseerde kostprijs in de jaarrekening.
- De voorziening voor niet-verdiende premies in de Solvency II-rapportage is bepaald op basis van de beste schatting en verwerking van toekomstige winsten uit toekomstige premies.
- De voorziening voor te betalen schaden in de Solvency II-rapportage is bepaald op basis van de beste schatting zonder prudentiemarge die wel in de jaarrekening is opgenomen.
- In de jaarrekening wordt geen risicomarge toegepast, maar alleen een prudentiemarge.
- De directieregeling voor pensioen is gebaseerd op IAS 19 (defined benefit-regeling).

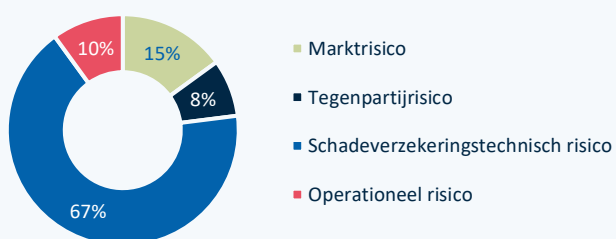
Vereiste solvabiliteit

Binnen de vereiste solvabiliteit vallen de volgende elementen:

31 december 2023

31 december 2022

Met 69% van de totale vereiste solvabiliteit is het schadeverzekeringstechnisch risico het belangrijkste financiële risico binnen DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. Dit risico komt met name tot uitdrukking in de volatiliteit omtrent het aantal meldingen en de hoogte van externe schadekosten. DAS mitigeert een deel van het schadeverzekeringstechnisch risico door ieder jaar een quota-share-herverzekeringsovereenkomst af te sluiten.

Het marktrisico (11%) wordt met name veroorzaakt door beleggingen in aandelen. Daarnaast wordt ook rente-, spread- en valutarisico gelopen. Om de belangen van de polishouder optimaal te borgen, worden de technische voorzieningen op best estimate, inclusief een opslag, belegd in obligaties met een AAA- of een AA-rating. Om het renterisico te minimaliseren is het beleid om deze beleggingen en de technische voorziening zoveel mogelijk af te stemmen op de looptijd. Aangezien het schadeverzekeringstechnisch risico en het marktrisico samen 80% van de vereiste solvabiliteit betreffen, zijn de gevoeligheidsscenario's toegespitst op deze twee risicogroepen.

In onderstaande tabel wordt de gevoeligheid op het eigen vermogen (EV), de solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR) en de solvabiliteitsratio van een aantal parameters weergegeven:

Bedragen x € 1.000

Parameter	Eigen vermogen (EV)	Solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR)	Effect op solvabiliteitsratio
Toekomstige (externe) schadebetalingen stijgen met 10%	-11.172	711	-15,1%
Rente daalt 1% (over de hele linie)	1.878	237	1,9%
Rente stijgt 1% (over de hele linie)	-1.709	-188	-1,8%
Toekomstige inflatie stijgt 1% (over de hele linie)	-2.431	288	-3,5%

Corporate governance en regelgeving

Algemeen

DAS Holding N.V., statutair gevestigd in Amsterdam, hoofdkantoor houdend in Amsterdam, is een naamloze vennootschap waarvan 50% van de aandelen (de B-aandelen) in bezit zijn van ERGO Versicherung AG (uiteindelijke 100% aandeelhouder hiervan is Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft AG). De andere 50% (A-aandelen) is in het bezit van Nationale-Nederlanden Schadeverzekering Maatschappij N.V. (31%), ASR Deelnemingen N.V. (18%) en Stichting Beheer Aandelen DAS Holding (1%).

DAS Holding is een holdingmaatschappij. De voornaamste activiteiten van de groep bestonden in 2023 uit het verzekeren in de branche rechtsbijstand en het verlenen van juridische diensten.

De activiteiten van de DAS-groep vallen onder (groeps)toezicht van De Nederlandsche Bank (DNB). Rechtsbijstandverzekeraar DAS Rechtsbijstand valt onder gedragstoezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM). DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. (DAS Rechtsbijstand), waarvan DAS Holding 100% aandeelhouder is, heeft een Solvency II-vergunning. Voor de groepsstructuur onder DAS Holding wordt verwezen naar de algemene toelichting van de geconsolideerde jaarrekening.

De corporate-governance-structuur van DAS is gebaseerd op het gemitigeerde structuurregime, waardoor bepaalde bevoegdheden aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders toekomen. Hoe dat werkt, wordt hieronder bij de diverse organen uiteengezet. De wijze waarop de governance is geregeld, is vastgelegd in de statuten en diverse reglementen en charters, aangevuld met beleidsdocumenten. Omwille van efficiëntie is er een personele unie tussen DAS Holding en DAS Rechtsbijstand, zowel voor de directie als de Raad van Commissarissen.

DAS hecht veel belang aan een actieve en zorgvuldige invulling van corporate governance en compliance. De directie en de Raad van Commissarissen hebben een integrale verantwoordelijkheid voor de afweging van de belangen van de verschillende stakeholders van DAS, gericht op de continuïteit van de onderneming. Hierin wordt meegewogen het klantbelang, de rol als werkgever van ruim 1.300 mensen, een sociaal-maatschappelijke verantwoordelijkheid en het creëren van waarde op de lange termijn. Deze verantwoordelijkheid werd ook in 2023 actief ingevuld. DAS streeft ernaar dat haar beleid en de genomen maatregelen in overeenstemming zijn met het wettelijk kader, de relevante regelgeving, waaronder de op de Wet financieel toezicht gebaseerde uitvoeringsregelingen, de beleids- en gedragsrichtlijnen van het Verbond van Verzekeraars en de uit toepasselijke

gedragscodes voortvloeiende eisen. De beheersing van compliance-risico's is in het internal control framework geïntegreerd.

Besluitvorming op alle niveaus is zorgvuldig voorbereid en gedocumenteerd, en vergaderingen van de directie, de Raad van Commissarissen en de aandeelhouders worden genotuleerd.

Verantwoordelijkheden en rol in de corporate governance

Directie

De directie is verantwoordelijk voor het bestuur van de vennootschap en vertegenwoordigt die. Dit houdt in dat zij verantwoordelijk is en besluitvormingsbevoegdheid heeft voor de dagelijkse activiteiten van DAS, in overeenstemming met de uitgangspunten zoals die zijn geformuleerd in de statuten. De directie is verantwoordelijk voor de bepaling en realisatie van de strategie, en daarmee voor het creëren van langetermijnwaarde voor stakeholders, voor de gang van zaken en de resultaten, voor het inventariseren van risico's en het mitigeren daarvan waar nodig, voor het zorgdragen voor een goed functionerend systeem van risicomanagement en interne controles, voor het opstellen van de jaarrekeningen, het budget en de overige rapportages, voor compliance met wet- en regelgeving en het regelen van mogelijkheden om misstanden te melden zonder repercussies (klokkenluidersbeleid).

Naast het borgen van de continuïteit van de onderneming is een van de belangrijke doelstellingen van de directie het creëren van langetermijnwaarde voor de onderneming en haar stakeholders. De directie onderschrijft het principe dat goed governance rekening houdt met alle groepen en individuen die direct en indirect het bereiken van de doelstellingen van de onderneming beïnvloeden of erdoor worden beïnvloed, zoals medewerkers, klanten, aandeelhouders, businesspartners, leveranciers en maatschappelijke groeperingen. Dat betekent ook dat er een verantwoordelijkheid is voor het effect van bedrijfsactiviteiten op het milieu. Daarom draagt de directie zorg voor een evenwichtige afweging van de belangen van alle bij DAS betrokken partijen, en houdt daarbij rekening met de continuïteit van DAS, de maatschappelijke omgeving waarin DAS actief is en de toepasselijke regelgeving en codes.

Bepaalde besluiten van het bestuur die van significante invloed kunnen zijn op het risicoprofiel van de onderneming zijn, conform de statuten, onderhevig aan goedkeuring door de Raad van Commissarissen. Besluiten die de identiteit of het karakter van de onderneming in belangrijke mate veranderen zijn onderworpen aan goedkeuring door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Benoeming, samenstelling en diversiteit

De leden van de directie worden benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, volgend op een bindende voordracht van de Raad van Commissarissen. De directieleden kunnen door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders worden geschorst of ontslagen.

Elk lid van de directie moet de meest significante risico's waarmee de onderneming kan worden geconfronteerd en de daaruit resulterende kapitaalvereisten kunnen begrijpen. Directieleden moeten vooral adequate kennis hebben van de interne organisatie van DAS, de businessmodellen van de verschillende entiteiten, en de verbindingen en relaties tussen die entiteiten.

Het niveau van de vereiste detailkennis kan per lid verschillen, hoewel elk lid voldoende kennis op elk gebied moet hebben om in staat te zijn andere leden binnen de directie te kunnen controleren.

Bij de toewijzing van de respectievelijke taken binnen de directie aan de individuele leden, wordt rekening gehouden met hun kennis en competenties. Specifieke kennis van een lid over een bepaalde divisie of entiteit zal geen invloed hebben op de algehele verantwoordelijkheid van de andere leden. Een delegatie van taken aan een lid zal geen impact hebben op de algemene of definitieve verantwoordelijkheid van de directie.

Op deze manier zorgt de directie ervoor dat DAS op een professionele wijze wordt bestuurd en gecontroleerd. Als het voornemen bestaat om de samenstelling van de directie te wijzigen, moet de collectieve kennis van de gezamenlijke leden altijd op een passend niveau gehandhaafd blijven. De directie bestaat momenteel uit één vrouw en drie mannen. Bij het invullen van vacatures in het bestuur wordt uitdrukkelijk gezocht naar een kandidaat die een bijdrage levert aan de diversiteit, in aanvulling op de andere eisen uit het individuele functieprofiel. In navolging van de wetgeving die in 2022 is ingegaan, houdt DAS, gegeven een bestuur van vier personen, een streefgetal van minimaal 25% mannen en 25% vrouwen aan. Aan deze eigen doelstelling is voldaan.

Om het vereiste niveau van kennis en expertise bij te houden worden leden van de directie geacht aan het permanente-educatiebeleid van DAS te voldoen. Dat beleid wordt uiteengezet in het hoofdstuk DAS Mens en Maatschappij.

Op 11 december 2023 is Charles Staats de CCO teruggetreden als bestuurder. In januari 2024 is Tom van der Geer begonnen op interimbasis als commercieel directeur en heeft de taken van Charles Staats overgenomen.

Beloning directie

Het beloningsbeleid van de directie is vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De toepassing van dat beleid vindt plaats onder toezicht van de Remuneratie-, Selectie- en Nominatiecommissie van de Raad van Commissarissen.

Bij het vaststellen van de beloning gelden onder meer de volgende algemene uitgangspunten.

- De hoogte van de beloning moet marktconform zijn en daarmee aantrekkelijk om bij DAS te komen en te blijven werken.
- Het beloningsbeleid bevordert de integriteit van de directie en de soliditeit van de onderneming met een focus op zowel de korte- als de langetermijnbelangen van de onderneming.
- Het voldoet aan verplichtingen die voortvloeien uit wet- en regelgeving.
- Er moet zoveel mogelijk een relatie zijn tussen het economisch succes van de onderneming en de totale hoogte van de beloning.
- De structuur van de beloning moet niet aanzetten tot het nemen van ongewenste risico's.
- De beloning van de directie kent geen variabele beloningsbestanddelen.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen, bestaande uit vijf natuurlijke personen, is verantwoordelijk voor het toezicht op het beleid van de directie van DAS en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden ondernemingen. De commissarissen staan het bestuur met raad terzijde. De taken en verantwoordelijkheden zijn opgenomen in de statuten en het reglement van de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen heeft bepaalde specifieke taken ondergebracht in commissies en kan bevoegdheden delegeren aan het bestuur, mits binnen de beperkingen gesteld door de wet en de statuten van de onderneming.

Commissarissen worden benoemd voor een periode van vier jaar en mogen in beginsel maximaal drie zittingstermijnen aanblijven.

De Raad van Commissarissen heeft het recht om:

- de jaarrekening goed te keuren voordat die aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voorgelegd wordt ter vaststelling;
- een bindende voordracht aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders te doen bij de benoeming van bestuurders;
- een voordracht aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van te benoemen commissarissen te doen. Als basis dient een profielschets van de leden van de Raad van Commissarissen, die voor het eerst bij vaststelling en vervolgens bij iedere wijziging wordt besproken in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Benoeming, samenstelling en diversiteit

De commissarissen worden benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op basis van de voordracht door de Raad van Commissarissen. Als het vertrouwen in de Raad van Commissarissen door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt opgezegd, is het aan de Ondernemingskamer om een nieuwe raad te benoemen.

Op 20 april 2023 werd Jeroen van Breda Vriesman lid en voorzitter van de Raad van Commissarissen, als vervanger van Freek Wansink die per dezelfde datum zijn tweede termijn als commissaris afrondde en uit de raad trad. Per dezelfde datum is Joachim Girth lid geworden van de Raad van Commissarissen en lid van de Audit & Risk Commissie. Hij vervult de vacature die was ontstaan door het aftreden van Heiko Stüber, die inmiddels twee termijnen van vier jaar gediend had. En in dezelfde vergadering van aandeelhouders werd Carin Gorter herbenoemd voor een tweede termijn.

Bij de invulling van vacatures in de Raad van Commissarissen wordt uitgegaan van het standpunt dat de kandidaat een bijdrage moet leveren aan de diversiteit, in aanvulling op de andere eisen uit het individuele functieprofiel.

Het reglement van de Raad van Commissarissen bepaalt dat de leden na hun eerste benoeming een introductieprogramma volgen, waarin in elk geval aandacht wordt besteed aan de financiële verslaggeving door DAS en de specifieke aspecten die eigen zijn aan DAS en haar ondernemingsactiviteiten. Hieronder vallen bijvoorbeeld strategie, ethiek, cultuur, product approval en zorgplicht jegens de klant. DAS speelt bij deze introductieprogramma's en het programma van permanente educatie een faciliterende rol en draagt daarvan de kosten.

Op een soortgelijke wijze als bij de directie moet elk lid van de Raad van Commissarissen de meest significante risico's waarmee de onderneming kan worden geconfronteerd en de daaruit resulterende kapitaalvereisten kunnen begrijpen. De Raad van Commissarissen streeft ernaar steeds in de raad zodanige commissarissen te benoemen dat de raad als geheel over de navolgende deskundigheden en vaardigheden beschikt:

- Actieve en actuele bestuurlijke kennis van de verzekeringsbranche en/of de branche van juridische dienstverlening, algemeen management, human-resource-management en commercie.
- Het vermogen om als Raad van Commissarissen zelfstandig, onafhankelijk en op effectieve wijze zijn taak te vervullen en het bestuur met advies bij te staan.

Ook binnen de Raad van Commissarissen kan het niveau van de vereiste detailkennis per lid verschillen, hoewel elk lid voldoende kennis op elk gebied moet hebben om in staat te zijn andere leden binnen de Raad van Commissarissen te kunnen controleren.

Bij de toewijzing van de respectievelijke taken binnen de Raad van Commissarissen aan de individuele leden, wordt rekening gehouden met zijn/haar kennis en competenties. Specifieke kennis van een lid over een bepaalde divisie of entiteit zal geen invloed hebben op de algehele verantwoordelijkheid van de andere leden. Een delegatie van taken aan een lid van de Raad van Commissarissen zal geen impact hebben op de algemene of definitieve verantwoordelijkheid van de Raad van Commissarissen.

Beloning Raad van Commissarissen

De onafhankelijke leden van de Raad van Commissarissen ontvangen een vaste vergoeding voor de uitoefening van hun werkzaamheden. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders stelt de beloning vast van de leden van de Raad van Commissarissen.

Aandeelhouders

De aandeelhouders zijn als kapitaalverschaffers stakeholders met bijzondere rechten en bevoegdheden. Aandelen die op naam luiden zijn verdeeld in twee klassen: A en B. De rechten daarvan zijn geheel gelijk, maar slechts één (rechts)persoon kan eigenaar zijn van alle B-aandelen.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft het recht om:

- de jaarrekening vast te stellen;
- commissarissen te benoemen op basis van de voordracht door de Raad van Commissarissen;
- de Raad van Commissarissen personen aan te bevelen om als commissaris voor te dragen;
- het bestuur te benoemen, volgend op een bindende voordracht van de Raad van Commissarissen;
- een bestuurder te schorsen of te ontslaan;
- het vertrouwen in de Raad van Commissarissen op te zeggen;
- het beloningsbeleid voor bestuurders vast te stellen en
- een bezoldiging aan commissarissen toe te kennen.

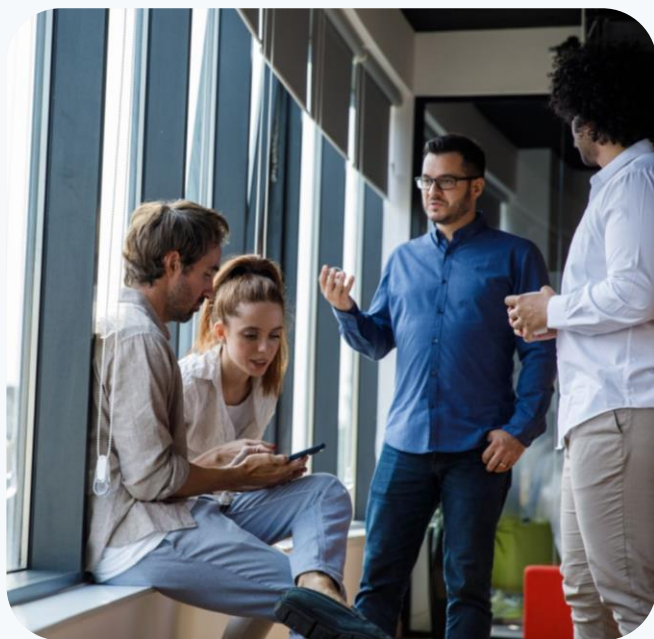

Ondernemingsraad

Net als andere stakeholders hebben medewerkers belang bij het welvaren van de onderneming. Via de Ondernemingsraad genieten zij ook een vorm van medezeggenschap.

De Ondernemingsraad heeft het recht om:

- personen voor benoeming tot commissaris aan te bevelen en heeft een versterkt aanbevelingsrecht over de voordracht van een derde deel van de leden van de Raad van Commissarissen.
- adviezen te geven bij belangrijke besluiten die de aard en omvang van werk of de beloning daarvoor beïnvloeden.

Eed of belofte

De eed of belofte in de financiële sector is wettelijk verplicht voor alle beleidsbepalers en interne toezichthouders, maar ook voor medewerkers die het risicoprofiel van de onderneming wezenlijk kunnen beïnvloeden en voor medewerkers met rechtstreeks klantcontact. De Raad van Commissarissen, directie en genoemde medewerkers hebben allen de eed of belofte afgelegd.

Toetsing door De Nederlandsche Bank (DNB)

Het toezicht van DNB op financiële instellingen heeft als doel de soliditeit en integriteit van financiële instellingen te bevorderen opdat zij hun verplichtingen nakomen en het financieel systeem als betrouwbaar wordt beschouwd. Als onderdeel van haar wettelijke taak toetst DNB of de (beoogde) directieleden en commissarissen geschikt zijn om hun functie te vervullen en of hun betrouwbaarheid buiten twijfel staat. DNB beoordeelt bij de toetsing onder meer of de leden van het collectief elkaar goed aanvullen en als geheel voldoende algemene en specifieke kennis hebben van alle verschillende aspecten die relevant zijn voor de onderneming. In 2023 heeft DAS twee beoogde commissarissen voorgedragen voor toetsing op geschiktheid en betrouwbaarheid.

Naast bestuurders en commissarissen toetst DNB ook personen die behoren tot het 'tweede echelon' van DAS. Voor deze groep geldt echter dat DNB alleen een betrouwbaarheidstoets uitvoert en dat DAS in principe de geschiktheidstoets uitvoert.

Deze groep bestaat voor DAS in ieder geval uit de Solvency-II-sleutelfunctionarissen: de compliance-functie, de risicomanagementfunctie, de actuariële functie en de internal-auditfunctie, maar ook andere personen, zoals leidinggevenden op het gebied van HR en Legal. In 2023 is een lid van het tweede echelon voorgedragen voor toetsing door DNB.

Uitgangspunten beloning Identified Staff

Binnen DAS is een aantal functies aangemerkt als Identified Staff vanwege hun verantwoordelijkheid voor een significant deel van DAS en hun materiële invloed op het risicoprofiel van de onderneming. Het betreft in elk geval de leden van de directie, de Solvency-II-sleutelfuncties en enkele andere senior-managementfuncties.

Voor een juiste uitvoering van het beloningsbeleid van de werknemers die deel uitmaken van de groep Identified Staff zijn verantwoordelijkheden belegd bij de directeur HR en de manager Risk Management. De beloning van de groep Identified Staff kent geen variabele beloningsbestanddelen.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

In het kader van haar commitment om langetermijnwaarde te creëren voor alle stakeholders neemt DAS haar verplichting om verantwoord te ondernemen serieus. In het hoofdstuk DAS Mens en Maatschappij wordt gerapporteerd over hoe DAS omgaat met haar verantwoordelijkheden voor zaken zoals werkgeverschap, bestrijding van corruptie, mensenrechten, klimaatverandering en verantwoord beleggen.

De Directie

Hanneke Jukema (1964)

Chief Executive Officer

Hanneke is sinds 1 juli 2018 Chief Executive Officer bij DAS Holding. De afdelingen HR, Corporate Legal Affairs, Corporate Communicatie en Marketingcommunicatie, Compliance & Integriteit, Internal Audit en Programmamanagement rapporteren aan haar. Hanneke werkte bij verschillende verzekeraars en banken. Ze werkte zeventien jaar op directieniveau bij Delta Lloyd en OHRA en was CEO van ABN AMRO Verzekeringen. Hanneke is sinds 1 januari 2021 lid van de RvC en sinds januari 2022 voorzitter van de ARC bij CZ.

Jim van Hees (1974)

Chief Financial & Risk Officer

Jim van Hees is sinds 1 juli 2023 officieel in dienst bij DAS als Chief Financial & Risk Officer. Hij vervulde deze functie sinds 2 januari 2023 ad interim. Hiervoor was Jim CFO bij Athora Netherlands. Eerder werkte hij bij PwC in verschillende senior finance-functies, onder meer als senior director. Ook was Jim manager bij KPMG en werkte hij als adviseur treasury management bij MeesPierson. Hij is verantwoordelijk voor de afdelingen Finance Operations & Information Systems, Actuarieel & Business Control, Financial Control, Facilities & Procurement en Risk Management.

Charles Staats (1969) (teruggetreden per 11 december 2023)

Chief Commercial Officer

Charles is sinds 2007 werkzaam bij DAS en bekleedde verschillende directiefuncties. Sinds 2016 is hij Chief Commercial Officer bij DAS Holding geweest, verantwoordelijk voor de afdelingen Sales, Marketing, Business Development & Innovation en het Data Science Team. Voordat hij bij DAS begon, was Charles Commercieel Directeur bij GGN en bekleedde hij management- en directiefuncties bij RDC Datacentrum en MarktSelect B.V.

Jaap Witteveen (1967)

Chief Transformation Officer

Jaap is sinds 2019 Chief Transformation Officer bij DAS. Hij is verantwoordelijk voor de afdelingen ICT & Information Security Management en Juridische Hulpverlening. Jaap bekleedde een reeks directiefuncties bij verschillende banken, waaronder KAS Bank. Daarvoor heeft hij diverse directiefuncties vervuld in de financieel-zakelijke dienstverlening bij onder andere Theodoor Gilissen Bankiers en ABN AMRO.

Veranderingen in directie gedurende 2023

Per 11 december 2023 heeft Charles Staats zijn functie bij DAS neergelegd.

De Raad van Commissarissen

Jeroen van Breda Vriesman (1967)

Voorzitter van de Raad van Commissarissen, lid van de Remuneratie-, Selectie- en Nominatiecommissie en van de Audit & Risk Commissie.

Jeroen van Breda Vriesman is aandeelhouder en bestuurslid van &samhoud. Hij is voorzitter van de Raad van Toezicht van Pesatransact, een snelgroeiende betaaldienstverlener in Kenia, voorzitter van de sportstichting Dystonia en lid van de Sociale Raad van het Trimbos Instituut. Hij heeft verschillende managementfuncties vervuld bij zowel ING Groep als later bij Achmea, waar hij acht jaar lang lid was van de Raad van Bestuur.

Ulrike Timmer (1966)

Vicevoorzitter van de Raad van Commissarissen

Ulrike Timmer is sinds 1 oktober 2023 lid van de Executive Board van ERGO Oostenrijk waar zij verantwoordelijk is voor rechtsbijstandverzekeringen. Ulrike is voorzitter van de Raad van Commissarissen van DAS België en lid van de Raad van Commissarissen van DAS Italië.

Carin Gorter (1963)

Lid van de Raad van Commissarissen en voorzitter van de Audit & Risk Commissie

Carin Gorter is vicevoorzitter van de Raad van Commissarissen van Basic Fit N.V., commissaris bij TKH Group, Ebusco Holding N.V., de coöperatie TVM en lid van Raad van Toezicht van de Nederlandse Transplantatie Stichting. In het verleden heeft zij verschillende managementfuncties bij Rabobank en ABN AMRO vervuld.

Robin Clements (1971)

Lid van de Raad van Commissarissen en voorzitter van de Remuneratie-, Selectie- en Nominatiecommissie

Robin Clements is werkzaam bij KPN als executive vice-president Customer Value & Proposition en heeft vele jaren ervaring in de telecomsector, onder meer als executive director in de Management Board van VodafoneZiggo en als managing director van Telfort. Hij heeft ook bij Achmea gewerkt, waar hij Chief Commercial Officer was voor Centraal Beheer en FBTO.

Joachim Girth (1967)

Lid van de Raad van Commissarissen en lid van de Audit & Risk Commissie

Joachim Girth is verantwoordelijk voor het kapitaalmanagement, financiële regelgeving, investeringen en participaties en insider compliance bij ERGO Group. Hij behaalde een doctoraat in de rechten aan de Universiteit van Bonn.

Verandering in de Raad van Commissarissen in 2023

Freek Wansink en Heiko Stüber hebben hun ontslag ingediend elk na hun tweede termijn in de Raad van Commissarissen. De ontsane vacatures zijn gevuld door Jeroen van Breda Vriesman en Joachim Girth respectievelijk. Carin Gorter is in april herbenoemd voor een tweede termijn.

Bericht van de Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen heeft de jaarrekening van DAS Holding N.V. in de vergadering van 3 april 2024 besproken met de directie en de externe accountant, en die vervolgens op 8 april 2024 goedgekeurd en ondertekend. Deze jaarrekening is gecontroleerd door EY en van een goedkeurende controleverklaring voorzien, die in dit verslag is opgenomen.

2023 is voor velen opnieuw een bewogen jaar geweest en dat heeft DAS gemerkt. Allerlei externe factoren hebben ertoe geleid dat de organisatie onder zware druk is komen te staan, zowel operationeel als financieel. Er is opnieuw verlies gerapporteerd ondanks de grote inzet van iedereen in de organisatie en de solvabiliteit heeft zwaar moeten inboeten. Ook de Raad van Commissarissen is intensief betrokken geweest om de directie aan te horen, uit te dagen en van advies te voorzien. Gedurende het jaar is er regelmatig contact geweest met aandeelhouders om ze op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en zijn acties ondernomen om de koers vast te houden.

De geopolitiek is onrustig, en de gevolgen voor klanten worden voor DAS tastbaar in de vorm van claims voor juridische bijstand. De oorlog in Oekraïne en het feit dat Houthi-rebellen de vaarroutes door de Rode Zee erg gevaarlijk maken, kan supply chains ontwrichten en schaarste veroorzaken. Nationalisme steekt de kop op over de hele wereld. De onvrede over de toenemende welvaartsongelijkheid en het gevoel bij velen dat de overheid ver van de burger afstaat leiden tot polarisatie en machtsverschuivingen. Ook dat heeft invloed op het claimgedrag in Nederland. De arbeidsmarkt in Nederland bleef gespannen, inflatie vlakte wat af in de tweede helft van het jaar en hoewel de financiële markten positief eindigden, zijn ze wel volatiel geweest. Deze factoren zijn debet aan een hoog volume van steeds complexere claims, en dat heeft geleid tot hogere kosten ondanks de verhoogde efficiëntie van de laatste jaren. Het financieel resultaat voor 2023 is door deze externe factoren tegenvallend.

Als DAS een gezond rendement wil genereren dient dit hogere kostenniveau gecompenseerd te worden door een verlaging van kosten en/of een forse verhoging van premies of aanpassing van polisvoorwaarden. Het inperken van voorwaarden staat op gespannen voet met de missie van DAS om rechtsbijstand toegankelijk te maken voor iedereen. De transformatie van het bedrijfsonderdeel Juridische Hulpverlening heeft een fors kostendrukkend effect gehad, maar op de korte termijn is het onvermijdelijk dat de premies verhoogd worden om de impact van inflatie te compenseren. Zowel de premiestelling als ook de commissies die deel uitmaken van de kosten bij DAS zijn in belangrijke mate afhankelijk van de medewerking van distributiepartners. Niet alle distributiepartners hebben de vertaalslag in voldoende

mate gemaakt om een gezond rendement te leveren. Dringende gesprekken met deze partijen zijn al een tijd gaande, met als doel het rendement in 2024 en 2025 te herstellen. Het moet voor allen duidelijk zijn dat een gezond rendement voor DAS een voorwaarde is voor betrouwbare dienstverlening en om continuïteit te bestendigen.

Er waren ook interne factoren die het uitdagend maakten in 2023. De transformatie van de afdeling Juridische Hulpverlening, ingezet vanaf 2021, waarmee invulling werd gegeven aan het streven klanten sneller van dienst te kunnen zijn en de kosten van de afhandeling van claims significant te verlagen, heeft tot gevolg dat de historische data gebruikt voor actuariële modellen in toenemende mate geen adequate basis vormen voor de voorspelling van behandelingskosten in de toekomst. Hiermee wordt het bepalen van de technische voorzieningen lastiger. In het vierde kwartaal van 2023 zijn aanvullende dotaties aan de technische voorzieningen gedaan omdat na grondige analyse geconcludeerd werd dat de urenbesteding op de complexere claims die deel uitmaken van de werkvoorraad per jaareinde hoger zal zijn dan in het verleden.

Er wordt steeds meer werk intern behandeld. Het aantal advocaten in dienst blijft groeien en met behulp van de DAS Academy wordt hard gewerkt aan het bouwen van de benodigde competenties in huis, en daardoor kan bespaard worden op uitbestedingen. De NPS van klanten na behandeling van hun claim is uitzonderlijk hoog.

Het werven en behoud van mensen in een gespannen arbeidsmarkt en met zoveel werkdruk is een niet te onderschatten uitdaging waar veel tijd en aandacht aan besteed is. Ook het terugdringen van ziekteverzuim is een belangrijk thema geweest.

Daarnaast zijn diverse vestigingen in 2023 en 2024 verhuisd, waaronder het hoofdkantoor in Amsterdam. Ook de IT-infrastructuur is succesvol verhuisd zonder problemen.

De Raad van Commissarissen heeft vertrouwen in de daadkracht van de directie om de ingezette strategie goed uit te voeren, en ziet dat de solvabiliteit van DAS ondanks het resultaat eind 2023 op 151% is geëindigd.

Rol

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken binnen DAS. Bij de uitoefening van zijn taak richt de Raad van Commissarissen zich naar het belang van DAS en de verbonden ondernemingen, en maakt daarbij een evenwichtige afweging van de belangen van de verschillende stakeholders, waaronder klanten, samenwerkingspartijen, werknemers, aandeelhouders en de maatschappij als geheel.

Vergaderingen

In 2023 hebben vier reguliere, gecombineerde vergaderingen van de Raad van Commissarissen plaatsgevonden. De vergaderingen vonden fysiek plaats. Alle commissarissen hebben alle reguliere bijeenkomsten bijgewoond. Daarnaast is er veelvuldig tussentijds contact geweest met de directie, waarbij de voorzitter van de RvC vooral contact met de CEO heeft gehad en de voorzitter van de Audit & Risk Commissie (ARC) met de CFRO.

De verliezen in 2022 en 2023 hebben duidelijk gemaakt hoe dun de marges zijn waar DAS mee opereert. De RvC heeft de directie zwaar gechallenged om verlieslatende portefeuilles te identificeren en op te lossen. Dat is een langzaam proces waarbij over premies en vergoedingen een jaar vooruit onderhandeld wordt en die met moeite tussentijds aangepast kunnen worden.

Tegelijkertijd is hard gewerkt aan initiatieven om (delen van) processen te automatiseren, om zo efficiënter te kunnen werken en de werkdruk te verlichten. Die pogingen hebben niet altijd tot succes geleid, maar zijn leerzaam in de zoektocht naar wat wel werkt en waar standaardisatie nuttig is. De raad heeft deze ontwikkelingen nauwlettend gevolgd. Zowel in de ARC als in de RvC zelf is kritisch gekeken naar de link tussen de operationele inzichten en de actuariële modellen die worden gebruikt om de technische voorzieningen te bepalen. De veranderingen in operationele processen gedurende de laatste jaren maakt het voorspellen van behandelingskosten lastig. Verwacht wordt dat tijdschrijven, zoals dit jaar is gestart, bij zal dragen aan de nauwkeurigheid van data en daarmee meer mogelijkheden biedt om afwijkingen van normen snel te identificeren en adresseren.

De raad is ervan overtuigd dat een blijvende investering in IT-infrastructuur, digitalisering en automatisering en toepassing van AI de kern vormen voor een robuuste toekomst voor DAS. In meerdere sessies heeft de raad kennisgenomen van de ontwikkelingen op dit gebied binnen DAS en heeft de raad kunnen zien hoe de toepassing daarvan de doeltreffendheid van de organisatie versterkt.

Samenstelling

De Raad van Commissarissen bestaat uit vijf leden, met een complementaire professionele kennis en ervaring op uiteenlopende terreinen. De leden van de Raad van Commissarissen worden in principe benoemd en herbenoemd voor een periode van vier jaar.

In april 2023 hebben Freek Wansink en Heiko Stüber de raad na acht jaar verlaten. Wij zijn beide heren zeer erkentelijk voor hun bijdrage door de jaren heen. Hun plaatsen zijn in april ingenomen door respectievelijk Jeroen van Breda Vriesman en Joachim Girth. Carin Gorter werd bereid gevonden om een tweede termijn van vier jaar aan te gaan. Alle drie benoemingen zijn door de aandeelhoudersvergadering van april 2023 goedgekeurd.

Diversiteit

De Raad van Commissarissen streeft naar een diverse samenstelling en is ervan overtuigd dat diversiteit bijdraagt aan evenwichtige en consistente besluitvorming. De Raad van Commissarissen streeft naar een zodanige samenstelling dat ten minste dertig procent (30%) van de zetels door vrouwen en ten minste dertig procent (30%) van de zetels door mannen worden bezet. Aan deze doelstelling is voldaan. De Raad van Commissarissen bestaat sinds 2022 uit twee vrouwelijke (40%) en drie mannelijke leden (60%).

DAS is van mening dat diversiteit meer omvat dan een streefcijfer op het gebied van gender, en streeft ook naar diversiteit op het vlak van bijvoorbeeld leeftijd, nationaliteit en persoonlijke en professionele achtergrond.

Binnen de Raad van Commissarissen hebben twee van de vijf commissarissen die actief waren in 2023 een buitenlandse nationaliteit. Ulrike Timmer heeft de Oostenrijkse nationaliteit en Joachim Girth de Duitse. Beiden waren in 2023 werkzaam bij een vennootschap die verbonden is aan aandeelhouder ERGO Versicherung AG (ERGO).

De overige drie leden van de Raad van Commissarissen zijn onafhankelijk van de onderneming en haar aandeelhouders, waarmee aan de eisen van de wet over de onafhankelijkheid van bestuurders wordt voldaan.

Commissies

De Raad van Commissarissen heeft op grond van het reglement twee commissies uit zijn midden samengesteld, te weten de Audit & Risk Commissie (ARC) en de Remuneratie-, Selectie- en Nominatiecommissie (RSNC). De Raad van Commissarissen blijft als geheel verantwoordelijk voor besluiten die zijn voorbereid door deze commissies. Een commissie kan slechts die bevoegdheden uitoefenen die de Raad van Commissarissen uitdrukkelijk aan haar heeft toegekend of gedelegeerd en kan nooit bevoegdheden uitoefenen die verder strekken dan de bevoegdheden van de Raad van Commissarissen als geheel.

Audit & Risk Commissie (ARC)

Tot de taken van de ARC behoren onder meer het toezicht op het proces van de financiële verslaggeving, de naleving van wet- en regelgeving, het functioneren van en de relatie met de externe accountant en de Solvency II-sleutelfuncties (waaronder de riskmanagementfunctie, de compliance-functie, de actuariële functie en de internal-audit-functie) en de beheersing van risico's.

In 2023 heeft vijf keer een vergadering plaatsgevonden van de ARC. Vooral in de tweede helft van het jaar zijn de ARC-leden in zeer frequent overleg geweest met de directie, waarbij de aandacht vooral op de ontwikkeling in solvabiliteit, kapitaal en rendement gericht was.

De ARC bestond – in lijn met het reglement van de ARC – uit drie leden, onder onafhankelijk voorzitterschap van Carin Gorter. Freek Wansink en Heiko Stüber fungeerden als lid van de ARC tot hun aftreden in april, waarna Jeroen van Breda Vriesman en Joachim Girth die rollen overnamen.

Om de werking van de interne risicobeheersing- en interne controlesystemen te kunnen beoordelen, maakt de ARC gebruik van rapportages van de afdelingen Risk Management, Compliance & Integriteit en Internal Audit, van de externe accountant en van de externe toezichthouder. Daarnaast ziet zij toe op de opvolging van aanbevelingen van de interne en externe accountants en van de externe actuaaris.

De risicobereidheid, het kapitaalbeleid en het beleggingsbeleid worden ten minste jaarlijks in het ORSA-proces behandeld. In het kader van de beoordeling van het kapitaalbeleid zijn de resultaten van de stresstesten en reverse-stresstesten van het ORSA-proces besproken in de ARC. De negatieve resultaten over de jaren 2022 en 2023 in het bijzonder hebben de solvabiliteit en het herstel-vermogen van de organisatie aangetast, en zijn reden geweest om een triggered ORSA uit te voeren in Q1 2024.

De manager Internal Audit, de manager Risk Management, de manager Compliance & Integriteit en zowel de interne als externe actuaaris worden standaard uitgenodigd om bij alle vergaderingen van de ARC aanwezig te zijn. De jaarplannen 2024 van Internal Audit, Risk Management en van Compliance & Integriteit zijn in het vierde kwartaal met de ARC besproken en vervolgens door de Raad van Commissarissen goedgekeurd. Elke vergadering worden de bevindingen van de internal-auditfunctie besproken, de voortgang op uitstaande bevindingen, de planning en de bezetting van de internal-auditfunctie. In het derde kwartaal is besloten dat de afdelingen Risk Management en Compliance & Integriteit één sleutelfunctiehouder hebben.

Om de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving in de jaarrekening te kunnen beoordelen, steunt de ARC in belangrijke mate op de opgestelde rapportages door interne en externe specialisten. Gedurende 2023 en in de periode voorafgaand aan de ondertekening van deze jaarrekening is uitvoerig aandacht besteed aan de toereikendheid van de technische voorzieningen, de adequate werking van de actuariële modellen en de betrouwbaarheid van data die gebruikt worden om de voorzieningen te berekenen. Ook in 2023 is er veel aandacht geweest voor de impact van de blijvend hoge inflatie, het blijvend hoge aantal claims en de impact van de verandering in de mix van type schadeclaims op de technische voorzieningen, de combined ratio en de Solvency II-ratio. In het bijzonder is er in 2023 veel aandacht geweest voor de impact van de transformatie op de actuariële modellen, de aanpassing van parameters alsook de gehanteerde schattingen. Naarmate meer data beschikbaar komen, is de betrouwbaarheid van aannames beter te beoordelen. Een herziening van gebruikte parameters heeft in 2023 geleid tot verhoging van de technische voorzieningen. Het werk van de interne actuarissen is door de externe actuaaris in de tweede lijn zorgvuldig beoordeeld. Ook de externe accountant heeft hier veel aandacht aan besteed. Deze heeft de Audit & Risk Commissie voldoende zekerheden gegeven over de toereikendheid van de waarde van de technische voorzieningen. Ook de Solvency II-berekeningen en rapportages zijn in de ARC besproken.

De ARC bespreekt in elke vergadering de rapportages van de tweedelijns riskmanagementfunctie. Hierbij is er aandacht voor financiële en niet-financiële risico's. In 2023 zijn dat in het bijzonder de risico's rond de beheersing van operationele risico's met oog op de sensitiviteit van de solvabiliteit en het financiële resultaat, compliance- en IT-risico's, de frauderisicoanalyse en de ORSA. Ook in het kader van risicobeheersing zijn inflatie en werkdruk terugkerende onderwerpen van gesprek geweest. De verhuizing van de IT-infrastructuur in het bijzonder is meermaals onderwerp van gesprek geweest. Daarnaast is aandacht besteed aan belastingen, pensioenen, klachten en ontwikkelingen in en compliance met wet- en regelgeving. De externe accountant is bij alle vergaderingen van de ARC aanwezig geweest, waarin onder meer het auditplan, de managementletter, het accountantsverslag, de jaarrekening en het jaarverslag werden

besproken. In het bijzonder zijn twee onderwerpen aangedragen als key audit matters: de schattingen die worden gebruikt om de technische voorzieningen te bepalen, en de betrouwbaarheid en continuïteit van informatietechnologie en -systemen.

De ARC ziet toe op de onafhankelijkheid, de bezoldiging, eventuele niet-controlewerkzaamheden en de kwaliteit van de werkzaamheden van de externe accountant, en op de naleving en opvolging van opmerkingen van de externe accountant. Na afloop van de werkzaamheden van de externe accountant vindt een evaluatie plaats.

De voorzitter van de ARC spreekt ter voorbereiding voorafgaand aan vergaderingen de CFRO, de manager Financial Control, de sleutelfunctionarissen, de interne en externe actuaris en de externe accountant. Daarnaast vindt er jaarlijks een private sessie plaats met de externe accountant en de gehele ARC.

Remuneratie-, Selectie- en Nominatiecommissie

De Remuneratie-, Selectie- en Nominatiecommissie (RSNC) van de Raad van Commissarissen is in het afgelopen jaar twee keer bijeengekomen, onder het onafhankelijk voorzitterschap van Robin Clements. Freek Wansink en later Jeroen van Breda Vriesman fungeerden als lid van de commissie. Afsproken is dat voortaan Ulrike Timmer ook als lid van RSNC zal fungeren.

Binnen de commissie is onder meer gesproken over de strategische visie op (samen)werken bij DAS, prestatie-indicatoren rondom HRM, opvolging, de samenstelling van de directie, de beloning van directieleden en medewerkers wier rol een materiële impact op het risicoprofiel van de onderneming kan hebben (Identified Staff), maatregelen op het gebied van ziekteverzuim, permanente-educatie-programma's voor de leden van de directie en Raad van Commissarissen, en over onderwerpen op het gebied van medezeggenschap. De RSNC volgt met grote belangstelling de uitkomsten van het medewerkersbetrokkenheidsonderzoek en de reactie daarop door het bestuur en management. Er is nadrukkelijk aandacht besteed aan het meningsverschil met de Ondernemingsraad over pensioenvoorzieningen. Ontwikkelingen in wet- en regelgeving en rapportagevereisten zijn ook behandeld.

De RSNC heeft zich eind 2022 en begin 2023 ook beziggehouden met de benoeming van de nieuwe commissarissen die in april plaatsvond.

De RSNC was ook belast met de zoektocht naar een vervangende CFRO. De nieuwe CFRO, Jim van Hees, die 2 januari 2023 was begonnen op ad-interimbasis, is door de RSNC voorgedragen om de positie voor een termijn van vier jaar te vervullen. Ook dit voorstel is in april door de aandeelhoudersvergadering goedgekeurd.

Compliance

De Raad van Commissarissen beoordeelt regelmatig zijn eigen functioneren. In overeenstemming met de best-practice-beginselen en het reglement wordt voor de evaluatie een frequentie van één keer per jaar aangehouden, waarbij de Raad van Commissarissen elke drie jaar het eigen functioneren onder externe begeleiding laat evalueren. Omdat in de bezetting twee van de vijf zetels in april 2023 wisselden, is besloten om de jaarlijkse evaluatie met vijf maanden uit te stellen tot april 2024, als de raad een jaar in functie is. Een evaluatie met externe begeleiding zal gepland worden in april 2025. Naar aanleiding van een tussentijdse evaluatie is besloten om de bezetting van de ARC en van de RSNC aan te passen.

Verder is zoals gebruikelijk aandacht gevraagd voor de compliance-eisen zoals met betrekking tot overige posities, de aanvaarding van cadeaus en uitnodigingen en het voldoen aan de governance-eisen van DAS.

Aftreedrooster

Hieronder is het aftreedrooster van de Raad van Commissarissen opgenomen. Jeroen van Breda Vriesman en Joachim Girth zijn benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in april 2023 en Carin Gorter is toen herbenoemd voor een tweede termijn.

Naam	Eerste benoeming	Huidige termijn	Termijn loopt af
Jeroen van Breda Vriesman (voorzitter)	2023	1	2027
Carin Gorter	2019	2	2027
Ulrike Timmer	2022	1	2026
Robin Clements	2022	1	2026
Joachim Girth	2023	1	2027

Permanente educatie

Het reglement van de Raad van Commissarissen bepaalt dat de leden na hun eerste benoeming een introductieprogramma volgen, waarin in elk geval aandacht wordt besteed aan de financiële verslaggeving door DAS en de specifieke aspecten die eigen zijn aan DAS en haar ondernemingsactiviteiten. DAS speelt bij deze introductieprogramma's een faciliterende rol en draagt daarvan de kosten. De commissarissen zijn zelf verantwoordelijk voor het bijhouden van hun eigen permanente educatie, maar worden waar mogelijk daarin door de organisatie ondersteund. Dit jaar zijn er sessies geweest die gericht waren op nieuwe wetgeving over DORA, en op duurzaamheid/CSRD. Tijdens vergaderingen zijn momenten ingelast voor presentaties om te laten zien wat er binnen DAS gebeurt op het gebied van innovatie en data science.

Evaluatie functioneren directie

In zijn rol als werkgever van de directie beoordeelt de Raad van Commissarissen, via de RSNc, het functioneren van de directie als geheel en dat van de individuele directieleden. Mede op basis hiervan wordt het voorstel tot decharge van de directie gedaan.

Aanbieding jaarverslag 2023

De directie heeft het jaarverslag voorbereid en besproken met de Raad van Commissarissen.

De Raad van Commissarissen stelt voor om tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 2024:

- het jaarverslag over 2023 overeenkomstig de aangeboden stukken vast te stellen;
- de directie te dechargeren voor het gevoerde beleid in 2023;
- de resultaatbestemming goed te keuren, waaraan de Raad van Commissarissen reeds zijn goedkeuring heeft verleend. De resultaat-bestemming is te vinden in de toelichting op de jaarrekening.

Dankwoord

Tot slot spreekt de Raad van Commissarissen wederom zijn waardering uit voor de niet-aflatende inzet van de medewerkers en de directie van DAS gedurende een jaar dat weer gekenmerkt werd door uitdagende marktomstandigheden.

Ondanks het teleurstellende financiële resultaat is dit jaar ook goede progressie behaald op diverse strategische initiatieven. Vooral de toename van complexe claims terwijl het aantal claims hoog bleef, heeft veel van de juristen en advocaten gevraagd. Het is een prestatie van formaat dat de klanttevredenheid onder deze omstandigheden op een onverminderd hoog niveau is gebleven. De verhuizingen, het werk aan het vervangende platform voor de juridische werkzaamheden, het vernieuwen van HR-systemen, werk aan innovaties, de verbetering van rendement, compliance en implementatie van nieuwe wetgeving: het zijn allemaal zaken die veel van de organisatie gevraagd hebben en bijdragen aan het gezonder en efficiënter maken van DAS. De raad is de organisatie erkentelijk voor deze prestaties en dankt eenieder voor diens inzet.

Kort voor het jaareinde heeft Charles Staats, die sinds 2016 de rol van CCO vervulde en nog langer bij DAS werkzaam is geweest, DAS verlaten. De raad dankt hem voor zijn grote inzet gedurende vele jaren om commercie en accountmanagement verder te professionaliseren, innovatie, data science en data management vorm te geven, nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan en niet-verzekerde diensten vorm te geven.

Dank is de raad ook aan klanten verschuldigd. De organisatie koestert de jarenlange relatie die zij met veel klanten heeft. In 2023 was het aantal claims dat binnenkwam onverminderd hoog, en de complexiteit van de claims nam toe, wat de relevantie van de dienstverlening van DAS in de huidige volatiele tijden onderstreept.

De raad erkent ook dat succes bij DAS niet zonder de goede samenwerking met distributiepartners mogelijk is. Samen is gewerkt om de producten en portefeuilles passend en winstgevend te maken. Vooral in deze tijden van hoge inflatie vraagt dat begrip en daadkracht.

Ook dankt de raad de aandeelhouders. De volatiliteit van het businessmodel en de tijd die nodig is om bij te sturen vragen om begrip.

Samen met haar stakeholders kan DAS haar mission statement waarmaken: het recht toegankelijk maken voor iedereen.

Amsterdam, 8 april 2024

De Raad van Commissarissen,
Jeroen van Breda Vriesman (voorzitter)

Jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening 2023

Geconsolideerde balans per 31 december 2023

(voor resultaatbestemming)

Activa

x € 1.000

	Noot	31 december 2023	31 december 2022
Activa			
Immateriële vaste activa	1	3.479	133
		3.479	133
Overige financiële beleggingen	2		
Aandelen		55.989	89.928
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren		153.972	133.603
Vorderingen uit andere leningen		1.580	2.000
		211.541	225.531
Vorderingen	3		
Vorderingen uit (in)directe verzekeringen op:			
• verzekeringnemers		570	486
• tussenpersonen/volmachten		10.756	10.499
• verzekeraars		31.060	29.104
Vorderingen uit herverzekering		13.724	11.802
Overige vorderingen		6.003	10.812
		62.113	62.703
Overige activa	4		
Materiële vaste activa		9.656	5.171
Liquide middelen		13.890	9.121
Onderhanden werk		1.522	1.485
Latente belastingvorderingen		10.663	6.942
		35.731	22.719
Overlopende activa	5		
Lopende rente		737	772
		737	772
		313.601	311.858

De toelichtingen op pagina 59 tot en met 92 maken integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerde balans per 31 december 2023

(voor resultaatbestemming)

Passiva

x € 1.000

	Noot	31 december 2023	31 december 2022
Groepsvermogen	6		
Eigen vermogen		<u>102.631</u>	<u>113.653</u>
		102.631	113.653
Technische voorzieningen	7		
Voor niet-verdiende premies bruto		19.538	18.871
Voor niet-verdiende premies aandeel herverzekering		-6.838	-4.718
Voor te betalen schaden bruto		160.738	148.984
Voor te betalen schaden aandeel herverzekering		<u>-27.222</u>	<u>-21.378</u>
		146.216	141.759
Voorzieningen	8		
Compensatie pensioenregeling		7.200	7.100
Jubileavoorziening		2.171	2.449
Regeling vervroegd uittreden		1.682	1.054
Regeling vitaliteitsverlof		914	923
Reorganisatievoorziening		103	903
Voorziening voor herstelkosten		<u>-</u>	<u>810</u>
		12.070	13.239
Schulden	9		
Schulden uit directe verzekeringen		2.448	2.534
Schulden uit herverzekering		24.742	18.437
Overige schulden		<u>11.591</u>	<u>9.679</u>
		38.781	30.650
Overlopende passiva	10		
		13.903	12.557
		<u>313.601</u>	<u>311.858</u>

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2023

x € 1.000

	Noot	2023	2022
Technische rekening schadeverzekering			
Verdiende premies eigen rekening	13		
Bruto-premies eigen bedrijf/volmachten		105.781	100.767
Bruto-premies inkomende herverzekering		177.909	167.477
Uitgaande herverzekeringspremies		<u>-72.876</u>	<u>-54.592</u>
Totaal bruto-premies		210.814	213.652
Wijziging voorziening niet-verdiende premies eigen rekening			
-bruto		-668	1.980
-aandeel herverzekeraars		<u>2.121</u>	<u>548</u>
Totaal wijziging voorziening niet-verdiende premies		1.453	2.528
		<u>212.267</u>	<u>216.180</u>
Toegerekende opbrengsten uit beleggingen		1.248	389
Schaden eigen rekening	14		
-directe verzekeringen bruto		-58.747	-59.693
-inkomende herverzekering bruto		-118.258	-119.697
-aandeel herverzekeraars		<u>38.803</u>	<u>31.372</u>
Schaden eigen rekening		-138.202	-148.018
Wijziging voorziening voor te betalen schaden eigen rekening			
		-3.530	3.961
Wijziging voorziening voor te betalen schaden inkomende herverzekering			
		-8.223	7.025
Wijziging voorziening voor te betalen schaden aandeel herverzekeraars			
		<u>5.844</u>	<u>-148</u>
Wijziging voorziening voor te betalen schaden (netto)		-5.909	10.838
		<u>-144.111</u>	<u>-137.180</u>
Bedrijfskosten	15		
Beheers- en personeelskosten; afschrijving bedrijfsmiddelen en provisie		-116.148	-111.579
Provisie en winstdeling ontvangen van herverzekeraars		<u>24.894</u>	<u>20.471</u>
		-91.254	-91.108
Resultaat technische rekening schadeverzekering		<u>-21.850</u>	<u>-11.719</u>

x € 1.000	Noot	2023	2022
Niet-technische rekening			
Resultaat technische rekening schadeverzekering		-21.850	-11.719
Opbrengsten uit beleggingen	16		
Opbrengsten uit overige beleggingen		1.239	1.590
Gerealiseerde winst op beleggingen		<u>8.677</u>	<u>637</u>
		9.916	2.227
Beleggingslasten	17		
Beheerskosten en rentelasten		-3	-5
Waardeveranderingen van beleggingen		16	-1.188
Gerealiseerd verlies op beleggingen		<u>-</u>	<u>-</u>
		13	-1.193
Niet-gerealiseerd(e) winst/verlies op beleggingen	18	3.936	-5.311
Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt naar technische rekening schadeverzekering	19	-1.248	-389
Andere baten	20	3.431	3.480
Andere lasten	20	-4.074	-4.542
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		<u>-9.876</u>	<u>-17.447</u>
Vennootschapsbelasting	21	2.666	4.196
Resultaat na belastingen		<u><u>-7.210</u></u>	<u><u>-13.251</u></u>

Totaalresultaat over 2023

x € 1.000	Noot	2023	2022
Resultaat na belastingen		<u>-7.210</u>	<u>-13.251</u>
Herwaardering be leggingen	2	<u>-3.611</u>	<u>-13.369</u>
Totaalresultaat		<u><u>-10.821</u></u>	<u><u>-26.620</u></u>

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2023

x € 1.000

	Noot	2023	2022
Resultaat na belasting		-7.210	-13.251
Aanpassingen voor:			
· Mutatie technische voorziening	7	4.457	-13.367
· Mutatie voorzieningen	8	-1.169	315
· Afschrijving bedrijfsmiddelen	1, 4	2.770	2.485
· Waardeverandering beleggingen	2, 6, 16	-11.373	10.511
· Vorderingen uit verzekeringen	3	-4.219	921
· Latente belastingvordering	4	-3.721	-6.942
· Overige mutaties	3, 4, 5, 9, 10	12.411	-9.206
		<u>-844</u>	<u>-15.283</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		-8.054	-28.534
Investeringen en aankopen			
· Overige beleggingen	2	-97.224	-35.231
· Immateriële vaste activa	1	-3.796	-41
· Materiële vaste activa	4	<u>-6.805</u>	<u>-2.584</u>
		-107.825	-37.856
Desinvesteringen, aflossingen en verkopen			
· Overige beleggingen	2	118.976	56.500
· Groepsmaatschappijen	3	<u>1.672</u>	<u>1.500</u>
		120.648	58.000
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		12.823	20.144
· Betaalde dividenden	6	<u>-</u>	<u>-13.700</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-	-13.700
Netto-kasstroom		4.769	-22.090
Stand begin van het jaar	4	9.121	31.211
Stand eind van het jaar	4	<u>13.890</u>	<u>9.121</u>
Mutatie geldmiddelen		4.769	-22.090

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 2023

Algemene grondslagen

Verslaggevende entiteit en relatie met moedermaatschappijen

DAS Holding N.V. (statutair gevestigd in Amsterdam), hoofdkantoorhoudend op De Entree 203-225, 1101 HG in Amsterdam, is een naamloze vennootschap waarvan de aandelen voor 50% in het bezit zijn van ERGO Versicherung AG (uiteindelijke 100% aandeelhouder hiervan is Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft AG). De andere 50% is in het bezit van ASR Deelnemingen N.V. (18%), Nationale-Nederlanden Schadeverzekering Maatschappij N.V. (31%) en Stichting Beheer Aandelen DAS Holding (1%). Het KvK-nummer van DAS Holding N.V. (DAS Holding) is 34157138.

DAS Holding is een holdingmaatschappij. De voornaamste activiteiten van de groep bestaan uit het verzekeren in de branche rechtsbijstand en het verlenen van juridische diensten.

De activiteiten van de onderneming en van de groep vinden plaats in Nederland.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2023, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2023.

Groepsstructuur

DAS Holding is 100% aandeelhouder van DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en DAS Legal Services B.V., beide vennootschappen zijn gevestigd in Amsterdam.

De in de consolidatie begrepen vennootschappen zijn:

- DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V., Amsterdam (100%); en
- DAS Legal Services B.V., Amsterdam (100%).

Toegepaste grondslagen

De geconsolideerde jaarrekening van de onderneming maakt deel uit van de statutaire jaarrekening van de onderneming en is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Voor de waardering van activa en passiva van de verzekeringsactiviteiten en de resultaatbepaling op deze activiteiten worden de bepalingen van afdeling 15 van titel 9 Boek 2 BW in aanmerking genomen.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Daarom vermeldt de enkelvoudige winst-en-verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat van vennootschappen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Het management heeft bij het opmaken van de jaarrekening de continuïteit van de onderneming voor de komende twaalf maanden onderzocht en heeft op basis daarvan besloten tot het toepassen van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Vergelijking met voorgaand jaar

Er zijn geen wijzigingen in de waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen ten opzichte van het voorgaande jaar.

Algemeen

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en dat de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoord van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen, en niet van voordelen en risico's waarvan redelijkerwijs niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Als de weergave van de economische realiteit leidt tot het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord als alle belangrijke risico's met betrekking tot de geleverde diensten zijn overgedragen aan de afnemer.

Verwachte wijzigingen in verslaggevingsregels voor het komend jaar

Er worden geen wijzigingen in de verslaggevingsregels voor het komend boekjaar verwacht die van materiële invloed zijn op het vermogen en resultaat van DAS Holding.

Presentatie en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle bedragen in deze jaarrekening, die zijn opgenomen in tabellen, zijn opgenomen in duizendtallen. Duizendtallen in de tekst worden aangegeven met een 'k'. De tabellen zijn opgebouwd vanuit de volledige niet-afgeronde cijfers. Daardoor kunnen er afrondingsverschillen ontstaan in de telling.

Wijzigingen in de presentatie

Vanaf het boekjaar 2023 worden de beleggingsresultaten gepresenteerd conform het verzekeringsmodel voor de winst-en-verliesrekening uit het Besluit modellen jaarrekening van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De presentatie van de vergelijkende cijfers is hiervoor aangepast.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De schattingsposten in deze jaarrekening zijn premie-inkomsten en hieraan gerelateerde balansposten, de latente belastingvorderingen, het onderhanden werk, de technische voorzieningen (inclusief herverzekeringen), de jubileavoorziening, de voorziening voor latente belastingverplichtingen, de reorganisatievoorziening, de vitaliteitsverlofvoorziening, de voorziening voor compensatie van de pensioenregeling, de voorziening voor de Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU) en de voorziening voor herstelkosten.

Een belangrijke driver voor de hoogte van de interne voorziening voor te betalen schaden is de inschatting van het aantal uren dat nodig is om de uitstaande (en nog te melden) claims af te handelen. Voor deze inschatting wordt een technische urenregistratie (tijdschrijven) gehanteerd. Voor het gemiddelde aantal uren dat nodig is om een claim af te handelen en het totaal beschikbaar aantal uren wordt met ingang van 2021 uitgegaan van een gemiddelde over meerdere jaren.

De belangrijkste drivers voor de hoogte van de externe voorziening voor te betalen schaden zijn de inschatting van het verwachte aantal dossiers, alsmede de verwachte gemiddelde betaling per dossier. Deze inschattingen worden gemaakt per homogene risicogroep.

Schattingwijzigingen

In de bepaling van de voorziening voor te betalen schaden gebruikt DAS een onderverdeling naar diverse homogene risicogroepen. In 2023 is aan de externe voorziening voor te betalen schaden een homogene risicogroep voor afkopen toegevoegd. Deze betalingen zijn uit de andere homogene risicogroepen geschoond en worden nu apart ingeschat.

Tegelijkertijd heeft een update van methodologie om te komen tot ureninschatting in de berekening van de interne voorziening voor te betalen schaden (actualiseren technisch tijdschrijven) plaatsgevonden.

Daarnaast is de prudentiemarge eind 2023 verlaagd van 21% naar 19,5% van de best-estimate-voorziening voor te betalen schaden. Door de update van de onderliggende parameters in de best estimate voorziening voor te betalen schaden is DAS van mening dat de voorziening minder onzekerheid bevat waardoor er relatief gezien minder prudentie nodig is. De hoogte van de prudentie is absoluut gezien in lijn met 2022.

De schattingswijzigingen hebben gezamenlijk geresulteerd in een verhoging van de technische voorziening voor te betalen schaden bruto met € 18,8 miljoen .

Grondslagen voor consolidatie

Consolidatiekring

In de consolidatie worden de financiële gegevens van DAS Holding, haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen opgenomen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin DAS Holding beslissende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

Consolidatiemethode

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge aandelenverhoudingen, schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd. Ook zijn de resultaten op onderlinge transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering. Bij een transactie waarbij de rechtspersoon een niet-100%-belang heeft in de verkopende groepsmaatschappij, wordt de eliminatie uit het groepsresultaat pro rata toegerekend aan het minderheidsbelang op basis van het aandeel van de minderheid in de verkopende groepsmaatschappij.

De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht binnen het groepsvermogen. Als de aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen het minderheidsbelang in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappij overtreffen, dan wordt het verschil, en eventuele verdere verliezen, volledig ten laste van de meerderheidsaandeelhouder gebracht, tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft, en in staat is, om die verliezen voor zijn rekening te nemen. Het aandeel van derden in het resultaat wordt afzonderlijk als laatste post in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening in aftrek op het groepsresultaat gebracht.

Vreemde valuta

De transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. De hieruit voortvloeiende balansposten worden omgerekend tegen de koers per balansdatum, waarbij eventuele koersverschillen in het resultaat worden verwerkt, tenzij deze betrekking hebben op aandelen die worden verwerkt in overeenstemming met de waarderingsgrondslag voor aandelen.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die dat actief in zich bergt, zullen toekomen aan de onderneming en de kosten van dat actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De uitgaven na eerste verwerking van een gekocht immaterieel vast actief of zelfvervaardigd immaterieel vast actief (ontwikkelingskosten software) worden toegevoegd aan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat de uitgaven zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen en de uitgaven en de toerekening aan het actief op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarden voor activering, worden de uitgaven verantwoord als kosten in de winst-en-verliesrekening. Onder het eigen vermogen wordt een wettelijke reserve aangehouden ter hoogte van de boekwaarde van de ontwikkelingskosten software.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de kostprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

Gekochte software wordt lineair afgeschreven over een periode van vijf jaar of kortere economische levensduur. Zelf ontwikkelde software wordt afgeschreven over de economische levensduur of kortere contractueel vastgelegde termijn van de cloud services die benodigd zijn om de zelf ontwikkelde software te kunnen gebruiken. Afschrijving van de zelf ontwikkelde software vindt plaats naar rato van het aantal gebruikers van de software per periode over een periode van vijf jaar of kortere economische levensduur.

De grondslagen voor de vaststelling en verwerking van bijzondere waardeverminderingen zijn opgenomen onder Bijzondere waardeverminderingen (im)materiële vaste activa.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: gekochte leningen en obligaties, verstrekte leningen en overige vorderingen, investeringen in eigenvermogensinstrumenten en overige financiële activa en financiële verplichtingen.

Een financieel actief of een financiële verplichting wordt in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële

instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen. In financiële en niet-financiële contracten kunnen afspraken zijn gemaakt die voldoen aan de definitie van derivaten. Een dergelijke afspraak wordt afgescheiden van het basiscontract en als derivaat verwerkt als zijn economische kenmerken en risico's niet nauw verbonden zijn met de economische kenmerken en risico's van het basiscontract, een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden zou voldoen aan de definitie van een derivaat, en het samengestelde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.

In contracten besloten afgeleide instrumenten die niet worden afgescheiden van het basiscontract, worden verwerkt als onderdeel van het basiscontract.

Van het basiscontract gescheiden derivaten worden, in overeenstemming met de waardingsgrondslag voor derivaten waarop geen kostprijs-hedge-accounting wordt toegepast, gewaardeerd tegen reële waarde.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Maar als financiële instrumenten bij de vervolwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Als financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde, komt daarvoor de marktwaarde in aanmerking. Als een financieel instrument wordt verhandeld op een actieve markt, dan verschaft de genoteerde marktprijs of beurswaarde de beste aanwijzing voor de reële waarde (methode 1). Er dient dan sprake te zijn van een actieve markt die goed ontwikkeld is en waarbij voldoende volumes worden verhandeld. Als dat niet het geval is of als er geen genoteerde marktprijs beschikbaar is, wordt een andere schattingsmethode gehanteerd. Gehanteerde technieken zijn:

- vergelijking met de actuele waarde van een ander financieel instrument met vergelijkbare kenmerken waar wel een betrouwbare marktwaarde voor kan worden bepaald (methode 2);
- algemeen aanvaarde waarderingstechnieken zoals bijvoorbeeld netto-contantewaardeberekeningen (methode 3); of
- gebruik van waardingsmodellen (methode 4).

Na eerste opname worden afgeleide financiële instrumenten die verband houden met aandelen gewaardeerd op actuele waarde. De overige financieel afgeleide instrumenten worden op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Overige financiële beleggingen

Dit betreft investeringen in aandelen (eigenvermogensinstrumenten), in obligaties en andere vastrentende waardepapieren en vorderingen uit andere leningen.

Aandelen

Alle investeringen in beleggingsfondsen met beursnotering zijn opgenomen onder de categorie aandelen (investeringen in eigenvermogensinstrumenten). Deze investeringen vinden plaats in de surplus-portfolio en zijn beschikbaar voor verkoop. Na de eerste opname worden deze investeringen gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de beursnotering. Veranderingen in de reële waarde worden, voor zover het resultaat van de individuele belegging cumulatief positief is, tot het moment van realisatie rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt na aftrek van belasting. Als de herwaarderingsreserve onvoldoende is, dient de waardevermindering ten laste van het resultaat te worden gebracht. Aan- en verkopen van financiële activa die tot de categorie investeringen in eigenvermogensinstrumenten met beursnotering behoren, worden verantwoord op de transactiedatum.

Wanneer de belegging niet langer in de balans wordt opgenomen, wordt de in het eigen vermogen opgenomen cumulatieve waardeverandering overgeboekt naar de winst- en verliesrekening. In geval van een cumulatieve waardevermindering tot onder de kostprijs wordt de waardevermindering in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Obligaties en andere vastrentende waardepapieren

Gekochte leningen en obligaties waarvan de onderneming de intentie heeft deze tot het einde van de looptijd aan te houden, en hiertoe ook in staat is, worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardevermindervings-verliezen worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Aan- en verkopen van financiële activa die tot de categorie gekochte leningen en obligaties behoren, worden verantwoord op de transactiedatum.

Vorderingen uit andere leningen

Vorderingen uit andere leningen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardevermindervingsverliezen worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Bijzondere waardevermindering financiële activa

Een financieel actief dat niet wordt gewaardeerd tegen (1) reële waarde met waardewijzigingen in de winst-en-verliesrekening of (2) geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde, wordt op iedere balansdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere

waardevermindering, als er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten financiële problemen van de rechtspersoon of de schuldenaar die het instrument heeft uitgegeven, contractbreuk zoals het niet-nakomen van betalingsverplichtingen en/of achterstallige betalingen met betrekking tot rente of aflossingen, herstructurering van een aan de onderneming toekomend bedrag onder voorwaarden die de onderneming anders niet zou hebben overwogen, aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan of waarschijnlijk tot een financiële reorganisatie zal overgaan, en het verdwijnen van een actieve markt voor een bepaald effect. Daarnaast worden subjectieve indicatoren samen met objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardevermindering overwogen. Voorbeelden hiervan zijn het wegvallen van actieve markten in het geval van financiële activa met een beursnotering, een verlaging van de kredietwaardigheid van de andere partij zijnde de rechtspersoon of schuldenaar van het uitgegeven instrument of een daling van de reële waarde van een financieel actief beneden de kostprijs of geamortiseerde kostprijs.

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen en beleggingen die door de onderneming worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet-belangrijke vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen en beleggingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de onderneming historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet-nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als de ondernemingsleiding van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Een bijzonder waardevermindervingsverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt bepaald als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, verdisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering

onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Bijzondere waardevermindingsverliezen onder de (geamortiseerde) kostprijs van de beleggingen in effecten die tegen reële waarde worden gewaardeerd, met verwerking van waardewijzigingen in het eigen vermogen, worden direct ten laste van de winst-en-verliesrekening verantwoord. Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardevermindingsverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Vorderingen

Onder Vorderingen worden alle bedragen opgenomen waarvan het de verwachting is dat de ontvangst van de vordering zal plaatsvinden binnen twaalf maanden na balansdatum.

Onder Vorderingen worden ook de kortlopende vorderingen op herverzekeraars gepresenteerd. Deze vorderingen zijn afhankelijk van de verwachte claims en schadebehandelingskosten die voortvloeien uit de desbetreffende herverzekerde verzekeringscontracten. De waardering van door en aan herverzekeraars verschuldigde bedragen geschiedt in overeenstemming met de voorwaarden van het herverzekeringscontract.

De vorderingen uit hoofde van herverzekeringscontracten worden op balansdatum beoordeeld op eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Overige activa

De overige activa bestaan uit materiële vaste activa, liquide middelen, onderhanden werk en latente belastingvorderingen.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt als het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de onderneming en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Materiële vaste activa worden gewaardeerd op kostprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de kostprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De afschrijving vindt plaats over de economische levensduur. Voor dat deel van de materiële vaste activa dat betrekking heeft op de verbouwingen en nagelvast inventaris in gehuurde panden, is de economische levensduur beperkt tot het einde van de contractueel vastgelegde huurtermijn. De langste afschrijvingstermijn is elf jaar en drie maanden, zijnde de huurtermijn van het kantoor in Amsterdam. De overige materiële vaste activa worden afgeschreven over een periode van vijf jaar, zijnde de verwachte economische levensduur.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd als zij de gebruiksduur van het object verlengen en/of leiden tot toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot het object.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen (im)materiële vaste activa

Voor (im)materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom-genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroomgenererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardevermindingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroom-genererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardevermindingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardevermindingsverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd op nominale waarde. Als liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Onderhanden werk

Deze post betreft de onderhanden werk positie voor de nog niet afgeronde letselschade dossiers van DAS Legal Services B.V. en bestaat uit de per balansdatum geschatte waarde van de verrichte prestaties.

Latente belastingvorderingen

Voor de waarderinggrondslag van de latente belastingvorderingen wordt verwezen naar het onderdeel Belastingen in de grondslagen.

Eigen vermogen

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering op het eigen vermogen gebracht na aftrek van eventueel hiermee verband houdend voordeel uit hoofde van belasting naar de winst.

Agio

De door de aandeelhouders ingebrachte bedragen boven het nominaal aandelenkapitaal worden verantwoord als agio. Hieronder worden tevens begrepen additionele vermogensstortingen door bestaande aandeelhouders zonder uitgifte van aandelen of uitgifte van rechten tot het nemen of verkrijgen van aandelen van de onderneming.

Kosten en kapitaalbelasting verbonden aan de plaatsing van aandelen die niet worden geactiveerd, worden onder aftrek van belastingeffecten ten laste van het agio gebracht. Als en voor zover het agio ontoereikend is, worden de bedragen ten laste van de overige reserves gebracht.

Herwaarderingsreserve

Veranderingen in de reële waarde van investeringen die beschikbaar zijn voor verkoop, worden, voor zover het resultaat van de individuele belegging cumulatief positief is, tot het moment van realisatie rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt in de herwaarderingsreserve na aftrek van belasting. Daarnaast wordt voor die categorie activa een herwaarderingsreserve gevormd ten laste van de overige reserves, als geen sprake is van frequente marktnoteringen.

De herwaarderingsreserve wordt gevormd per individueel actief en is niet hoger dan het verschil tussen de boekwaarde op basis van historische kostprijs en de boekwaarde op basis van actuele waarde. Op de herwaarderingsreserve worden waardeverminderingen van het betreffende actief in mindering gebracht.

Als een actief wordt vervreemd, valt een eventueel aanwezige herwaarderingsreserve met betrekking tot dat actief vrij ten gunste van het resultaat. Bij de bepaling van de herwaarderingsreserve is een bedrag voor belastingen in mindering gebracht.

Waardevermeerderingen van financiële instrumenten en andere beleggingen die worden gewaardeerd tegen actuele waarde worden onmiddellijk in het resultaat verwerkt.

Wettelijke reserve

In verband met de ontwikkeling van software wordt ten laste van de overige reserves een wettelijke reserve gevormd. Door afschrijving op het corresponderende immateriële actief, vermindert deze wettelijke reserve ten gunste van de overige reserves.

Voorzieningen – algemeen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer:

- er een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting is die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- van het voorgaande een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Als (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden, tenzij anders toegelicht, gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Technische voorzieningen

Voorziening voor niet-verdiende premies

De voorziening voor niet-verdiende premies betreft het per balansdatum nog niet-verdiende deel van de netto-premies. Het verschil tussen de bruto-voorziening voor niet-verdiende premies en de netto-voorziening voor niet-verdiende premies betreft provisie. Onder provisie wordt verstaan de vergoedingen aan tussenpersonen en volmachten, en de herverzekeringscommissie aan verzekeraars, voor de verkoop en het beheer van polissen. Deze voorziening heeft over het algemeen een kortlopend karakter. In het geval dat de toereikendheidstoets daartoe aanleiding geeft wordt de voorziening voor niet-verdiende premies verhoogd. Het gedeelte van de voorziening niet-verdiende premies dat ten goede komt aan de herverzekeraars wordt apart gepresenteerd.

Voorziening voor te betalen schaden

De voorziening voor te betalen schaden omvat het bedrag van de te verwachten schaden of verplichtingen, in aanmerking nemende de voor balansdatum ontstane schaden of verplichtingen die zijn gemeld en nog niet zijn afgewikkeld, schaden of verplichtingen die nog niet zijn gemeld en de kosten die verband houden met de afwikkeling van schaden of verplichtingen verminderd met te ontvangen buitengerechtigde kosten (BGK).

Deze voorziening heeft over het algemeen een langlopend karakter.

De toereikendheid van de voorziening voor te betalen schaden wordt vastgesteld aan de hand van de Solvency II-waardering van deze voorziening. In de jaarrekening wordt de voorziening voor te betalen schaden verhoogd met een prudentiemarge. In het geval dat de toereikendheidstoets daartoe aanleiding geeft wordt de voorziening voor te betalen schaden verhoogd.

De voorziening voor te betalen schaden bestaat uit twee componenten, de externe en interne voorziening.

Externe voorziening voor te betalen schaden

Deze voorziening dient ter dekking van de in de toekomst te maken externe kosten, met name advocaatkosten. Hierin wordt rekening gehouden met dossiers die reeds zijn gemeld en daarnaast met dossiers die in de toekomst nog gemeld zullen worden. De schademeldingen en de externe kosten worden verdeeld in acht homogene risicogroepen. Per homogene risicogroep wordt een schatting gemaakt van de voorziening. Deze schatting wordt gemaakt op basis van de gemiddelde kosten per dossier van de meest recente jaren en het verwachte aantal meldingen per schadejaar. Voor de homogene risicogroep Massaschades wordt een handreserve bepaald, waarbij per schade een inschatting wordt gemaakt van de verwachte kosten.

Interne voorziening voor te betalen schaden

Deze voorziening dient ter dekking van de in de toekomst verwachte interne kosten, met name personeels- en exploitatiekosten. Hierin wordt rekening gehouden met dossiers die in behandeling zijn en dossiers die in de toekomst nog gemeld zullen worden. Deze dossiers worden verdeeld in twee homogene risicogroepen. Per homogene risicogroep wordt een inschatting gemaakt van de te verwachten interne kosten voor de afwikkeling van deze dossiers.

De berekening is gebaseerd op patronen van nog uitstaande claims (zowel werkvoorraden als nog niet gemelde claims die al wel hebben plaatsgevonden) op de datum van berekening. Op basis van een urenregistratie (tijdschrijven) wordt een inschatting gemaakt van het aantal uren dat nodig is om de nog uitstaande claims af te wikkelen. Dit resulteert in het aantal fte dat naar verwachting nodig is om de uitstaande claims af te wikkelen. Dit aantal wordt vermenigvuldigd met de gemiddelde kosten per fte inclusief een opslag voor indirecte kosten voor management, stafkosten, huisvesting en overige kosten.

De voorziening bevat een aftrek voor de verwachte opbrengst van de te ontvangen BGK. Deze aftrek wordt ingeschat met schadedriehoeken waarin de ontvangsten naar schadejaar en boekjaar worden ontwikkeld.

Aandeel herverzekeraars in verplichtingen gerelateerd aan verzekeringscontracten

Het aandeel van herverzekeraars in de technische voorziening betreft vorderingen op lange termijn op de herverzekeraars en is afhankelijk van de verwachte claims en schadebehandelingskosten (gepresenteerd onder het herverzekeringsdeel in de technische voorzieningen).

Het aandeel van herverzekeraars wordt voor de schadebehandelingskosten bepaald op basis van dezelfde waarderingsgrondslagen als gehanteerd voor nog te betalen schaden. Met kredietrisico wordt geen rekening gehouden.

De technische voorzieningen voor herverzekeringscontracten worden op dezelfde manier verantwoord als de directe verzekeringen waarvoor de herverzekeringen zijn afgesloten.

Verplichtingen uit herverzekering betreffen voornamelijk te betalen premies voor herverzekeringscontracten. Deze premies worden als last opgenomen over de periode waarin zij verschuldigd zijn.

Voorzieningen

Onder Voorzieningen zijn opgenomen de voorziening voor compensatie van de pensioenregeling, de jubilea-voorziening, de voorziening voor de Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU), de voorziening voor vitaliteitsverlof, de reorganisatievoorziening, de voorziening voor herstelkosten en de voorziening voor latente belastingverplichtingen.

Voorziening compensatie pensioenregeling

Op balansdatum is onder Voorzieningen een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van de (oud-)werknemers, waarvan het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de bedragen die zijn toegezegd. Het betreft hier het bedrag dat DAS verschuldigd is na het doen van een aanbod aan de werknemers om een deel van een bestaande pensioenregeling af te kopen.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen plus een bedrag voor het vieren van deze gelegenheid. De voorziening betreft de contante waarde van het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. Hierbij wordt onder meer rekening gehouden met de toekomstige salarisstijgingen en de blijfkans. Verwezen wordt verder naar de noot Voorzieningen.

De regeling ziet er als volgt uit:

- jubileumuitkering bij 12,5 jaar dienstverband: $\frac{1}{4}$ maandsalaris;
- jubileumuitkering bij 25 jaar dienstverband: 1 maandsalaris;
- jubileumuitkering bij 40 jaar dienstverband: 1 maandsalaris;
- uitkering bij (pre)pensionering: $\frac{1}{4}$ maandsalaris.

Voorziening voor de Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU)

In de cao voor de verzekeringsbranche is opgenomen dat met ingang van 1 januari 2021 werknemers drie jaar voor hun AOW-gerechtigde leeftijd onder voorwaarden eerder mogen stoppen met werken, zonder dat dit fiscaal als een RVU wordt belast. Deze vrijstelling geldt alleen voor uitkeringen aan werknemers die in de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2025 maximaal 36 maanden van hun wettelijke AOW-leeftijd verwijderd zijn. Het doel van de tijdelijke aanpassing van de RVU-heffing is om werknemers die zich onvoldoende hebben kunnen voorbereiden op de verhoging van de AOW-leeftijd en die niet in staat zijn om gezond werkend de AOW-leeftijd te bereiken, de mogelijkheid te bieden eerder te stoppen met werken. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren bedragen voor de RVU.

Voorziening voor vitaliteitsverlofregeling

Volgens de cao voor de verzekeringsbranche heeft met ingang van 1 januari 2020 elke werknemer die zeven jaar of langer in dienst is onder bepaalde voorwaarden recht op twee maanden vitaliteitsverlof. Gedurende deze twee maanden ontvangt de werknemer respectievelijk 70% en 40% van zijn bruto-salaris inclusief sociale premies. DAS heeft een voorziening voor vitaliteitsverlof opgenomen waarbij rekening is gehouden met een aantal aannames op het gebied van blijfkans, het percentage van de werknemers dat gebruikmaakt van de regeling en toekomstige salarisstijgingen inclusief sociale lasten en pensioenpremies. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren bedragen voor vitaliteitsverlof.

Reorganisatievoorziening

Een reorganisatievoorziening wordt getroffen als op balansdatum een gedetailleerd reorganisatieplan is geformaliseerd en uiterlijk op balansdatum van de jaarrekening de gerechtvaardigde verwachting van uitvoering van het plan is gewekt bij hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben. Van een gerechtvaardigde verwachting is sprake als is gestart met de uitvoering van de reorganisatie, of als de hoofdlijnen bekend zijn gemaakt aan hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben.

In de reorganisatievoorziening worden de als gevolg van de reorganisatie noodzakelijke kosten opgenomen die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten van de onderneming. De voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde, als het effect van de tijdswaarde van geld materieel is.

Voorziening voor herstelkosten

De voorziening voor herstelkosten heeft betrekking op de verplichting om het gehuurde pand op De Entree 222 in Amsterdam aan het einde van de looptijd van het contract in de oude staat te herstellen. Deze voorziening wordt lineair opgebouwd over de looptijd van het contract en betreft de in de toekomst te betalen herstelkosten. De voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde, als het effect van de tijdswaarde van geld materieel is.

Voorziening voor latente belastingverplichtingen

Voor de waarderingsgrondslag van de voorziening voor latente belastingverplichtingen wordt verwezen naar het onderdeel Belastingen in de grondslagen. De voorziening voor latente belastingverplichtingen heeft een langlopend karakter.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Als er geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Rente, dividenden, baten en lasten met betrekking tot deze financiële instrumenten worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord als kosten of opbrengsten.

Onder kortlopende schulden zijn tevens de verplichtingen uit hoofde van personeelsbeloningen en pensioenen opgenomen voor zover de verschuldigde premies en sociale lasten op balansdatum nog niet zijn voldaan.

Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

De opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin ze zijn gerealiseerd.

Verdiende premies eigen rekening

Hieronder zijn opgenomen de in het boekjaar aan de verzekeringnemers in rekening gebrachte bruto-premies gecorrigeerd voor de mutatie van de technische voorziening voor niet-verdiende premies voor zover deze betrekking hebben op de bruto-premies.

De te betalen premies uit hoofde van uitgaande herverzekeringcontracten zijn als last onder de premie-inkomsten opgenomen over de periode waarin zij verschuldigd zijn.

Toegerekende opbrengsten uit beleggingen

De aan de technische rekening toegerekende beleggingsopbrengsten hebben betrekking op die beleggingsopbrengsten die gerelateerd zijn aan de beleggingen die worden aangehouden ter dekking van de technische voorzieningen.

Schaden eigen rekening

Onder schaden eigen rekening zijn opgenomen de aan het boekjaar toe te rekenen in- en externe schadebehandelingskosten, waaronder de mutatie van de voorziening voor te betalen schaden.

Bedrijfskosten

Onder bedrijfskosten worden opgenomen de in het boekjaar ten gunste van agenten en gevolmachtigden gecrediteerde provisie, personeelskosten, kosten gevolmachtigden, overige beheerskosten en afschrijvingen die op het boekjaar betrekking hebben. De pensioenpremies worden verantwoord als kosten.

De afdelingen die werkzaamheden verrichten voor de schadebehandeling worden op basis van percentages toegerekend aan de schadebehandelingskosten. De percentages zijn afhankelijk van de inschatting van de hoeveelheid werkzaamheden die deze afdelingen verrichten ten behoeve van de schadebehandeling.

De jaarlijks van herverzekeraars te ontvangen provisie wordt als bate verantwoord onder bedrijfskosten en berekend op basis van een contractueel overeengekomen percentage van de uitgaande herverzekeringsspremie. Dit percentage wordt jaarlijks achteraf, binnen een afgesproken bandbreedte, aangepast op basis van de werkelijke schaderatio totdat alle claims uit een bepaald schadejaar zijn afgewikkeld.

De bedrijfskosten van DAS Holding zelf en van DAS Legal Services B.V. zijn verantwoord onder de Andere lasten.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Voor de beloningen met opbouw van rechten worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband tijdsevenredig in aanmerking genomen. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Als een beloning wordt betaald waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid), worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid, wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (cao en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Een verwachte vergoeding aan het personeel van DAS ten gevolge van winstdelingen en bonusbetalingen wordt verantwoord als de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt.

De verplichting uit hoofde van beloningen tijdens dienstverband wordt gewaardeerd tegen nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen die worden toegekend in ruil voor de beëindiging van het dienstverband. Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt, als de onderneming zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden tot betaling van een ontslagvergoeding. Als het ontslag onderdeel is van een reorganisatie, worden de kosten van de ontslagvergoeding opgenomen in een reorganisatievergoeding. Zie hiervoor de grondslag onder Voorzieningen. Ontslagvergoedingen worden gewaardeerd met inachtneming van de aard van de vergoeding. Als de ontslagvergoeding een verbetering is van de beloningen

na afloop van het dienstverband, vindt waardering plaats volgens dezelfde grondslagen die worden toegepast voor pensioenregelingen. Andere ontslagvergoedingen worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

Pensioenkosten

De medewerkers van DAS hadden tot 1 januari 2017 een verzekerde middelloonregeling (bij a.s.r.). Deze regeling is per die datum premievrij gemaakt. Er vindt geen nieuwe opbouw van pensioenaanspraken meer plaats op dit contract. Vanaf 2017 is er een nieuwe regeling voor medewerkers; dit betreft een middelloonregeling die wordt opgebouwd bij een algemeen pensioenfonds (Het Nederlandse Pensioenfonds). In deze regeling zit geen onvoorwaardelijke indexatieverplichting.

De directie heeft per 1 januari 2022 een middelloonregeling bij het algemene pensioenfonds het Nederlandse Pensioenfonds. In deze regeling zit een voorwaardelijke indexatie voor zowel de actieve als de inactieve deelnemers. De pensioenopbouw tot 2022 is als verzekerde regeling bij a.s.r. achtergebleven. In die regeling is een voorwaardelijke indexatie voor actieve en inactieve deelnemers opgenomen, die afhankelijk is van de middelen die de werkgever beschikbaar stelt.

In overeenstemming met RJ 271.302 worden de pensioenverplichtingen verantwoord volgens de verplichtingenbenadering. De jaarlijkse pensioenlast is op basis van deze systematiek gelijk aan de aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremie, tenzij sprake is van additionele in recht afdwingbare of feitelijke verplichtingen aan de pensioenuitvoerder of werknemers.

Overeenkomstig de optie in RJ 271.314 wordt bij verantwoording van de pensioenlasten respectievelijk pensioenvoorzieningen geen rekening gehouden met aanpassingen van per balansdatum opgebouwde aanspraken naar aanleiding van verwachte toekomstige salarisstijgingen en/of verwachte toekomstige toekenningen van indexatie.

Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa

De afschrijvingen op (im)materiële vaste activa zijn berekend op basis van vaste percentages van de kostprijs. Bij de afschrijving van de ontwikkelingskosten software wordt rekening gehouden met de resterende economische levensduur en de ontwikkeling van het aantal gebruikers in de tijd.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een lease-overeenkomst waarbij de voor- en nadelen die verbonden zijn aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere lease-overeenkomsten worden geclassificeerd als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende lease-overeenkomst.

Operationele lease

Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen voor operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het lease-object te verkrijgen voordelen.

Opbrengsten uit beleggingen en ongerealiseerde koersresultaten

Aandelen

Gerealiseerde koerswinsten op aandelen worden direct in het resultaat verantwoord. Ongerealiseerde koerswinsten op aandelen worden, na aftrek van belasting, in de herwaarderingsreserve beleggingen opgenomen. Ongerealiseerde koersverliezen worden direct ten laste van het resultaat gebracht op het moment dat de marktwaarde onder de kostprijs daalt.

Obligaties

Ongerealiseerde koerswinsten en -verliezen op obligaties worden niet in het resultaat verantwoord, aangezien obligaties worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Gerealiseerde koerswinsten op obligaties en de afschrijvingen van (dis)agio worden direct in het resultaat verantwoord. Interest op obligaties wordt verantwoord in het jaar waarin dit is gerealiseerd. Bijzondere waardeverminderingen worden in het resultaat verantwoord.

Andere baten

Naast andere baten worden hier opbrengsten verantwoord uit hoofde van niet-verzekerde juridische dienstverlening.

Hieronder valt de volgende omzet categorie:

Opbrengsten uit het verlenen van diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien, op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Opbrengsten uit hoofde van verleende diensten worden in de winst-en-verliesrekening als netto-omzet opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op balansdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden, de

tot dat moment verrichte dienstverlening als percentage van de totaal te verrichten dienstverlening en de tot dat moment gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

Andere lasten

Onder andere lasten worden bedrijfskosten verantwoord die zijn toegerekend aan activiteiten voor niet-verzekerde juridische dienstverlening en de bedrijfskosten van DAS Holding zelf.

Belastingen

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op balansdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Als de boekwaarden van activa en verplichtingen voor de financiële verslaggeving afwijken van hun fiscale boekwaarden, is sprake van tijdelijke verschillen.

Voor belastbare tijdelijke verschillen wordt een voorziening latente belastingverplichtingen getroffen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie en nog niet gebruikte fiscale verrekeningsmogelijkheden wordt een latente belastingvordering opgenomen, maar uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening respectievelijk compensatie. Latente belastingvorderingen worden per iedere balansdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

De waardering van latente belastingverplichtingen en latente belastingvorderingen wordt gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap op balansdatum voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van haar activa, voorzieningen, schulden en overlopende passiva. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

DAS Rechtsbijstand rekent af op basis van het fiscale resultaat van de overige rechtspersonen binnen de fiscale eenheid waarbij de fiscale voor- en nadelen aan die maatschappij worden toegerekend waar deze zijn ontstaan.

De latente belastingvorderingen worden gesaldeerd met de latente belastingverplichtingen voor zover deze betrekking hebben op dezelfde fiscale autoriteit en binnen dezelfde fiscale eenheid vallen.

Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de groep in de resultaten van deze deelnemingen, bepaald op basis van de grondslagen van de groep. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de groep en de niet-geconsolideerde deelnemingen en tussen niet-geconsolideerde deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet-gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf het verwervingsmoment respectievelijk tot het moment van afstoting verwerkt in het resultaat van de groep.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Ontvangsten uit hoofde van interest en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs.

De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije markttrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Verbonden partijen

Het begrip 'verbonden partij' wordt overeenkomstig artikel 381 lid 3 BW gedefinieerd als een verbonden partij zoals bedoeld in de door de IASB vastgestelde en door de Europese Commissie goedgekeurde standaarden. Hieronder zijn onder meer moedermaatschappijen, dochter- en zustermaatschappijen, deelnemingen en joint ventures begrepen. Daarnaast vallen ook managers op sleutelposities en bijvoorbeeld echtgenoten van leden van de bestuursorganen en de leidinggevende en toezichthoudende organen onder de definitie van een verbonden partij.

Transacties met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn

aangegaan. Van deze transacties worden de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht toegelicht.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening, worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Toelichting op de balans

(x € 1.000)

1 Immateriële vaste activa

	2023			2022		
	Gekochte software	Ontwikkelingskosten software	Totaal	Gekochte software	Ontwikkelingskosten software	Totaal
Stand per 1 januari						
Aanschafwaarde	236	-	236	195	-	195
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-103	-	-103	-38	-	-38
Boekwaarde per 1 januari	133	-	133	157	-	157
Mutaties gedurende het boekjaar						
Investeringsen	1.069	2.727	3.796	41	-	41
Desinvesteringsen	-41	-	-41	-	-	-
Afschrijvingen	-295	-155	-450	-65	-	-65
Afschrijvingen desinvesteringsen	41	-	41	-	-	-
Saldo mutaties	774	2.572	3.346	-24	-	-24
Stand per 31 december						
Aanschafwaarde	1.264	2.727	3.991	236	-	236
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-357	-155	-512	-103	-	-103
Boekwaarde per 31 december	907	2.572	3.479	133	0	133

De afschrijvingskosten zijn verantwoord onder de bedrijfskosten. Met betrekking tot de immateriële vaste activa zijn er geen indicaties dat de boekwaarde materieel afwijkt van de marktwaarde.

De ontwikkelingskosten software hebben betrekking op de ontwikkeling van een nieuw dossierbehandelingssysteem.

2 Overige financiële beleggingen

De overige financiële beleggingen bestaan uit:

	2023	2022
Aandelen	55.989	89.928
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	153.972	133.603
Vorderingen uit andere leningen	1.580	2.000
	211.541	225.531

Aandelen

Het verloop van de aandelen kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Stand per 1 januari	89.928	124.370
Aankopen	-	5.500
	89.928	129.870
Verkopen	-41.685	-17.250
Herwaardering - Gerealiseerd resultaat	8.677	637
	56.920	113.257
Herwaardering - Ongerealiseerd resultaat	-3.611	-13.369
Herwaardering - Ongerealiseerd resultaat belastingdeel	-1.256	-4.649
Niet-gerealiseerde koersresultaten	3.936	-5.311
Stand per 31 december	55.989	89.928

De kostprijs van de aandelen bedraagt € 53.814k (2022: € 82.886k). Ultimo 2023 is 10% (2022: 27%) belegd in aandelenfondsen en 90% (2022: 73%) in fondsen met als onderliggende waarde obligaties.

De aandelen worden in de balans opgenomen tegen reële waarde. De beleggingen vallen in de categorie beleggingen met een genoteerde marktprijs, wat hieronder nader wordt toegelicht.

Reële waarde gebaseerd op gepubliceerde koersen in een actieve markt (methode 1)

Van alle financiële instrumenten in deze waarderingscategorie zijn gepubliceerde koersen afkomstig van een beurs, broker of prijsinstelling beschikbaar. Er is bij deze financiële instrumenten sprake van een actieve markt. Hierdoor vormen de koersen een goede afspiegeling van actuele en regelmatig voorkomende markttransacties tussen onafhankelijke partijen.

Door macro-economische omstandigheden zijn de koersen van drie van de vier fondsen in 2022 onder de kostprijs gedaald. Deze niet-gerealiseerde koersresultaten zijn opgenomen als niet-gerealiseerd verlies op beleggingen en direct als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening. In 2023 is dit verlies deels goedge maakt.

Onderstaande tabel toont de aandelenportefeuille per 31 december 2023:

	Balanswaarde ultimo 2022	Aankopen/ verkoppen	Herwaardering	Balanswaarde ultimo 2023
Aandelenportefeuille				
Goldman Sachs Global Sustainable Equity	23.939	-22.166	3.573	5.346
Goldman Sachs Euro Sustainable Credit	34.861	-1.500	2.813	36.174
Goldman Sachs Green Bond	13.344	-	1.125	14.469
Collateralized Bond Fund (NL)	17.784	-18.019	235	-
Totaal	89.928	-41.685	7.746	55.989

Bovenstaande aandelenfondsen worden gehouden in Nederland.

Omdat de Solvency II-ratio in 2023 onder druk kwam te staan, is besloten om een groot deel van de aandelenportefeuille af te bouwen aan het eind van 2023. De opbrengsten uit de verkoop zijn herbelegd in vastrentende waarden waarmee de toekomstige volatiliteit in de Solvency II-ratio is afgenomen. De beleggingen in het Collateralized Bond Fund zijn volledig afgebouwd in het kader van de ESG-doelstellingen van DAS.

Obligaties en andere vastrentende waardepapieren

Het verloop van de obligaties kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Stand per 1 januari	133.603	144.310
Aankopen	97.224	29.731
	230.827	174.041
Verkoppen	-	-
Aflossingen	-76.871	-39.250
	153.956	134.791
Gerealiseerde koersresultaten bij verkoop	-	-
Afschrijving agio ten laste van het resultaat	16	-1.188
Stand per 31 december	153.972	133.603

De beurswaarde van de obligaties bedraagt ultimo 2023 € 150.524k (2022: € 126.698k). De modified duration (gemiddelde looptijd) van de obligatieportefeuille is ultimo 2023 2,20 jaar (2022: 2,44 jaar). De effectieve rente over 2023 bedraagt 0,8% (2022: 0,1%).

De navolgende tabel toont de verdeling van kredietrisico's van de obligatieportefeuille op balanswaarde:

Rating 2023	AAA	AA	Totaal
Classificatie			
Gedekt	11.833	-	11.833
Financieel	10.617	9.976	20.593
Overheid	100.061	8.847	108.908
Semi-overheid	11.667	971	12.638
Totaal	134.178	19.794	153.972

Rating 2022	AAA	AA	Totaal
Classificatie			
Gedekt	12.727	-	12.727
Financieel	3.052	14.241	17.293
Overheid	88.054	4.332	92.386
Semi-overheid	11.197	-	11.197
Totaal	115.030	18.573	133.603

De onderverdeling van de obligaties naar landen is als volgt:

	2023	2022
Land		
Nederland	53.583	46.137
Duitsland	48.844	36.346
Luxemburg	12.458	17.657
Frankrijk	7.341	6.330
Verenigde Staten	6.372	2.005
Zweden	4.447	5.479
Canada	3.881	2.750
Australië	3.439	3.704
Noorwegen	3.000	4.001
België	2.917	2.961
Finland	1.988	-
Ivoorkust	1.751	1.764
Verenigd Koninkrijk	1.496	2.993
Oostenrijk	1.489	1.476
Denemarken	966	-
Totaal	153.972	133.603

Vorderingen uit andere leningen

	2023	2022
Stand per 1 januari	2.000	2.000
Verstrekkings	-	-
Bijgeschreven rente	80	-
Aflossingen	-500	-
Stand per 31 december	1.580	2.000

Per 30 december 2021 is een lening verstrekt van € 2 miljoen aan Axiom Partners GmbH. Deze lening wordt in vier jaar in delen van € 0,5 miljoen afgelost. De eerste betaling is in januari 2023 ontvangen. De rente bedraagt 4% per jaar. Axiom Partners GmbH is geen onderdeel van DAS.

De reële waarde van de lening per 31 december 2023 is € 1.529k (2022: € 1.987k) en wordt bepaald op basis van de verdiscontering van toekomstige kasstromen, waarbij wordt uitgegaan van een verdisconteringsvoet op basis van de risicovrije EIOPA rentecurve en een risico-opslag van 4,34%.

3 Vorderingen

Vorderingen (in)directe verzekeringen

	2023	2022
Vorderingen verzekeringnemers en tussenpersonen/volmachten	11.430	11.254
Voorziening vorderingen verzekeringnemers en tussenpersonen/volmachten	-104	-269
Vorderingen op verzekeraars	31.060	29.104
	42.386	40.089

De vorderingen (in)directe verzekeringen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Op de vorderingen op verzekeraars hebben geen bijzondere waardeverminderingen plaatsgevonden.

Voorziening vorderingen verzekeringnemers en tussenpersonen/volmachten

	2023	2022
Stand per 1 januari	269	205
Afgeboekte vorderingen	-41	-23
Dotatie/vrijval	-124	87
Stand per 31 december	104	269

De voorziening is bepaald op basis van ouderdom van de vorderingen en direct op de betreffende vorderingen in mindering gebracht.

Jaarlijks wordt een backtest uitgevoerd op de gehanteerde percentages voor de berekening van deze voorziening. De effecten van de aanpassing van de gehanteerde percentages naar aanleiding van de jaarlijks uitgevoerde backtesting worden verantwoord onder de regel dotatie/vrijval.

Vorderingen uit herverzekering

	2023	2022
Vorderingen uitgaande herverzekering	13.724	11.802
	13.724	11.802

De vorderingen uitgaande herverzekeringen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Overige vorderingen

	2023	2022
Vooruitbetaalde kosten	2.675	3.585
Vennootschapsbelasting	524	4.969
Nog te factureren omzet	726	318
Vorderingen leasemaatschappijen (auto's)	1.013	841
Te ontvangen bedragen	1.064	1.099
	6.002	10.812

De vooruitbetaalde kosten betreffen vooral betalingen van huur, automatiseringskosten en contributies.

DAS Rechtsbijstand heeft op basis van een tax sharing agreement de fiscale balansposities van de fiscale eenheid DAS Holding N.V. in haar balans verantwoord. Het hoofd van de fiscale eenheid is DAS Holding N.V. DAS Rechtsbijstand verricht namens haar de afdrachten aan de Belastingdienst. Het saldo vennootschapsbelasting bevat hoofdzakelijk een vordering op de Belastingdienst in verband met de betaalde voorlopige aanslagen van € 502k voor 2023.

De vorderingen leasemaatschappijen betreft de voorfinanciering van de individuele leasecontracten op auto's. DAS Holding loopt geen risico ten aanzien van de waardering van het onderpand.

De te ontvangen bedragen betreffen voornamelijk vorderingen op debiteuren en vooruitbetalingen aan de klant.

Van het totaal aan overige vorderingen heeft € 611k (2022: € 681k) een looptijd van langer dan één jaar. De boekwaarde van de opgenomen vorderingen benadert de reële waarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

4 Overige activa

Materiële vaste activa

Andere vaste bedrijfsmiddelen	2023	2022
Stand per 1 januari		
Aanschafwaarde	25.955	23.366
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-20.784	-18.361
Boekwaarde per 1 januari	5.171	5.005
Mutaties gedurende het boekjaar		
Investeringsen	6.805	2.584
Desinvesteringsen	-8.745	5
Afschrijvingen	-2.320	-2.418
Afschrijvingen desinvesteringsen	8.745	-5
Bijzondere waardevermindering	-	-
Saldo mutaties	4.485	166
Stand per 31 december		
Aanschafwaarde	24.015	25.955
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-14.359	-20.784
Boekwaarde per 31 december	9.656	5.171

De afschrijvingskosten zijn verantwoord onder de bedrijfskosten, de verzekeringstechnische lasten en de andere lasten. DAS Holding is economisch eigenaar van alle materiële vaste activa. Met betrekking tot de materiële vaste activa zijn er geen indicaties dat de boekwaarde materieel afwijkt van de marktwaarde. Alle materiële vaste activa zijn te classificeren als andere vaste activa.

De investering van € 6,8 miljoen heeft hoofdzakelijk betrekking op de verbouwings- en inrichtingskosten voor het nieuwe huurpand in Amsterdam en het huurpand in Den Bosch waarvan de huurcontracten ingaan per 1 januari 2024. De materiële vaste activa gerelateerd aan het oude huurpand in Amsterdam zijn gedesinvesteerd.

Liquide middelen

De liquide middelen staan tot een bedrag van € 1.100k (2022: € 483k) niet ter vrije beschikking. Dit betreft een bankrekening die als zekerheid fungeert voor bankgaranties.

Onderhanden werk

De vergoeding eigen diensten betreft de cumulatief verantwoorde opbrengsten vanuit het onderhanden werk.

Het saldo onderhanden werk kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Vergoeding eigen diensten (onderhanden werk)	1.522	1.485
Bruto onderhanden werk	1.522	1.485
Netto onderhanden werk	1.522	1.485

Het verloop van de vergoeding eigen diensten (onderhanden werk) kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Stand per 1 januari	1.485	1.128
Mutatie onderhanden werk	37	357
Stand per 31 december	1.522	1.485

Het onderhanden werk heeft betrekking op de nog niet afgeronde letselschadedossiers van DAS Legal Services B.V.

Latente belastingvorderingen

Het verloop van de latente belastingvorderingen kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Stand per 1 januari	6.942	-
Ten bate/(laste) van de winst-en-verliesrekening	2.466	-
Ten bate/(laste) van het eigen vermogen	1.255	-
Saldering	-	6.942
Stand per 31 december	10.663	6.942

De latente belastingvorderingen worden gesaldeerd met de latente belastingverplichtingen voor zover deze betrekking hebben op dezelfde fiscale autoriteit en binnen dezelfde fiscale eenheid vallen.

Op basis van de meerjarenbegroting is vastgesteld dat er in de toekomst voldoende fiscale winsten beschikbaar zullen zijn ter verrekening van de tijdelijke verschillen.

De latente belastingvordering heeft voor €10.663k (2022: € 5.925k) een looptijd langer dan één jaar.

De latente belastingvorderingen worden veroorzaakt door tijdelijke verschillen als gevolg van afwijkingen tussen de commerciële boekwaarden en de fiscale boekwaarden. Zie noot 21 voor meer toelichting.

5 Overlopende activa

Dit betreft lopende couponrente op obligaties en heeft een looptijd korter dan één jaar.

6 Groepsvermogen

Overeenkomstig art. 2:411 BW wordt het groepsvermogen hier niet verder uitgesplitst. Voor een specificatie van het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.

7 Technische voorzieningen

De post Technische voorzieningen bestaat uit:

	2023	2022
Voorziening voor niet-verdiende premies	12.700	14.153
Voorziening voor te betalen schaden	133.516	127.606
	146.216	141.759

Het verloop van de voorziening voor niet-verdiende premies is als volgt:

	Bruto	Provisie	Netto
Stand per 1 januari 2022	23.230	-6.549	16.681
Betalingen/premies < boekjaar	-23.230	6.549	-16.681
Dotatie voor boekjaar	19.545	-5.392	14.153
Stand per 1 januari 2023	19.545	-5.392	14.153
Mutaties gedurende het boekjaar			
Betalingen/premies < boekjaar	-19.545	5.392	-14.153
Dotatie voor boekjaar	17.477	-4.777	12.700
Stand per 31 december 2023	17.477	-4.777	12.700
Eigen Bedrijf/Volmachten	14.638	-3.510	11.128
Verzekeraars	12.249	-3.839	8.410
Aandeel herverzekeraars	-9.410	2.572	-6.838
Stand per 31 december 2023	17.477	-4.777	12.700

De voorziening voor niet-verdiende premies is bepaald op basis van netto-premies. Onder netto-premies wordt verstaan de bruto-premies onder aftrek van provisie en volmachtbeloning.

Aandeel herverzekeraars heeft betrekking op het aandeel van herverzekeraars in de voorziening voor niet-verdiende premies. Het quota-share-percentage is per 1 januari 2024 verhoogd naar 35% (1 januari 2023: 25%).

Het verloop van de voorziening voor te betalen schaden is als volgt:

	2023			2022		
	Voorziening te betalen schaden	Aandeel herverzekeraar	Netto-voorziening te bet. schaden	Voorziening te betalen schaden	Aandeel herverzekeraar	Netto-voorziening te bet. schaden
Stand per 1 januari	148.984	-21.378	127.606	159.971	-21.526	138.445
Betalingen < boekjaar	-72.880	15.535	-57.345	-66.020	14.028	-51.992
Vrijval prudentiemarge < boekjaar	-16.023	3.771	-12.252	-21.991	4.465	-17.526
Afwikkelingsresultaten < boekjaar	24.729	-9.061	15.668	12.286	-6.907	5.379
	84.810	-11.133	73.677	84.246	-9.940	74.306
Dotatie voor boekjaar (exclusief prudentiemarge)	64.266	-13.588	50.678	53.984	-9.501	44.483
Dotatie prudentiemarge voor boekjaar	11.662	-2.501	9.161	10.754	-1.937	8.817
Dotatie boekjaar	75.928	-16.089	59.839	64.738	-11.438	53.300
Stand per 31 december	160.738	-27.222	133.516	148.984	-21.378	127.606
Waarvan te ontvangen BGK	27.688	-4.841	22.847	26.962	-3.801	23.161
Stand per 31 december voor aftrek BGK	188.426	-32.063	156.363	175.946	-25.179	150.767

In de voorziening voor te betalen schaden is het bedrag voor te betalen schadebehandelingskosten bepaald op basis van de gemiddelde schadeafwikkelingstermijn, waarbij rekening gehouden is met alle toekomstige kosten van deze schaden inclusief toekomstige prijsontwikkelingen. De schadevoorzieningen zijn verhoogd met een prudentie-marge. Deze prudentiemarge is per eind 2023 gewijzigd van 21% naar 19,5%.

De vrijval van de prudentiemarge in de voorziening voor te betalen schaden op oude schadejaren (tot en met 2022) bestaat uit de prudentievrijval als gevolg van betalingen en een daling van de prudentiemarge per eind 2023. Voor een verdere beschrijving van de schattingswijzigingen in 2023 wordt verwezen naar het onderdeel Schattingswijzigingen in de grondslagen.

De afwikkelingsresultaten in de voorziening voor te betalen schaden op oude schadejaren worden voornamelijk gedreven door drie factoren:

- een update van de benodigde tijdsbesteding voor de afhandeling van lopende dossiers (circa € 11 miljoen exclusief prudentie);
- een verhoogde inflatie naar aanleiding van updates van CBS en CPB inflatiecurves in 2023 (circa € 10 miljoen);
- een verhoging van uitbestedingsstarieven in de externe schadevoorziening (circa € 5 miljoen).

De dotatie van de voorziening voor te betalen schaden op het huidige boekjaar (exclusief prudentiemarge) is ten opzichte van 2022 gestegen als gevolg van de update van de geschatte benodigde tijdsbesteding voor de afhandeling van lopende dossiers.

Eind 2023 bedroegen de verwachte toekomstige BGK-opbrengsten € 27,7 miljoen (2022: € 27,0 miljoen).

Het aandeel van herverzekeraars in de technische voorziening heeft betrekking op het quota-share-herverzekeringscontract en wordt voor de schade-behandelingskosten bepaald op basis van dezelfde waarderingsgrondslagen zoals gehanteerd voor de bruto-voorziening voor nog te betalen schaden.

De looptijd van de voorziening vóór herverzekering voor niet-verdiende premies en voor te betalen schaden kan als volgt worden weergegeven:

	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Niet-verdiende premies	19.538	-	-	19.538
Te betalen schaden	79.093	71.205	10.440	160.738
Totaal	98.631	71.205	10.440	180.276

De verdeling van de looptijd van de technische voorziening voor te betalen schaden is gebaseerd op de verwachte toekomstige betalingen aan de hand van historische betaalpatronen.

Voor de technische voorzieningen worden dezelfde modellen en uitgangspunten gebruikt als voor de Solvency II-waardering van de technische voorzieningen. Door de voorziening te verhogen met een prudentiemarge wordt de toereikendheid geborgd. Zoals blijkt uit de brugstaat opgenomen in de Solvency II-paragraaf is de Solvency II-voorziening lager dan de voorziening voor te betalen schaden. Hierdoor is er geen aanleiding de technische voorzieningen te verhogen als gevolg van de toereikendheidstoets.

8 Voorzieningen

De voorzieningen bestaan uit de volgende voorzieningen:

	2023	2022
Compensatie pensioenregeling	7.200	7.100
Jubileavorziening	2.171	2.449
Regeling vervroegd uittreden	1.682	1.054
Regeling vitaliteitsverlof	914	923
Reorganisatievoorziening	103	903
Voorziening voor herstellkosten	-	810
	12.070	13.239

Compensatie pensioenregeling

Het verloop van de voorziening compensatie pensioenregeling kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Stand per 1 januari	7.100	7.000
Dotatie	3.041	500
Onttrekking	-400	-400
Effect contant maken	-2.541	-
Stand per 31 december	7.200	7.100

Deze voorziening is gevormd voor een door DAS aangeboden compensatiemaatregel voor het vervallen van het overrentepotentieel van de door de verzekeraar van de pensioenregeling ter dekking van de opgebouwde pensioenaanspraken, in een gesepareerd beleggingsdepot, aangehouden beleggingen. De OR heeft het verzoek tot instemming met de door DAS aangeboden compensatiemaatregelen in 2020 afgewezen. In 2021 heeft de rechtbank vervangende instemming verleend en is DAS in 2022 overgegaan tot uitvoering van een deel van de aangeboden compensatie. De OR is in hoger beroep gegaan tegen het vonnis van de rechtbank. In de loop van 2023 heeft het gerechtshof Amsterdam de uitspraak van de rechtbank nietig verklaard. Inmiddels zijn de onderhandelingen tussen de OR en DAS weer op gang gekomen. Op de balans is een voorziening opgenomen ter hoogte van de contante waarde van de meest recente door DAS aangeboden compensatie (EUR 7,2 miljoen ultimo 2023). Zie ook noot 11 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen.

Jubileavorziening

Het verloop van de jubileavorziening kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Stand per 1 januari	2.449	1.643
Dotatie	5	944
Onttrekking	-203	-138
Vrijval	-80	-
Stand per 31 december	2.171	2.449

De jubileavorziening heeft voor € 1.931k (2022: € 2.287k) een looptijd langer dan één jaar.

De jubileavorziening heeft betrekking op uitkeringen aan medewerkers op basis van de duur van het dienstverband of bij (pre-)pensioenering plus een bedrag voor het vieren van deze gelegenheden is grotendeels langlopend. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren gratificaties. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijden. Bij de bepaling van de voorziening zijn de volgende belangrijkste actuariële grondslagen gehanteerd:

- disconteringsvoet: 4,1% (2022: 3,6%);
- overlevingskansen: prognosetafel AG2022;
- er is rekening gehouden met een vaste lange termijn cao-stijging van 2,1% en een leeftijdsgebonden stijging die varieert van 0% - 4% en
- uitdiensttredingskansen.

Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU)

In de cao voor de verzekeringsbranche is opgenomen dat met ingang van 1 januari 2021 werknemers drie jaar voor hun AOW-gerechtigde leeftijd onder voorwaarden eerder mogen stoppen met werken, zonder dat dit fiscaal als een RVU wordt belast. Deze vrijstelling geldt alleen voor uitkeringen aan werknemers die in de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december

2025 maximaal 36 maanden van hun wettelijke AOW-leeftijd verwijderd zijn.

Voor de verwachte in de toekomst uit te keren bedragen is de volgende voorziening opgenomen:

	2023	2022
Stand per 1 januari	1.054	908
Dotatie	842	211
Onttrekking	-214	-65
Stand per 31 december	1.682	1.054

Voor de berekening van de RVU-voorziening wordt onder meer uitgegaan van het verwachte bedrag waarover geen RVU-heffing verschuldigd is en van de waarschijnlijkheid dat een werknemer gebruik zal maken van de regeling. De voorziening per jaareinde houdt er rekening mee dat 38% (2022: 25%) van de werknemers die in aanmerking komen voor de regeling hier daadwerkelijk gebruik van zullen maken, uitgaande van een verwachte uitkeringsduur. Werknemers die per 31 december 2023 reeds hebben aangegeven gebruik te willen maken van de regeling zijn volledig in de voorziening opgenomen.

Regeling vitaliteitsverlof

Het verloop van de regeling vitaliteitsverlof kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Stand per 1 januari	923	941
Dotatie	166	153
Onttrekking	-175	-171
Stand per 31 december	914	923

Het vitaliteitsverlof is bedoeld ter ondersteuning van de duurzame inzetbaarheid van de medewerkers van DAS. Het vitaliteitsverlof duurt twee aaneengesloten maanden. Gedurende de eerste maand ontvangt de werknemer 70% van zijn maandsalaris en gedurende de tweede maand 40%. Voor parttimers is dit 70% respectievelijk 40% van het parttime-salaris.

De werknemer kan in overleg met de werkgever vakantiedagen inzetten om het salaris in de periode van vitaliteitsverlof aan te vullen en/of om de verlofperiode uit te breiden tot maximaal drie maanden. De aanvulling kan tot maximaal het huidige salaris van de werknemer.

Voor de berekening van de vitaliteitsverlofvoorziening worden voor zover van toepassing dezelfde actuariële grondslagen gehanteerd als voor de berekening van de jubileavoorziening.

DAS schat in dat 15% (2022: 15%) van de werknemers die recht hebben op vitaliteitsverlof daar ook gebruik van zal maken. Dit is in lijn met de ingediende verzoeken voor vitaliteitsverlof.

Reorganisatievoorziening

Het verloop van de reorganisatievoorziening kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Stand per 1 januari	903	1.248
Dotatie	516	1.153
Onttrekking	-1.295	-1.434
Vrijval	-21	-64
Stand per 31 december	103	903

De resterende afwikkelingsperiode van de voorziening is korter dan één jaar.

Voorziening voor herstelkosten

Het verloop van de voorziening voor herstelkosten kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Stand per 1 januari	810	-
Dotatie	90	810
Onttrekking	-900	-
Stand per 31 december	-	810

In de huurovereenkomst van de oude hoofdvesting van DAS is een verplichting voor het herstel van het pand in de oude staat opgenomen bij einde looptijd contract. Het huurcontract heeft een looptijd van 10 jaar en is geëindigd per 31 december 2023. De eind 2022 gevormde voorziening voor het herstel van de oude hoofdvesting is per 31 december 2023 afgewikkeld.

9 Schulden

Schulden uit directe verzekeringen en herverzekering
De schulden uit directe verzekeringen en herverzekering hebben een looptijd korter dan één jaar. Vanwege het kortlopende karakter benadert de boekwaarde de reële waarde.

De schulden uit herverzekering houden verband met te betalen bedragen voor af te dragen premies uit hoofde van de herverzekeringscontracten.

Overige schulden

De overige schulden kunnen als volgt worden uitgesplitst:

	2023	2022
Crediteuren	3.783	2.166
Omzetbelasting	159	222
Assurantiebelasting	469	476
Loonbelasting en sociale lasten	5.753	5.370
Pensioenpremie	50	107
Personeelskosten	1.133	967
Overig	244	371
	11.591	9.679

De overige schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. Vanwege het kortlopende karakter benadert de boekwaarde de reële waarde.

De crediteuren betreffen de reguliere handelscrediteuren.

De post Personeelskosten bestaat uit een reservering voor de variabele beloning en een reservering voor individuele vaststellingsovereenkomsten.

Vorig jaar bevatten de personeelskosten tevens een reservering voor een tegemoetkoming van de inflatiekosten.

Onder de post overig zijn onder andere schadeontvangsten opgenomen die nog op de schadedossiers moeten worden geboekt.

10 Overlopende passiva

De overlopende passiva kunnen als volgt worden uitgesplitst:

	2023	2022
Winstcommissies	2.495	1.378
Vakantiegeld- en vakantiedagenverplichting	5.757	5.449
Nog te betalen bedrijfskosten	4.675	4.427
Vooruitontvangen inrichtingsbijdrage en huurkorting	832	1.159
Vooruitontvangen bedragen	144	144
	13.903	12.557

De overlopende passiva hebben een looptijd korter dan één jaar, tenzij hieronder anders vermeld. Vanwege het kortlopende karakter benadert de boekwaarde de reële waarde.

Onder de post winstcommissies zijn de beloningen aan verzekeraars verantwoord die afhankelijk zijn van de performance van hun portefeuille.

De vakantiegeld- en vakantiedagenverplichting is direct opeisbaar en heeft daarom een kortlopend karakter. De nog te betalen bedrijfskosten bestaan voornamelijk uit nog te betalen advieskosten en nog te betalen kosten voor extern personeel.

De vooruitontvangen inrichtingsbijdrage en huurkorting betreft hoofdzakelijk een cash incentive voor het pand in Zoetermeer. Deze cash incentive is ontvangen voor de investeringen in meubilair en verbouwingen en valt jaarlijks vrij tot het einde van de looptijd van het huurcontract (november 2025).

Van het totaal van de vooruit ontvangen inrichtingsbijdrage en huurkorting ad € 832k heeft een bedrag van € 464k een langlopend karakter.

11 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

De niet uit de balans blijvende verplichtingen zijn in te delen in drie tijdvakken:

2023	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Huurverplichtingen	3.044	11.093	5.533	19.670
Leaseverplichtingen	502	1.091	-	1.593
Overige verplichtingen	3.069	3.554	-	6.623
Totaal	6.615	15.738	5.533	27.886

2022	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Huurverplichtingen	4.492	3.039	-	7.531
Leaseverplichtingen	334	584	-	918
Overige verplichtingen	4.502	3.367	-	7.869
Totaal	9.328	6.990	-	16.318

De toename van de post Huurverplichtingen wordt met name veroorzaakt door het huurcontract voor de nieuwe locatie in Amsterdam dat op 14 maart 2023 is afgesloten. Het huurcontract heeft een looptijd van elf jaar en drie maanden en gaat in per 1 januari 2024.

Compensatie pensioenregeling

De OR heeft het verzoek tot instemming in 2020 afgewezen. In 2021 heeft de rechtbank vervangende instemming verleend en is DAS in 2022 overgegaan tot uitvoering van een deel van de aangeboden compensatie. De OR is in hoger beroep gegaan tegen het vonnis van de rechtbank. In de loop van 2023 heeft het gerechtshof Amsterdam de uitspraak van de rechtbank nietig verklaard. De onderhandelingen tussen de OR en DAS zijn hervat.

Op de balans is een voorziening opgenomen ter hoogte van de eerder door DAS aangeboden compensatie, inclusief mutaties ten gevolge van het uitvoering geven aan dat voorstel (EUR 7,2 miljoen ultimo 2023).

De uitkomst van de onderhandelingen kan afwijken van de in de balans opgenomen voorziening. De mate waarin dit zal afwijken is op dit moment niet vast te stellen of te waarderen.

Lopende juridische procedures tegen DAS

DAS is betrokken bij juridische processen en disputen over haar producten en diensten als rechtsbijstandverzekeraar en werkgever. Het aantal juridische procedures tegen DAS over haar rol als rechtsbijstandverzekeraar is, vergeleken met de portefeuille van actieve polissen, relatief beperkt.

Per 31 december 2023 liepen er 115 aansprakelijkstellingen, gerechtelijke procedures of procedures bij het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (Kifid) met een vordering tot schadevergoeding waar niet reeds een bedrag voor is voorzien. Hoewel het onmogelijk is om de uitkomst van de huidige of toekomstige procedures tegen DAS in te schatten, is het management van DAS ervan overtuigd dat op basis van de huidige beschikbare informatie en na het inwinnen van juridisch advies in zijn algemeenheid, het onwaarschijnlijk is dat de uitkomst van deze procedures een materieel nadelig effect heeft op DAS' financiële positie en operationele resultaten over het boekjaar 2023.

Fiscale eenheid

DAS Holding vormt samen met DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en DAS Legal Services B.V. een fiscale eenheid voor de omzetbelasting.

Samen met deze entiteiten vormt DAS Holding ook een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting.

Uit dien hoofde is de vennootschap aansprakelijk voor alle fiscale verplichtingen die binnen de fiscale eenheden ontstaan.

DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. heeft op basis van een tax sharing agreement de fiscale balansposities van de fiscale eenheid DAS Holding in haar balans verantwoord. Het hoofd van de fiscale eenheid is DAS Holding. DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. verricht namens haar de afdrachten aan de Belastingdienst.

Deelname in de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V.

Uit hoofde van het deelnemen in de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. bestaat voor DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. een voorwaardelijke verplichting tot het uitkeren van terreurschaden voor een bedrag van maximaal € 350k (2022: € 369k). Er heeft zich in dit verslagjaar geen terreurschade voorgedaan.

Earn-out bepaling

In de verkoopovereenkomst met Axiom Partners GmbH inzake de verkoop van Cannock-EDR Holding B.V. op 30 december 2021 is een earn-out bepaling vastgelegd. DAS heeft recht op een earn-out betaling van 50% van de EBITDA van Cannock-EDR Holding B.V. boven de € 1,75 miljoen voor de jaren 2022 en 2023 en 50% van de EBITDA boven de € 1,5 miljoen voor de jaren 2024 en 2025, met een maximum van in totaal € 2 miljoen. Deze voorwaardelijke vordering wordt niet gewaardeerd. De hoogte van een eventuele earn-out is momenteel niet op een betrouwbare wijze vast te stellen.

Verstreckte garanties

De maximale claimwaarde van Axiom Partners GmbH op de door DAS verstrekte garanties is € 1 miljoen. Een uitzondering hierop zijn alle claims in relatie tot de belastingen. Deze zijn verzekerd en kunnen daardoor niet geclaimd worden bij DAS (maximum van € 1).

12 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Toelichting op de winst-en-verliesrekening

(x € 1.000)

13 Verdiende premies

Alle premies zijn geboekt op verzekeringsovereenkomsten gesloten in Nederland en betreffen uitsluitend rechtsbijstandverzekeringen.

In de verdiende premies inkomende herverzekering zijn de premie-inkomsten van onze aandeelhouders (ASR Nederland N.V. en Nationale-Nederlanden N.V.) opgenomen. Deze verdiende premies zijn marktconform.

In de premies uitgaande herverzekeringen zijn de premies opgenomen die onder de uitgaande herverzekeringscontracten dienen te worden afgedragen.

	2023	2022
Verdiende premies eigen rekening		
<i>Bruto-premies</i>	105.781	100.767
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies (bruto)	64	418
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies (provisie)	15	-124
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies (netto)	79	294
	105.860	101.061
Verdiende premies inkomende herverzekering		
<i>Bruto-premies</i>	177.909	167.477
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies (bruto)	-891	2.559
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies (provisie)	145	-873
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies (netto)	-747	1.686
	177.162	169.163
Premies uitgaande herverzekering		
<i>Bruto-premies</i>	-72.876	-54.592
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies (bruto)	2.896	708
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies (provisie)	-775	-160
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies (netto)	2.121	548
	-70.755	-54.044
Totaal eigen rekening	212.267	216.180

14 Schaden eigen rekening

De schaden eigen rekening en schaden inkomende en uitgaande herverzekering zijn als volgt tot stand gekomen:

	2023	2022
Schaden eigen rekening		
Schadekosten (bruto)	58.747	59.693
Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden (bruto)	3.530	-3.961
	62.277	55.732
Schaden inkomende herverzekering		
Schadekosten (bruto)	118.258	119.697
Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden (bruto)	8.223	-7.025
	126.481	112.672
Totaal	188.758	168.404
Schaden uitgaande herverzekering		
Schadekosten (bruto)	-38.803	-31.372
Wijziging technische voorziening voor te betalen schaden (bruto)	-5.844	148
	-44.647	-31.224
Totaal	144.111	137.180

De netto-schadelast in 2023 is € 6,9 miljoen hoger dan in 2022. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een verhoogde inflatie in 2023, alsmede de update van de geschatte benodigde tijdbesteding voor de afhandeling van lopende dossiers. Dit verhogende effect wordt gecompenseerd door een stijging in het procentuele aandeel van de uitgaande herverzekering.

De schaden eigen rekening (vóór herverzekeringen) bevatten de volgende uitloopresultaten. Hierin is geen discontering opgenomen.

	Technische voorziening stand per 1 januari	Betalingen in het boekjaar	Vrijval prudentie	Technische voorziening stand per 31 december	Uitloop
Schadejaren					
<=2019	28.679	6.965	986	18.272	2.456
2020	24.980	10.348	2.220	14.083	-1.671
2021	30.588	17.559	3.852	17.550	-8.373
2022	64.738	38.008	8.965	34.905	-17.141
Totaal oude jaren	148.985	72.880	16.023	84.810	-24.729
2023	-	103.408	-	75.928	-
Totaal	148.985	176.288	16.023	160.738	-24.729
Betalingen op schadejaren	176.288				
Betalingen niet op schadejaren	717				
Mutatie technische voorziening	11.753				
Totale schadelast	188.758				

Van de totale schadelast is een bedrag van € 44,6 miljoen (2022: € 31,2 miljoen) voor rekening van de herverzekeraars.

Het negatieve uitloopresultaat van € 24,7 miljoen bestaat uit twee delen. Het eerste deel, van € 20,0 miljoen, heeft betrekking op hoger dan verwachte betalingen en de mutaties in de voorziening voor te betalen schaden. Hierbij spelen voornamelijk de verhoogde inflatie in 2023 en de update van de geschatte benodigde tijdbesteding voor de afhandeling van lopende dossiers een rol. Het tweede deel, van € 4,7 miljoen, is een gevolg van de gehanteerde prudentiemethodiek.

15 Bedrijfskosten

De bedrijfskosten zijn als volgt samengesteld:

	2023	2022		2023	2022
Bedrijfskosten eigen bedrijf	45.280	44.136	Provisie	87.801	82.042
Bedrijfskosten voor inkomende herverzekering	70.867	66.495	Personeelskosten	18.873	19.111
Bedrijfskosten voor creditmanagement	-	-	Overige beheerskosten	8.653	9.623
Overige bedrijfskosten	3.920	5.404	Afschrijvingen immateriële vaste activa	150	28
	120.067	116.035	Afschrijvingen materiële vaste activa	671	775
			Provisie ontvangen van herverzekeraars	-24.894	-20.471
				91.254	91.108
Toegerekend aan andere baten en lasten	-3.919	-4.456			
Provisies en winstdeling herverzekeraars	-24.894	-20.471			
	91.254	91.108			

Personeelskosten

De personeelskosten zijn als volgt samengesteld:

	2023	2022
Salarissen	80.005	76.703
Sociale lasten	12.940	11.821
Pensioenlasten	13.896	14.369
Overige personeelskosten	20.707	21.182
	127.548	124.075
Af: toegerekend aan schaden	94.217	90.636
Af: toegerekende pensioenlasten aan schaden	11.690	11.993
Af: toegerekend aan andere lasten	2.768	2.335
Totaal verantwoord onder bedrijfskosten	18.873	19.111

Onder de pensioenlasten zijn naast de pensioenpremies ook de kosten verbonden aan pensioen gerelateerde voorzieningen opgenomen, voor zover deze geen onderdeel vormen van de interestlasten.

De overige beheerskosten zijn als volgt samengesteld:

	2023	2022
Huisvestingskosten	1.182	1.864
Verkoopkosten	-20	73
Marketingkosten	1.323	2.220
Autokosten	461	499
Automatiseringskosten	3.404	2.590
Accountants- en advieskosten	863	1.217
Portokosten	100	66
Overige algemene kosten	1.340	1.094
	8.653	9.623

De afschrijvingskosten materiële vaste activa zijn als volgt samengesteld:

	2023	2022
Afschrijving materiële vaste activa	2.317	2.418
Af: toegerekend aan schaden	-1.646	-1.628
Af: toegerekend aan andere lasten	-	-15
Totaal verantwoord onder bedrijfskosten	671	775

De volgende honoraria van Ernst & Young Accountants LLP zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW (alle bedragen zijn exclusief btw).

	2023	2022
Onderzoek van de jaarrekening	706	643
Andere controle-opdrachten	-	-
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-
Andere niet-controle-diensten	43	35
	749	678

De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2023 hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2023, ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2023 zijn verricht.

Bezoldiging bestuurders en commissarissen

Aan bezoldigingen met inbegrip van salaris, toelage, pensioenlasten en leasevergoeding als bedoeld in artikel 2:383 lid 1 BW, is in het boekjaar ten laste van de onderneming en groepsmaatschappijen gekomen voor bestuurders een bedrag van € 1.679k (2022: € 1.771k).

Bezoldiging bestuurders*

	2023	2022
Bezoldiging hoogst verdienende bestuurder	592	573
Gemiddelde bezoldiging alle werknemers	97	97
Pay ratio	6,1	5,9

*in deze bedragen is tevens opgenomen: sociale lasten, onkostenvergoeding en overige personeelskosten

Jim van Hees trad op 1 juli 2023 in dienst als Chief Financial & Risk Officer bij DAS. Hij bekleedde deze functie sinds 2 januari 2023 ad interim. Hij neemt de positie over van Jean-Pierre van Lieshout, die per 31 januari 2023 uit dienst is getreden.

De bezoldiging van de huidige en voormalige commissarissen, inclusief onkostenvergoeding, bedraagt in totaal € 148k in 2023 (2022: € 151k).

DAS heeft eind april 2023 twee nieuwe leden voor haar Raad van Commissarissen benoemd: Jeroen van Breda Vriesman en Joachim Girnth. Zij volgen Freek Wansink en Heiko Stüber op.

De commissarissen Heiko Stüber (tot eind april), Ulrike Timmer en Joachim Girnth ontvangen geen vergoeding van DAS Holding.

Medewerkers

Het gemiddeld aantal medewerkers op fulltime-basis voor 2023 bedraagt 1.138 (2022: 1.096). Al deze medewerkers hebben hun standplaats in Nederland.

16 Opbrengsten uit beleggingen

De opbrengsten uit beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Dividend	-	-
Ontvangen interest	1.168	1.446
Overige opbrengsten	71	144
Opbrengsten uit overige beleggingen	1.239	1.590
Gerealiseerde winst op beleggingen	8.677	637
	9.916	2.227

De opbrengsten uit beleggingen hebben naast de gerealiseerde koersresultaten vooral betrekking op rente-opbrengsten. De gerealiseerde koersresultaten zijn het gevolg van verkopen van een deel van de aandelen (€ 42 miljoen marktwaarde) in de surplus-portfolio. Deze verkopen hebben plaatsgevonden in het kader van het beleggings- en kapitaalbeleid. Ter stabilisering van de solvabiliteitsratio zijn de beleggingen in aandelen verder gereduceerd.

17 Beleggingslasten

De beleggingslasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
Beheerskosten en rentelasten	3	5
Waardeveranderingen van beleggingen	-16	1.188
Gerealiseerd verlies op beleggingen	-	-
	-13	1.193

De post Waardeveranderingen van beleggingen betreft de afschrijving van (dis)agio op de obligatieportefeuille.

18 Niet-gerealiseerd(e) winst/verlies op beleggingen

Door macro-economische omstandigheden zijn de koersen van drie van de vier fondsen in 2022 onder de kostprijs gedaald. Deze niet-gerealiseerde koersresultaten zijn opgenomen als niet-gerealiseerd verlies op beleggingen en als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening. In 2023 is dit verlies deels goedge maakt, hetgeen ook in de winst- en verliesrekening tot uiting komt.

19 Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt naar technische rekening schadeverzekering

De opbrengsten uit beleggingen die zijn toegerekend aan de technische rekening schadeverzekering van € 1.248k (2022: € 389k) zijn bepaald op basis van het werkelijke rendement van de beleggingen die worden aangehouden ter dekking van de technische voorzieningen.

20 Andere baten en lasten

Vanaf het boekjaar 2022 worden de geconsolideerde balans en geconsolideerde winst-en-verliesrekening opgesteld conform de verzekeringsmodellen uit het Besluit modellen jaarrekening van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Als gevolg daarvan worden de baten en lasten van DAS Holding N.V. en DAS Legal Services B.V. gepresenteerd onder de andere baten en lasten.

Andere baten

	2023	2022
Andere inkomsten	3.395	3.123
	<u>3.395</u>	<u>3.123</u>
Mutatie onderhanden werk	36	357
	<u>3.431</u>	<u>3.480</u>

De post Mutatie onderhanden werk heeft betrekking op de opbrengst inzake de nog niet afgeronde letselschade dossiers van DAS Legal Services B.V. De toerekening van de opbrengsten aan verslagperioden voor deze dossiers vindt plaats op basis van het type dossier, de schadestaat en de fase waarin het dossier zich bevindt.

Andere lasten

	2023	2022
Salarissen	1.758	1.362
Sociale lasten	273	239
Pensioenlasten	272	257
Overige personeelskosten	466	477
Huisvestingskosten	-	-
Verkoopkosten	11	8
Marketingkosten	169	236
Autokosten	21	2
Automatiseringskosten	90	69
Accountants- en advieskosten	700	702
Afschrijvingen immateriële vaste activa	-	2
Afschrijvingen materiële vaste activa	1	15
Overige algemene kosten	313	1.173
	<u>4.074</u>	<u>4.542</u>

De daling in de andere baten en lasten komt voornamelijk voort uit een daling van de algemene kosten.

21 Vennootschapsbelasting

Fiscale eenheid

DAS Holding N.V., DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en DAS Legal Service B.V. vormen de Nederlandse fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting genaamd DAS Holding N.V., waardoor zij hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de totale belasting die verschuldigd is door de fiscale eenheid.

Pijler 2

Met ingang van 1 januari 2024 is de Wet minimumbelasting 2024 (Pijler 2) in werking getreden. Op basis van een voorlopige analyse zal de Pijler 2-wetgeving naar verwachting geen impact hebben op de fiscale positie van DAS. Het effectieve belastingtarief van DAS ligt doorgaans dicht bij het Nederlandse vennootschapsbelastingtarief van 25,8% en dus ruim boven het minimumtarief van 15%.

Bij het vaststellen van de latente belastingen is gebruik gemaakt van de verplichte tijdelijke uitzondering van RJ 272.102a en is er geen belastinglatentie opgenomen in verband met de eventueel verschuldigde minimum belastingheffing op grond van de Wet minimumbelasting 2024 (Pijler 2).

Latente belastingen (2023)

	Netto latentie 2022	Mutatie door het eigen vermogen	Mutatie door het resultaat	Overige mutatie	Netto latentie 2023
Regeling vervroegd uittreden	-9	-	76	-	67
Jubileumvoorziening	33	-	-37	-	-4
Vitaliteitsregeling	11	-	-11	-	-
Schadevoorziening	3.223	-	2.780	-	6.003
Pensioenvoorziening	3.684	-	-329	-	3.355
Herwaardering - Ongerealiseerd resultaat belastingdeel	-	1.255	-	-	1.255
Verrekenbaar binnen fiscale eenheid	-	-	-13	-	-13
Latente belastingen	6.942	1.255	2.466	-	10.663

In de balans gepresenteerd als:

-Latente belasting verplichtingen	-	-	-	-	-
-Latente belasting vorderingen	6.942	-	-	-	10.663
Latente belastingen	6.942	-	-	-	10.663

Latente belastingen (2022)

	Netto latentie 2021	Mutatie door het eigen vermogen	Mutatie door het resultaat	Overige mutatie	Netto latentie 2022
Egalisatiereserve	-7.045	-	7.045	-	-
Regeling vervroegd uittreden	-	-	-9	-	-9
Jubileumvoorziening	84	-	-51	-	33
Vitaliteitsregeling	12	-	-1	-	11
Schadevoorziening	1.529	-	1.694	-	3.223
Pensioenvoorziening	4.236	-	-552	-	3.684
Overige	-	-	-	-	-
Latente belastingen	-1.184	-	8.126	-	6.942

In de balans gepresenteerd als:

-Latente belasting verplichtingen	-1.184	-	-	-	-
-Latente belasting vorderingen	-	-	-	-	6.942
Latente belastingen	-1.184	-	-	-	6.942

Belastingen over het resultaat

	2023	2022
Vennootschapsbelasting (acuut)	-	-3.930
Impact op latente belastingen door wijzigingen in het belastingtarief	200	-
Latente vennootschapsbelasting	2.466	8.126
Belastingen over het resultaat	2.666	4.196

De post Verrekenbaar binnen fiscale eenheid en Herwaardering - Ongerealiseerd resultaat belastingdeel zijn opgenomen onder de latente vennootschapsbelasting.

Aansluiting van het wettelijke belastingtarief met het effectieve belastingtarief.

	2023	2022
Resultaat vóór belastingen	-9.876	-17.447
Wettelijk belastingtarief	25,8%	25,8%
Wettelijk belastingbedrag	2.548	4.501
Fiscaal niet-afrekbare kosten	-82	-275
Aanpassingen in voorgaande perioden	200	-30
Effectief belastingbedrag	2.666	4.196

Het wettelijke belastingtarief in 2023 is 25,8% (2022: 25,8%). De eerste tariefschijf voor de vennootschapsbelasting is verlaagd van € 395k naar € 200k. Het tarief voor de vennootschapsbelasting in de eerste tariefschijf is verhoogd van 15% naar 19%.

Het effectieve belastingtarief in 2023 is 26,9% (2022: 25,1%). Het verschil tussen het wettelijk en effectief tarief wordt veroorzaakt door het effect van permanente verschillen en aanpassingen in voorgaande aangiften vennootschapsbelasting.

22 Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de onderneming. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de onderneming en haar deelnemingen, de aandeelhouders, de bestuurders, Raad van Commissarissen en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht.

De transacties met verbonden partijen hebben voornamelijk betrekking op:

- inkomende herverzekeringen, uitgaande herverzekeringen en pensioenbetalingen met aandeelhouders;
- bezoldiging van de bestuurders en vergoedingen aan de leden van de Raad van Commissarissen;
- doorbelastingen van personeelskosten en overige kosten binnen DAS.

Alle transacties met verbonden partijen hebben plaatsgevonden tegen marktconforme voorwaarden.

23 Toelichting op het geconsolideerde kasstroomoverzicht

De liquide middelen staan tot een bedrag van € 1.100k (2022: € 483k) niet ter vrije beschikking. Dit betreft een bankrekening die als zekerheid fungeert voor een bankgarantie.

Onder de investeringen in immateriële en materiële vaste activa zijn alleen de investeringen opgenomen waarvoor in 2023 liquide middelen zijn uitgegeven. Er zijn geen investeringen verricht door middel van financial leasing.

Enkelvoudige jaarrekening 2023

Enkelvoudige balans per 31 december 2023

voor resultaatbestemming

x € 1.000	Noot	31 december 2023	31 december 2022
Activa			
Vaste activa			
Financiële vaste activa	24		
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		98.414	108.977
Latente vennootschapsbelasting		159 -	-
Vorderingen op groepsmaatschappijen		4.352	5.013
		<u>102.925</u>	<u>113.990</u>
Vlottende activa			
Liquide middelen	25	118	12
		<u>103.043</u>	<u>114.002</u>
Passiva			
Eigen vermogen			
Geplaatst kapitaal	26	32.300	32.300
Nog te storten		20.456	20.456
Geplaatst en gestort kapitaal		<u>11.844</u>	<u>11.844</u>
Agioreserve		9.746	9.746
Herwaarderingsreserve		1.614	5.425
Wettelijke reserve		2.573	-
Overige reserves		84.064	99.889
Onverdeeld resultaat		<u>-7.210</u>	<u>-13.251</u>
		102.631	113.653
Kortlopende schulden			
Overige schulden	27	412	349
		<u>412</u>	<u>349</u>
		<u>103.043</u>	<u>114.002</u>

De toelichtingen op pagina 95 tot en met 100 maken integraal deel uit van deze enkelvoudige jaarrekening.

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023

x € 1.000	Noot	2023	2022
Resultaat groepsmaatschappijen na belastingen		-6.752	-12.701
Overige resultaten na belasting	29	-458	-550
		-7.210	-13.251

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening 2023

Activiteiten

De activiteiten van de vennootschap bestaan voornamelijk uit het deelnemen in groepsmaatschappijen en het uitvoeren van holdingactiviteiten. DAS Holding is gevestigd aan De Entree 199, 1101 HG in Amsterdam.

Groepsstructuur

De vennootschap is 100% aandeelhouder van DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en DAS Legal Services B.V.; beide vennootschappen zijn gevestigd in Amsterdam.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Vergelijking met voorgaand jaar

Er zijn geen wijzigingen in de waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen ten opzichte van vorig jaar.

Algemeen

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening, met uitzondering van de hierna genoemde grondslagen.

Financiële instrumenten

In de enkelvoudige jaarrekening worden financiële instrumenten gepresenteerd op basis van hun juridische vorm. Voor de grondslagen kan worden verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de netto-vermogenswaarde. De netto-vermogenswaarde wordt berekend op basis van de in deze jaarrekening opgenomen grondslagen. Als de waardering van de deelneming volgens de netto-vermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Als en voor zover DAS Holding in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de onderneming, of het stellige voornemen heeft de onderneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, worden deze verplichtingen opgenomen onder schulden aan groepsmaatschappijen.

Eigen vermogen

Financiële instrumenten die per balansdatum de juridische vorm van eigen vermogen hebben, worden in de enkelvoudige jaarrekening verantwoord in het eigen vermogen.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet-gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Belastingen

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behalve voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, waarbij de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt, of op overnames.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar. Deze wordt berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, of waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en aan de hand van eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Als de boekwaarden van activa en verplichtingen voor de financiële verslaggeving afwijken van hun fiscale boekwaarden, is sprake van tijdelijke verschillen. Voor belastbare tijdelijke verschillen wordt een voorziening latente belastingverplichtingen getroffen. Voor verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie en nog niet gebruikte fiscale verrekeningsmogelijkheden wordt een latente belastingvordering opgenomen. Dit gebeurt uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening respectievelijk compensatie. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

De waardering van latente belastingverplichtingen en latente belastingvorderingen wordt gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap op balansdatum voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van haar activa, voorzieningen, schulden en overlopende passiva. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

DAS Holding is hoofd van de fiscale eenheid. De positie staat bij DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V., omdat zij namens DAS Holding de afdrachten verricht aan de Belastingdienst. DAS Holding rekent af op basis van het fiscale resultaat van de overige rechtspersonen binnen de fiscale eenheid, waarbij de fiscale voor- en nadelen aan die maatschappij worden toegerekend waar deze thuishoren.

Toelichting op de enkelvoudige balans

(x € 1.000)

24 Financiële vaste activa

DAS Holding staat aan het hoofd van de groep en heeft de volgende kapitaalbelangen:

Geconsolideerde deelnemingen

Naam	Vestigings- plaats	Aandeel in kapitaal %
DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. (DAS RB)	Amsterdam	100%
DAS Legal Services B.V. (DLS)	Amsterdam	100%

Het verloop van de deelnemingen in groepsmaatschappijen kan als volgt worden gespecificeerd:

	2023			2022		
	DAS RB	DLS	Totaal	DAS RB	DLS	Totaal
Stand per 1 januari	107.270	1.707	108.977	143.903	-	143.903
Resultaat boekjaar	-5.725	-1.027	-6.752	-11.564	-1.137	-12.701
Agiostorting	-	-	-	2.000	3.750	5.750
Uitkering uit de overige reserves	-	-	-	-13.700	-	-13.700
Mutatie herwaarderingsreserve	-3.811	-	-3.811	-13.369	-	-13.369
Saldering negatieve waardering deelneming met vordering op deelneming	-	-	-	-	-906	-906
Stand per 31 december	97.734	680	98.414	107.270	1.707	108.977

De vorderingen en schulden op groepsmaatschappijen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	DAS RB		DLS		Totaal	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Stand per 1 januari	3.438	1.077	1.575	6.186	5.013	7.263
Verrekening met uitkering uit overige reserves	-	3.600	-	-	-	3.600
Verrekening met agiostorting	-	-2.000	-	-3.750	-	-5.750
Mutatie	-1.671	761	1.010	-1.767	-661	-1.006
Saldering negatieve waardering deelneming met vordering op deelneming	-	-	-	906	-	906
Stand per 31 december	1.767	3.438	2.585	1.575	4.352	5.013

DAS Holding beschikt over een rekening-courantverhouding met DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en DAS Legal Services B.V.. De interest die van toepassing is op deze rekening-courantverhouding op jaarbasis is gelijk aan de 3-maands Euribor vermeerderd met een marge van 1,75%. De rekening-courantverhouding kan altijd door ieder van de partijen met een opzegtermijn van een maand via een schriftelijke verklaring worden opgezegd, wat inhoudt dat de vordering/schuld dan direct opeisbaar is.

25 Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

26 Eigen vermogen

Geplaast en gestort aandelenkapitaal

	2023	2022
Stand per 1 januari	11.844	11.844
Wijzigingen aandelenkapitaal	-	-
Stand per 31 december	11.844	11.844

Agioreserve

De agioreserve bestaat uit het boven nominale waarde op aandelen gestort kapitaal.

	2023	2022
Stand per 1 januari	9.746	9.746
Aanpassingen nominale waarde kapitaal	-	-
Stand per 31 december	9.746	9.746

Herwaarderingsreserve

	2023	2022
Stand per 1 januari	5.425	18.794
Tariefswijziging vennootschapsbelasting	-200	-
Herwaardering beleggingen	-3.611	-13.369
Stand per 31 december	1.614	5.425

Wettelijke reserve

	2023	2022
Stand per 1 januari	-	-
Overige mutaties	2.573	-
Stand per 31 december	2.573	-

Overige reserves

	2023	2022
Stand per 1 januari	99.889	100.762
Winstverdeling	-13.251	12.826
Uitkering	-	-13.700
Overige mutaties	-2.574	1
Stand per 31 december	84.064	99.889

Onverdeelde winst

	2023	2022
Stand per 1 januari	-13.251	12.826
Overboeking naar overige reserves	13.251	-12.826
Onverdeelde winst boekjaar	-7.210	-13.251
Stand per 31 december	-7.210	-13.251

Het solvabiliteitspercentage van DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. bedraagt per 31 december 2023 op basis van Solvency II-grondslagen 151% (31 december 2022: 152%). De wettelijke Solvency II-ratio 2023 is pas definitief na submittie aan de toezichthouder. In de berekening van de solvabiliteit wordt rekening gehouden met alle voor DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. relevant geachte risico's. De interne normsolvabiliteit in het huidige kapitaalbeleid bedraagt 140%. Voor een toelichting op het solvabiliteitspercentage en de interne normsolvabiliteit wordt verwezen naar het Solvency II-hoofdstuk.

27 Kortlopende schulden

Overige schulden

	2023	2022
Nog te betalen kosten	412	349
	412	349

De overige schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. Vanwege het kortlopende karakter benadert de boekwaarde de reële waarde.

De nog te betalen kosten hebben hoofdzakelijk betrekking op accountants- en advieskosten.

28 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

De aandelen die DAS Holding houdt in DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. zijn niet volledig volgestort. De volstortingsverplichting van DAS Holding bedraagt € 8.740k (2022: € 8.740k). Daarenboven heeft DAS Holding de verplichting om desgevraagd een agiostorting te doen tot een maximum van € 11.716k (2022: 0), zodra DAS Holding een obligo storting op haar eigen aandelen heeft ontvangen.

DAS Holding vormt samen DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. en DAS Legal Services B.V. een fiscale eenheid voor de omzetbelasting.

Samen met deze entiteiten vormt DAS Holding ook een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting.

Uit dien hoofde is de vennootschap aansprakelijk voor alle fiscale verplichtingen die binnen de fiscale eenheden ontstaan.

DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. heeft op basis van een tax sharing agreement de fiscale balansposities van de fiscale eenheid DAS Holding in haar balans verantwoord. Het hoofd van de fiscale eenheid is DAS Holding. DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V. verricht namens haar de afdrachten aan de Belastingdienst.

29 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Toelichting op de enkelvoudige winst-en-verliesrekening

(x € 1.000)

30 Overige resultaten na belasting

	2023	2022
Autokosten	-	-
Automatiseringskosten	-2	-4
Accountantskosten	-206	-168
Advieskosten	-442	-461
Commissariskosten	-160	-212
Bedrijfsverzekeringen	-26	-24
Rente-opbrengsten	224	131
Rentekosten	-1	-6
Belastingen	159	191
Overige kosten	-4	3
	-458	-550

Onder de overige resultaten na belasting is rente opgenomen die is ontvangen van groepsmaatschappijen van € 224k (2022: € 131k).

De baten uit de belastingen zijn het gevolg van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting waar DAS Holding deel van uitmaakt.

Personeel

Gedurende 2023 zijn er geen medewerkers (2022: 0) in dienst geweest bij DAS Holding.

Voorgestelde resultaatbestemming

De voorgestelde resultaatbestemming voor 2023 is het gehele resultaat in mindering te brengen op de overige reserves.

Overige gegevens

Statutaire winstverdeling

De winstverdeling is in de statuten geregeld in artikel 17. Dit artikel houdt onder meer in de bevoegdheid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders om:

- A. uit de winst bedragen af te zonderen voor dotering aan bestaande of nieuw te vormen reserves;
- B. aan het resterende bedrag een nadere bestemming te geven.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Op pagina 103 tot en met 107 is de controleverklaring van de onafhankelijke accountant opgenomen.

Amsterdam, 8 april 2024

Directie:

.....
Hanneke Jukema

Chief Executive Officer

.....
Jim van Hees

Chief Financial & Risk Officer

.....
Jaap Witteveen

Chief Transformation Officer

Raad van Commissarissen:

.....
Jeroen van Breda Vriesman (voorzitter)

.....
Carin Gorter

.....
Ulrike Timmer

.....
Joachim Girth

.....
Robin Clements

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders en raad van commissarissen van DAS Holding N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2023 van DAS Holding N.V. te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van DAS Holding N.V. per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2023;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van DAS Holding N.V. (hierna: DAS of de vennootschap) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Onze controleaanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de vennootschap en de omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop de directie inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar hoofdstuk Risicomanagement van het jaarverslag, waarin de directie haar risicoanalyse heeft opgenomen na overweging van mogelijke frauderisico's.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode van DAS, klokkenluidersbeleid en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie in nauwe samenwerking met onze forensische specialisten. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij houden rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken, aangezien dit risico in alle vennootschappen aanwezig is. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in Gebruik van schattingen onder de Toelichting op de jaarrekening 2023 in de jaarrekening, waaronder de waardering van de technische voorzieningen voor te betalen schaden. Ook hebben wij data-analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen.

Wij hebben geen frauderisico geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording in aanvulling op het voornoemde risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van de directie, management, internal audit, juridische zaken, compliance & integrity, risk management en de raad van commissarissen.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controleaanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening, op basis van onze ervaring in de sector. Dit hebben wij onder andere gedaan door afstemming met de directie, het kennis nemen van de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA), het lezen van notulen, het kennismaken van rapporten van Internal audit, de compliance & integrity en risk management afdeling, communicatie met en lezen van correspondentie van relevante regelgevende en toezichhoudende autoriteiten, het kennismaken van verbeterplannen en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen. Wij verwijzen naar onderdeel Risicomanagement in het jaarverslag, en toelichting 11 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen van de jaarrekening.

Wij hebben verder kennisgenomen van correspondentie met juristen en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle, in het bijzonder met betrekking tot naleving van de Sanctiewet. Ten slotte hebben wij schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht in het onderdeel Continuïteit onder Toelichting op de jaarrekening 2023 van de jaarrekening, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft de directie een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de vennootschap om haar continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor tenminste de komende twaalf maanden. Verder, zoals toegelicht in het onderdeel Solvency II van het jaarverslag is door operationele verliezen het eigen vermogen gedurende 2023 gedaald. De directie heeft maatregelen genomen zoals aanpassing van premies en commissies, verandering van productvoorwaarden en verdere reductie van kosten. Daarnaast heeft de directie een drietal specifieke maatregelen getroffen om de solvabiliteitsratio op peil te houden.

Wij hebben de specifieke beoordeling met de directie besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van de directie op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Hiertoe hebben wij onder andere kennis genomen van de Own Risk & Solvency Assessment (ORSA).

Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het directieverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het directieverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de aandeelhouders het voornemen hebben om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die

gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben, waar relevant, professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie Informatie ter ondersteuning van ons oordeel hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 8 april 2024

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. A. Snaak RA

Colofon

Uitgave

DAS Holding N.V.

De Entree 203 - 225, 1101 HG Amsterdam
Postbus 23000, 1100 DM Amsterdam

communicatie@das.nl

www.das.nl

Vastgesteld door Algemene Vergadering van
Aandeelhouders, 22 mei 2024

Redactie

Corporate Communicatie DAS Holding N.V.

Eindredactie

Corporate Communicatie DAS Holding N.V.